

1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levélcím: 1245, Budapest 5. Pf. 1036

Telefon: (06-1) 472-8865, Fax: (06-1) 472-8860

Ügyszám: Vj/50/2010.

Iktatószám: Vj/50-722/2010.

Nyilvános változat!

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a dr. H. V. jogtanácsos, dr. Z. A. jogtanácsos és dr. K. P. jogtanácsos által képviselt **MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.** (1117 Budapest, Október huszonharmadika utca 18.) eljárás alá vont vállalkozás ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tárgyában indult versenyfelügyeleti eljárásban meghozta az alábbi

v é g z é s t .

Az eljáró versenytanács a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. által a 2006. január 1. és 2010. április 30. közötti időszakban az üzletfeleivel hetente közölt tényleges listaárainak a tőzsdei jegyzésárak változását követő számított listaáraitól való eltérése tekintetében az eljárást megszünteti az általa vállalt alábbi kötelezettségek egyidejű előírásával:

- 1.1. A gázolaj számított magyarországi nagykereskedelmi listaárának alapját képező árképletet a kötelezettségvállalás időpontjában fennálló tartalommal alkalmazza, annak elemeit – az eddigi gyakorlatnak megfelelően – naptári évente legfeljebb egyszer vizsgálja felül, azokat év közben nem változtatja meg.
- 1.2. A 2014. évben biztosítja, hogy a gázolaj nemzetközileg irányadó Platts jegyzésárakat szorosan követő számított és tényleges magyarországi listaára közötti eltérés az év egészét tekintve kiegyenlítődjön oly módon, hogy az éves átlagos eltérésük – a 2. pont szerinti esetet nem számítva – ne haladja meg a $\pm 1\%$ -ot, azaz ± 1 százalékot.
- 1.3. 2015. február 1-jéig megküldi a jelen végzés 1. Melléklete szerinti táblázatnak megfelelően strukturált beszámolót az árkiegyenlítés 2014. évi megvalósulásáról a Gazdasági Versenyhivatal részére.
- 1.4. 2015. január 1-jétől további 4 éven át biztosítja az 1.2. pontban foglaltak szerinti árkiegyenlítést minden második hónapban az azt megelőző egy éves időszakra nézve.
- 1.5. 2015. január 1-jétől kezdődően minden második hónap végét követő 8 munkanapon belül megküldi a kötelezettségvállalás időtartama alatt a jelen végzés 2. Melléklete szerinti táblázatnak megfelelően strukturált és az 1.4. pontban vállaltak tartalmához igazított beszámolót a Gazdasági Versenyhivatal részére.
- 1.6. Az 1.2. és az 1.4. pontok teljesítését biztosító belső monitoring folyamatot alakít ki, amelyet szervezeti és felelősségi elemeket tartalmazó Belső szabályzatban rögzít.
2. Abban az esetben, ha rendkívüli körülményekre tekintettel úgy ítéli meg, hogy valamely időszakban nem tud megfelelni az 1.1., 1.2. és 1.4. pontokban foglalt követelményeknek, úgy ezt a tényt a tudomásszerzést követően haladéktalanul jelzi a Gazdasági Versenyhivatal felé. (Jelen pont szerinti rendkívüli, előre nem látható külső körülmény különösen, de nem kizárólagosan a kőolaj- és a termék jegyzésárak nagymértékű

változása, a releváns árfolyam egyirányú kilengései, a nagymértékű és egyirányú piaci folyamatok, valamint a jogszabály-változás.)

3. Amennyiben jogszabály-változás következtében módosul az árképlet bármely eleme, annak értéke, vagy az árazási, illetve a monitoring folyamat kötelezettségvállalással érintett bármely része, a módosulásról haladéktalanul tájékoztatja a Gazdasági Versenyhivatalt, amely azonban nem minősül a kötelezettségvállalás részéről történő módosításának.

A MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. 2006. január 1. és 2010. április 30. közötti nagykereskedelmi árazása, továbbá a független üzemanyag kereskedők, a kiskereskedelmi viszonteladók és a nagyfogyasztók felé az engedmény rendszerének alkalmazása során tanúsított magatartása tekintetében az eljáró versenytanács az eljárás megszünteti.

A végzéssel szemben a közléstől számított öt munkanapon belül a Gazdasági Versenyhivatalhoz benyújtott vagy ajánlott küldeményként postára adott, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címzett jogorvoslati kérelemmel lehet élni. A kérelmet a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság nem peres eljárásban bírálja el, amely során kizárólag okirati bizonyításnak van helye, azonban a bíróság a feleket szükség esetén meghallgatja.

I.

A versenyfelügyeleti eljárás tárgya

- 1) A Gazdasági Versenyhivatal 2010. május 11.-én a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 70. § (1) bekezdése alapján versenyfelügyeleti eljárást indított¹ annak vizsgálatára, hogy a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (a továbbiakban: MOL) a 2006. január 1. és 2010. április 30. közötti időszakban (a továbbiakban: vizsgált időszak) az üzemanyagok (motorbenzin és gázolaj) nagykereskedelmi árazásával megsértette-e
 - a) Tpv. 21. § a) és j) pontját; illetve
 - b) az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ.) 102. cikkének első bekezdését, illetve a) és c) pontját.
- 2) A vizsgálók által készített vizsgálati jelentést² az eljáró versenytanács 2011. szeptember 20-án a Tpv. 72. § (b) pontja alapján további vizsgálatra visszaadta a vizsgálónak.³
- 3) A vizsgálók a Tpv. 61. § (1) bekezdése alapján 150 millió forint eljárási bírságot róttak ki a MOL-ra⁴ azért, mert a MOL a listaár képzésére vonatkozó adatkérésekre adott válaszaiban, illetve minden más olyan esetben, amikor a listaár meghatározó tényezőkről volt szó, hosszú időn keresztül elmulasztotta közölni, hogy gyakorlatában kétféle listaár létezik, a "javasolt" listaár (ami azonos a számított listaárral) és a hetente ténylegesen közölt listaár. Erről a

¹ Vj/50-001/2010.

² Vj/50-404/2010.

³ Vj/50-405/2010.

⁴ Vj/50-442/2010.

különbségről a MOL először csak a 2011. október 11-i adatszolgáltatásában tett említést, ekkor is csak azért, mert a vizsgálók a 2011. október 7-i végzésükben tételesen rámutattak arra az ellentmondásra, hogy a MOL által megadott és hetente tételesen közölt listaárak és a szintén a MOL által megadott képlet szerinti elemekből felépített árértékek nem egyeznek, holott az addigi adatszolgáltatások alapján alappal volt vélelmezhető, hogy a közölt listaár az egyes elemek összegzésével - mint számított listaár - adódik. Az eljárási bírsággal szemben a MOL által előterjesztett jogorvoslati kérelmet az eljáró versenytanács⁵ és jogerősen a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság is elutasította.⁶

- 4) A Gazdasági Versenyhivatal 2012. augusztus 3-án kirendelte⁷ Dr. Sugár Andrást, hogy szakértőként fogalmazza meg véleményét az alábbiakra nézve:
- a vizsgált 2006. január 1. és 2010. április 30. közötti időszakban hogyan alakultak a MOL Termékelőállítási és Kereskedelmi Divíziójának (továbbiakban TKD) költségei finomítói termékekre – ezen belül különösen az ESZ95 benzinre és a gázolajra – lebontva;
 - elemezze a vizsgált időszakban a MOL TKD nyereségességének alakulását;
 - elemezze a nagykereskedelmi nettó üzemanyagárak összefüggéseit a tőzsdei jegyzésárakkal.
- 5) A Gazdasági Versenyhivatal 2012. december 19.-én az eljárást kiterjesztette⁸ annak vizsgálatára, hogy a MOL az általa az üzemanyag értékesítése során alkalmazott engedményrendszer nem átlátható módon való alkalmazása és az általa hetente közölt magyarországi üzemanyag listaárak változásának a nemzetközi tőzsdei jegyzésárak változásától eltérő megállapítása révén a vizsgált 2006. január 1. és 2010. április 30. közötti időszakban – az 1) a) és b) pontban hivatkozottakon túlmenően – megsértette-e a Tpv. 21. § i) pontját is.
- 6) Az 1) és az 5) pontokban foglaltak alapján a versenyfelügyeleti eljárás során a MOL alábbi magatartásainak vizsgálatára került sor:
- a) nagykereskedelmi árazás;
 - b) az engedményrendszer nem átlátható módon való alkalmazása (átláthatatlansága);
 - c) a heti közölt tényleges listaárak eltérítése a jegyzésárakat követő számított listaáraktól.
- 7) Az eljáró versenytanács a Tpv. 71. § (1) bekezdése szerinti vizsgálati jelentést megküldte a MOL részére, melyre a MOL észrevételeket tett⁹.

⁵ Vj/50-470/2010.

⁶ Vj/50-678/2010.

⁷ Vj/50-472/2010.

⁸ Vj/50-508/2010.

⁹ Vj/50-676/2010.

A. TÉNYÁLLÁS

II.

A MOL tevékenysége és piaci helyzete

- 8) A vizsgált időszakban a MOL, továbbá az általa irányított magyarországi és a világ számos országában (elsősorban a környező országokban és a Közel-Keleten) bejegyzett vállalkozások tevékenysége az alábbi főbb területekre terjedt ki:
- a) kőolaj, földgáz és egyéb gáztermékek kutatása és termelése;
 - b) kőolaj importja, -feldolgozása, -szállítása és -tárolása;
 - c) kőolajtermékek szállítása, tárolása, nagy- és kiskereskedelme;
 - d) földgáz és egyéb gáztermékek importja, szállítása, tárolása és nagykereskedelme.
- 9) A vizsgálat tárgyát képező áruk (a motorbenzin és a gázolaj) előállításával és forgalmazásával a MOL alábbi szervezeti egységei foglalkoznak:
- a TKD végzi a kőolaj- és egyéb finomítói alapanyagok beszerzését és feldolgozását, valamint a kőolaj termékek szállítását és nagykereskedelmi forgalmazását;
 - a Kiskereskedelem Divízió az üzemanyagok, kenőanyagok, shoptermékek kiskereskedelmi értékesítését, valamint a töltőállomások működtetését végzi.

A kőolaj feldolgozás

- 10) Az üzemanyagokat finomítóknál állítják elő kőolajból. A motorbenzin a szikragyújtású belsőégésű motorok (Otto-motorok), elsődlegesen a személygépkocsik motorjának hajtóanyaga. A Magyarországon értékesített motorbenzinek 95-98 százaléka ESZ95-ös benzin (a továbbiakban: benzin). A fennmaradó rész külön extra adalékanyagokat tartalmazó prémium termékek. A gázolaj a kompresszió gyújtású belső égésű motorok (Diesel-motorok) hajtóanyaga, amelynek fő felhasználási területei: a szállítás, a tömegközlekedés, a mezőgazdaság, az ipar és a személygépjárművek. Szintén csekély arányban a gázolajon belül is vannak prémium termékek.
- 11) Konstruktójától függően adott gépjármű, vagy munkagép motorjához vagy csak benzin, vagy csak gázolaj használható fel.
- 12) A kőolaj finomítása során a benzin és a gázolaj mellett más termékek is keletkeznek. A finomítók termelésének nagyobb hányadát azonban ez a két termék teszi ki. Az adott finomító – a technológiából adódóan – csak csekély mértékben képes változtatni az előállított termékek arányain.
- 13) Magyarország területén kőolaj feldolgozással kizárólag a MOL foglalkozik a Százhalombattán lévő Dunai Kőolajfinomítóban. A MOL által feldolgozott kőolaj nagyobb részben importból, kisebb részben hazai kitermelésből származik. A magyarországi

üzemanyag kínálat mintegy [...] ^{*} százaléka ¹⁰ származott a vizsgált időszakban a Dunai Kőolajfinomítóból.

- 14) A környező országokban több kőolaj-finomító működik. Ezek egy része azonban különböző okokból (technológiai fejlettség, logisztikai nehézségek, lokális keresleti viszonyok) nincs abban a helyzetben, hogy Magyarországra üzemanyagot szállítson. Az alábbi 1. táblázat azon finomítók főbb jellemzőit foglalja össze, amelyek a magyarországi üzemanyag ellátásban reálisan szerepet játszhatnak. Ezen finomítók közül a magyar határ közeli Pozsonyban lévő Slovnaft a MOL irányítása alatt áll. A Slovnaft-tól származik a magyarországi üzemanyag kínálat mintegy [...] százaléka.

1. táblázat

Magyarországra történő üzemanyag szállításra szóba jöhető kőolaj finomítók ¹¹

Telephely	Tulajdonos	Éves kapacitás	Nelson-komplexitás*	Távolság Budapesttől
Százhalombatta	MOL	[...]	[...]	30km
Pozsony	MOL/Slovnaft	[...]	[...]	200 km
Schwechat	OMV	[...]	[...]	230 km
Ploiesti	Lukoil	[...]	[...]	800 km
Kralupy	Česká Rafinérská (ill. résztulajdonos: ENI, Shell)	[...]	[...]	550 km
Litvinov	Česká Rafinérská (ill. résztulajdonos: ENI, Shell)	[...]	[...]	650 km

* A Nelson-komplexitás index (NCI) mértéke annál nagyobb, minél nagyobb a finomító termékeinek az értéke (az NCI európai átlaga: 7,8).

- 15) Egy kőolaj finomító létesítésének költségei igen jelentősek, melyek megtérülése ideális piaci körülmények között is évtizedekben mérhető, továbbá annak tervezési, engedélyezési és egyéb előmunkálatai is több évet vesznek igénybe. Emellett a beruházás kivitelezése is hosszadalmas folyamat.

A finomított termékek tárolása

- 16) Magyarország területén – [...] ^{*} – csak a MOL rendelkezik kizárólag saját tulajdonú üzemanyag tárolóval.
- 17) A MOL tárolókapacitásainak egy része nemzetgazdasági stratégiai (nem kereskedelmi) célokat szolgál: azokat jogszabályon alapulóan Magyar Szénhidrogén Készletezési Szövetség (a továbbiakban: MSZKSZ) veszi bérbe. A tárolókapacitás másik (kereskedelmi célú) részét a MOL – a saját felhasználás mellett - díj ellenében más vállalkozás részére bérbe adhatja. [...] A MOL tárolókapacitásait a 2. táblázat mutatja be.

^{*} Itt és a továbbiakban a [...] szimbólummal jelölt részek üzleti titkot képeznek.

¹⁰ Vj/50-011/2010.

¹¹ Vj/50-674/2010. 47.pont.

^{*} A [...] szimbólummal jelölt részek üzleti titkot képeznek.

A MOL tárolókapacitásai a 2009. évben (m³-ben)¹²

Tárolók	Kereskedelmi	Nem kereskedelmi
Algyő	[...]	[...]
Csepel	[...]	[...]
Komárom	[...]	[...]
Pécs	[...]	[...]
Szajol	[...]	[...]
Százhalmbatta	[...]	[...]
Székesfehérvár	[...]	[...]
Tiszaújváros	[...]	[...]
Bratislava (Pozsony)	[...]	[...]
Összes	[...]	[...]

- 18) Más vállalkozásoktól bérelt üzemanyag tároló kapacitásokkal [...]rendelkezik Magyarország területén. Ezek együttes kapacitása ([...]m³), azonban [...]a MOL rendelkezésére álló tárolókapacitásnál.

A finomított termékek szállítása

- 19) Az üzemanyagok szállításán belül megkülönböztethető az elsődleges és a másodlagos szállítás. Az elsődleges szállítás az üzemanyagoknak a finomítóból a tárolókba történő eljuttatását, a másodlagos szállítás pedig a tárolókból a vevő telephelyére történő szállítást jelenti.
- 20) Az üzemanyag szállítása történhet csővezetéken, továbbá tartályokban közúton, vasúton és vízen. Csővezetéken történő szállítással Magyarországon kizárólag a MOL él, és csak az elsődleges szállítás esetében. A MOL nyilatkozata szerint a csővezetéken történő szállítás esetén a maximális ésszerű szállítási távolság 3000 kilométer¹³. Az egyéb szállítási módok esetében – melyekre nézve a megkeresett piaci szereplők nyilatkozatai szerint megfelelő mennyiségű és versenyképesen igénybe vehető szabad kapacitások állnak rendelkezésre – a MOL és a megkeresett piaci szereplők (OMV, ENI, Lukoil, Shell) által közölt információk szerint¹⁴
- közúti szállítás esetén 250- 400 km;
 - vasúti szállítás esetén 600-1000 km;
 - vízi szállítás esetén 600-1200 km;

¹² Vj/50-011/2010. 37. kérdés.

¹³ Vj/50-011/2010. 35. kérdés.

¹⁴ Vj/50-011/2010. 35. kérdés (MOL), Vj/50-073/2010. 21. kérdés (OMV), Vj/50-112/2010. 9. kérdés (ENI), Vj/50-233/2010. 14. kérdés (Lukoil), Vj/50-115/2013. 15. kérdés (Shell).

a maximális ésszerű szállítási távolság, melyek közül azonban a piaci szereplők véleménye szerint a vasúti és a vízi szállítás az esetek egy jelentős részében nem jelentnek reális alternatívát.

Az üzemanyagok értékesítése

- 21) A MOL az üzemanyagokat az alábbi öt (a vásárlás célja, feltételei alapján) kisebb nagyobb mértékben eltérő helyzetű vevőcsoport részére értékesíti:
- a) Vertikálisan integrált olajtársaságok (OMV, ENI, Lukoil, Shell), melyek saját (nem magyarországi) finomítói kapacitással is rendelkeznek és kifejezetten nagy mennyiségeket vásárolnak jellemzően az eladó finomító telephelyén. A vertikálisan integrált olajtársaságok a beszerzett üzemanyagot továbbértékesítik az alább bemutatott b), c), d) és e) vevőcsoportoknak.
 - b) Független üzemanyag-kereskedők (Mabanaft Kft., Envirochen Kft.), melyek termelő kapacitással nem rendelkeznek és a beszerzett üzemanyagot továbbértékesítik az alább bemutatott c) és d) vevőcsoportoknak.
 - c) Kiskereskedelmi viszonteladók [szupermarketekhez tartozó és magán (un. fehér) töltőállomások], melyek a beszerzett üzemanyagot az alább bemutatott e) vevőcsoportnak értékesítik tovább.
 - d) Nagyfogyasztók, melyek jellemzően egyedi áron saját felhasználásra vesznek nagy mennyiségű rendszeres felhasználásra kerülő üzemanyagot (például a közlekedési vállalatok).
 - e) Kisfogyasztók, akik valamely kúthálózatnál vásárolnak rendszertelen időszakokban, az adott kútnál aktuális áron.

Nagykereskedelmi értékesítés

- 22) Nagykereskedelmi értékesítés alatt a fenti 21. a)-d) pontok szerinti vevőcsoportok részére történő értékesítés értendő, melyeknek a vizsgált időszakban összességében enyhén növekvő tendenciájú benzin és gázolj forgalma a 2006-2009. években a 3. táblázat szerint alakult.

3. táblázat**A benzin és a gázolaj nagykereskedelmi forgalma 2006-2009. között (millió literben)**

Vevőcsoport	Benzin				Gázolaj			
	2006.	2007.	2008.	2009.	2006.	2007.	2008.	2009.
Vertikálisan integrált olajtársaságok ¹⁵	1654	1729	1963	1965	2865	3024	3304	3247
Független üzemanyag kereskedők ¹⁶	<150	<150	<50	<150	<150	<150	<150	<150
Kiskereskedelmi viszonteladók ¹⁷	375	667	450	679	450	770	422	742
Nagyfogyasztók ¹⁸	15	21	13	16	1102	1123	1155	1118

- 23) Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy a 3. táblázatban feltüntetett mennyiségek nem összegezhethők. Azok ugyanis halmozódást tartalmaznak, mert a vertikálisan integrált olajtársaságok és a független üzemanyag kereskedők vevőként és eladóként is szereplői az üzemanyag nagykereskedelmi tevékenységnek.
- 24) A 3. táblázatban foglaltak szerint a független üzemanyag kereskedők részére történő értékesítés és a nagyfogyasztók részére történő benzinértékesítés a teljes benzin, illetve gázolaj forgalomhoz képest elenyésző mértékű¹⁹. A 4. táblázat ezen értékesítési irányokat nem tartalmazva mutatja be az egyes vállalkozások részesedését a magyarországi üzemanyag nagykereskedelmi forgalomból. A MOL részesedései magukban foglalják az irányítása alatt álló Slovnaft részesedéseit is.

4. táblázat**Az értékesítő vállalkozások részesedése a magyarországi üzemanyag nagykereskedelmi forgalomból 2006-2009. években (százalékban)**

Értékesítő vállalkozás	Vertikálisan integrált olajtársaságok felé ²⁰		Kiskereskedelmi viszonteladók felé ²¹		Nagyfogyasztók felé ²²
	Benzin*	Gázolaj*	Benzin	Gázolaj	
MOL	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
OMV	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Lukoil	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ENI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Shell	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Mabanaft	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Envirochen	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Összesen	100	100	100	100	100

*A vertikálisan integrált olajtársaságok vállalkozáscsoporton belüli forgalma nélkül a MOL részesedése a benzin esetében [...], a gázolaj esetében pedig [...] százalék volt.

¹⁵ Vj/50-674/2010. 88. pont.

¹⁶ Vj/50-674/2010. 93. és 94. pont

¹⁷ Vj/50-674/2010. 97. pont.

¹⁸ Vj/50-674/2010. 101. és 103. pont

¹⁹ A független üzemanyag kereskedők forgalmának túlnyomó részét a Mabanaft Kft. bonyolította, amely az üzemanyagoknak mintegy [...] százalékát a Slovnafttól szerezte be.

²⁰ Vj/50-674/2010. 88. pont.

²¹ Vj/50-674/2010. 97. pont.

²² Vj/50-674/2010. 103. pont.

- 25) Kiskereskedelmi töltőállomásokat (kúthálózatot) üzemeltető vállalkozások az alábbi négy csoportba oszthatók:
- Vertikálisan integrált olajipari vállalkozások kiskereskedelmi kúthálózatai (ún. színesek): MOL, OMV, Shell, az ENI tulajdonában álló Agip (mely 2007-ben felvásárolta az Esso kutakat) és a Lukoil (mely szintén 2007-ben felvásárolta a Jet kutakat).
 - Közös márkanév alatt üzemelő, magántulajdonban lévő kutak hálózatai (fehérek): Avia, Oil!. E hálózatok körében a vizsgált időszakban az alábbi változások következtek be: a Klub Petrol 2007-ben megszűnt, és az ezen márkanév alatti kutak egy része önálló (fehér) kútként üzemelt tovább, egy része pedig az Avia hálózathoz került.
 - A szupermarketek diszkont kúthálózatai (fehérek). Ezek közül az Auchan és a Metro hálózata jelentősen bővült a vizsgált időszakban, a Tesco hálózata pedig a 2009. évtől a Shell-hez került.
 - Egyéb, hálózathoz nem tartozó kutak (fehérek).
- 26) Az egyes kúthálózatokhoz tartozó kutak (üzemanyag töltőállomások) számát a vizsgált időszakra nézve az 5. táblázat mutatja be.

5. táblázat

Az egyes kúthálózatokhoz tartozó kutak száma 2006-2009. években (db)²³

Hálózat	Kútszám (adott év végén)			
	2006	2007	2008	2009
MOL	358	357	[...]	363
OMV	168	171	[...]	174
Agip	n.a.	167	n.a.	179
Esso	35			
Lukoil	42	74	[...]	76
Jet	30			
Shell	186	189	[...]	247
Tesco	39	45	[...]	
Auchan	n.a.	n.a.	n.a.	9
Metro	n.a.	n.a.	n.a.	11
Avia	0	n.a.	[...]	82 (+19*)
Oil!	[...]	[...]	[...]	[...]
Klub Petrol	44	0	[...]	0
Magán (fehér)	149	n.a.	[...]	219
Összesen	Kb. 1200-1300	Kb. 1300-1400	Kb. 1300-1400	Kb. 1300-1400

*Beleértve az akkor építés alatt álló kutakat.

- 27) Az 5. táblázatban foglalt adatok alapján a MOL a kutak számából 25-30 százalék közötti mértékben részesedett a vizsgált időszakban. Mellette jelentősebb – és a vizsgált időszak egészét tekintve kismértékben növekvő - részesedése [...] volt. Ez a négy hálózat a kutaknál forgalmazott benzin és gázolaj forgalmából is a fentiekhez hasonló mértékekben részesedett.

²³ Vj/50-674/2010. 108. pont.

III.

A MOL üzemanyag nagykereskedelmi árképzése

- 28) A nagyfogyasztóknak, független üzemanyag kereskedőknek illetve kiskereskedelmi viszonteladóknak történő értékesítések alapját a MOL nagykereskedelmi típusszerződése²⁴ képezik. Ez alól kivételt a közbeszerzési eljárások keretében kötött szerződések jelentenek, ilyenkor a MOL a tenderkiírásban szereplő feltételekkel szerződik, azok formátumára, a szerződéses elemekre ráhatása nincs. A vertikálisan integrált olajipari vállalatokkal a MOL egyedi szerződéseket köt (de azonos feltételrendszer szerint), azonban tartalmukban ezek is jelentősen átfednek a fenti nagykereskedelmi típusszerződésekkel. A nagykereskedelmi típusszerződések alapján a MOL kötelezettséget vállal előre rögzített mennyiségű és minőségű üzemanyag szállítására termékenkénti bontásban a megrendelő pedig a termék(ek) átvételére és az eladási ár kifizetésére.
- 29) Amennyiben a megrendelő által megvásárolt, vagy a MOL által szállított termékek mennyisége több mint 10%-kal kevesebb, mint a (termékenkénti) lekötött mennyiségek, a szerződő feleket egymással szemben kötbérfizetési kötelezettség terheli. [...].²⁵
- 30) Az eladási ár számítási alapját a MOL mindenkor érvényes árjegyzék nagykereskedelmi listaára képezi, amelyből a szerződésben rögzített engedményt ad vagy felárat érvényesít. A szerződés felhatalmazza a MOL-t arra, hogy a listaárat egyoldalúan módosítsa. Az eladási árban érvényesített engedmény mértéke a szerződés időtartama alatt nem változik. A szerződés szerint fizetendő eladási ár a szállítás/teljesítés napján érvényes listaár mínusz a szerződésben rögzített engedmény. A vertikálisan integrált olajtársaságoknak, a független üzemanyag-kereskedőknek, a kiskereskedelmi viszonteladóknak és a nagyfogyasztóknak egyaránt ilyen módon történnek az értékesítések. A mennyiségi lekötést nem vállaló vevőkkel a MOL spot szerződéseket köt, rövid távú, általában hónapos időtartamra. A spot szerződések is listaár alapúak.²⁶ A MOL listaár-képzési módszerének leírása nem jelenik meg a MOL nagykereskedelmi szerződéseiben.

²⁴ Vj/50-020/2010.

²⁵ Vj/50-418/2010.

²⁶ Vj/50-403/2010.

A listaár kialakításának módszere

- 31) A MOL nagykereskedelmi listaárainak meghatározása ún. import-paritásos elv alapján történik. A MOL egy olyan ár meghatározására törekszik, amennyibe egy magyarországi nagykereskedelmi vevőnek kerülne az üzemanyag, ha azt a környező országok alkotta régióban lévő valamely másik finomítótól vásárolna.
- 32) A MOL a fenti árat két lépésben alakítja ki az alábbiak szerint:
- a) egy képlet alapján a MOL döntés előkészítést végző Marketing és Ár Részlege kalkulál egy „javasolt” árat (a továbbiakban: számított ár), melynek
 - b) meghatározott szempontok szerinti korrekciójával a MOL felső vezetése dönt a tényleges (a vevők felé közlendő) listaárakról.

A számított listaár²⁷

- 33) A MOL a számított nagykereskedelmi listaárakat az alábbi képlettel határozza meg:

Nagykereskedelmi listaár = az alaptermékek releváns jegyzésárainak árdöntést megelőző heti átlaga
+ [...]

- 34) A képlet egyes elemeinek számszerűsítése a vizsgált időszakban az alábbiak szerint történt.
- a) A MOL által használt jegyzésárakat a Platts²⁸ – a McGraw-Hill. Co. leányvállalata – egyik kirendeltsége teszi naponta közzé a rotterdami és a mediterrán régióban lebonyolított aznapi tranzakciók adatai alapján. Ezek a jegyzésárak független referenciaárként szolgálnak a hasonló termékek árképzéséhez világszerte, de főképpen Európában. A benzin és a diesel jegyzésárait a FOB Rotterdam (10 ppm²⁹) és a CIF Mediterranean (10, régebben 50 ppm) naponta közzétett átlagárai adják, amelynek előző heti kombinált³⁰, Ft/l mértékegységre átszámított átlagos árai szerepelnek a MOL listaáraiban.
 - b) [...].
 - c) [...].
 - d) [...].
 - e) [...].
 - f) [...].
 - g) [...].
 - h) [...].
 - i) [...].
- 35) Az egyes listaár elemek – a jegyzésár és a szintén jegyzésen alapuló biokomponens kivételével – a vizsgált időszakban nem változtak jelentős mértékben, és a kisebb változásokat követően jellemzően legalább egy évig változatlanok maradtak mind a benzin,

²⁷ Vj/50-021/2010. 1. kérdés

²⁸ A világ egyik vezető energia iparági információszolgáltató vállalata.

²⁹ ppm: parts per million. Üzemanyag-kontextusban a kéntartalom mutatója.

³⁰ [...].

mind a gázolaj esetében. A benzin és gázolaj számított listaár egyes elemeinek átlagos mértékei a vizsgált időszakban a 6. táblázat szerint alakultak.

6. táblázat

A benzin és a gázolaj listaár-elemek átlagos mértékei a vizsgált időszakban (Ft/l)³¹

[...]

A tényleges listaár

- 36) A nagykereskedelmi listaárakat a MOL a vizsgált időszakban hetente közölte nagykereskedelmi szerződéses partnereivel. A hetente közölt listaárat a MOL szerint, azért válhat szükségessé eltéríteni a számított listaártól, mert minden héten hétfőn történnek a listaárra vonatkozó döntések, így a képlet elemei – beleértve a jegyzésárakat is – csak múltbeli (előző heti) információk hatását jelenítik meg. A szerdán közlendő listaárban viszont a MOL szerint már a jövőre (az adott hétre) várható hatásoknak is benne kell lennie, amelynek becsléséhez az alábbi kiegészítő információkat veszik figyelembe³²:
- a) [...].
 - b) [...].
 - c) [...].
 - d) [...].
- 37) A fenti szempontok érvényesítésével – nyilatkozata szerint – a MOL célja az, hogy a jegyzésárak sokszor jelentős kilengéseit áraiban némileg tompítani tudja a fogyasztók felé.
- 38) A MOL a fentieken túlmenően heti bontásban konkrétan is ismertette a számított és a tényleges listaár közötti legalább 5 Ft/l mértékű eltérések okait. Ezeket jellemzően a jegyzésárak nagymértékű változásaival, az árfolyamváltozásokkal, geopolitikai eseményekkel, keresletváltozással, a finomítói kapacitásokkal, a pénzügyi befektetők tevékenységével, a pénzügyi válság hatásaival magyarázta.³³

A MOL engedményrendszere

- 39) A MOL belső szabályozása szerint „az engedményrendszer célja [a MOL] versenyképességének biztosítása és kereskedelempolitikai céljainak kifejezésre juttatása, diszkriminációmentes megvalósítása az egyes vevőszegmenseknél, illetve vevőknél.”³⁴
- 40) Az engedményrendszer felépítése, illetve egyes elemeinek konkrét tartalma, főképpen egymáshoz való viszonya az ügyfelek számára nem megismerhetőek. Egyes konkrét engedménymértékeket az üzletkötők közlik az ügyféllel, de az egész rendszer egyetlen

³¹ Vj/50-021/2010.

³² Vj/50-431/2010.

³³ A konkrét okok ismertetése: Vj/50-431/2010. I.d. melléklet.

³⁴ Vj/50-254/2010.

ügyfél számára sem megismerhető. A MOL üzletkötők számára készített belső utasítás³⁵ szerint az engedményrendszer az alábbi elemekből tevődik össze:

a) [...]

b) [...]

c) [...]

–

d) [...]

e) [...]

f) [...]

41) [...].³⁶

42) A MOL által a vizsgált időszakban adott átlagos engedményt és annak maximális és minimális mértékét, továbbá a maximális és a minimális mérték eltérésének arányát a benzin és a gázolaj nagykereskedelmi listaárához viszonyítva a 7. táblázat mutatja be.

Engedmények a MOL nagykereskedelmi listaáraiból a vizsgált időszakban³⁷

7. táblázat

Vevőcsoport	Engedmény (Ft/l)			A maximális és minimális engedmény eltérése a listaár %-ában*	
	Átlagos	Minimális	Maximális	Benzin	Gázolaj
Vertikálisan integrált olajtársaság	[...]	[...]	[...]	2-3	1-2
Független üzemanyag kereskedő	[...]	[...]	[...]	0-1	0-1
Kiskereskedelmi viszonteladó	[...]	[...]	[...]	1-2	1-2
Nagyfogyasztó	[...]	[...]	[...]	4-5	4-5

* A pontos érték üzleti titok.

43) A nagyfogyasztók közötti nagyobb különbségeknek alapvetően két oka van. Egyrészt, még a legnagyobb 15 vevőn belül is lényegesen eltérnek egymástól az éves lekötött mennyiségek, másrészt adódhat abból is, hogy a vevő a vásárolt mennyiséget közbeszerzés keretében szerezte be, vagy normál szerződés alapján.

³⁵ Vj/50-432/2010.

³⁶ Vj/50-403/2010.

³⁷ Vj/50-403/2010. A MOL által a 15 legnagyobb kiskereskedelmi viszonteladó vevőjének és a 25 legnagyobb nagyfogyasztó vevőjének adott engedmények alapján számolva.

Az engedmények meghatározásának protokollja

- 44) A MOL kereskedelmi politikája és az annak szerves részét képző engedményrendszer is kiemelten bizalmas „know-how”-jának részét képezi. Ennek megfelelően az üzletkötők az ártárgyaláson csak az engedményrendszer általános elveit, egyes tartalmi elemeit, illetve az engedmény mértékét befolyásoló tényezőket ismertetik a vevői igényekhez igazítottan. Az engedmények konkrét mértéke (alsó és felső határértéke) nem kerül ismertetésre a vevők számára.
- 45) Az üzleti tárgyalások során az engedmény kalkulációhoz az ún. Kedvezményszámoló táblát az üzletkötők csak saját használatra alkalmazhatják, mint egyfajta közös, kereskedelmi szinten egységes, üzleti tárgyalást támogató eszközt. Azonban az üzleti tárgyalás során a vevőnek oly módon rálátása nyílik az egyes engedményelemek mértékére, hogy több opciót végigvesznek közösen az üzletkötővel, aki a Kedvezményszámoló táblával kalkulálva bemutatja, hogy az összes engedmény hogyan változik az egyes feltételek különböző irányú módosítása esetén. Ezt az eljárás során megkeresett vevők egy részének nyilatkozatai is alátámasztották.³⁸
- 46) Az üzletkötői tevékenység egységes és koherens jellegét a MOL azzal is elő kívánja segíteni, hogy az üzletkötők részt vesznek egy 2-3 hónapos betanításon, amelynek részét képezi az elméleti oktatáson (irányadó jogszabályok és belső szabályzatok megismerése, termék és piaci ismeretek elsajátítása) túl egy gyakorlati időszak is, amelynek során gyakorlott üzletkötők segítik az új üzletkötő tevékenységét.
- 47) Valamennyi vevővel kapcsolatos üzletkötési folyamatra azonos kereskedelempolitika irányadó, kivételt a közbeszerzési eljárás jelent. A MOL azonban törekszik arra, hogy a közbeszerzési eljárások során adott árajánlat is összhangban legyen a szokásos kereskedelempolitikával. Amennyiben pedig az ajánlati kiírás szerinti ármeghatározás ettől nagymértékben eltér, úgy esetről-esetre vezetői döntés és üzleti mérlegelés kérdése az ajánlat beadása. Az árképzési elvekkel nem összeegyeztethető ajánlati feltétel esetén a MOL nem indul a tenderen.
- 48) A MOL a lekötött összes üzemanyag (benzin és gázolaj együttesen) alapján ad engedményt, függetlenül attól, hogy a vevők benzinből, vagy gázolajból vásárolnak többet. Az egyes vevőknek nyújtott engedmény mértéke ennek megfelelően megegyezik a benzin és a gázolaj esetében.

IV.

A tényleges és a számított listaár eltérése

- 49) A vizsgált időszak egészének átlagárát tekintve a tényleges listaárak benzin esetében 30 fillérrel, a gázolaj esetében pedig 6 fillérrel voltak alacsonyabbak a számított listaáraknál.

³⁸ Vj/50-593/2010.; Vj/50-612/2010.

Ezen belül azonban – elsősorban a gázolaj esetében – az egyes években (és különösen negyedévenként) jelentősebb eltérések mutatkoztak mindkét irányba. Mindezt összefoglalóan a benzin esetében a 8. táblázat, a gázolajra nézve pedig a 9. táblázat mutatja be.

8. táblázat

A benzin tényleges és számított listaárának különbsége (Ft/l)³⁹

Év/negyedév	Negyedéves átlag	Éves átlag	Szórás	Minimum	Maximum
2006/I.	-1,15	-0,60	3,49	-8,48	5,45
2006/II.	-3,40				
2006/III.	0,77				
2006/IV.	1,36				
2007/I.	-0,07	-0,19	2,88	-7,47	5,36
2007/II.	-2,38				
2007/III.	1,78				
2007/IV.	-0,11				
2008/I.	0,61	-0,53	3,56	-9,17	7,57
2008/II.	-4,38				
2008/III.	0,31				
2008/IV.	1,33				
2009/I.	0,56	0,53	2,09	-5,17	6,03
2009/II.	-0,15				
2009/III.	1,69				
2009/IV.	0,05				
2010/I.	-2,01	-	-	-	-

³⁹ A MOL Vj/50-467/2010. számú adatszolgáltatása alapján számolva

9. táblázat**A gázolaj tényleges és számított listaárának különbsége (Ft/l)⁴⁰**

Év/negyedév	Negyedéves átlag	Éves átlag	Szórás	Minimum	Maximum
2006/I.	-0,86	0,39	2,59	-6,61	5,97
2006/II.	-1,50				
2006/III.	0,68				
2006/IV.	3,16				
2007/I.	-0,22	-2,04	2,79	-11,08	6,36
2007/II.	-2,04				
2007/III.	-3,11				
2007/IV.	-2,78				
2008/I.	-0,51	-1,41	4,92	-14,25	5,40
2008/II.	-7,43				
2008/III.	0,87				
2008/IV.	1,43				
2009/I.	4,36	3,17	2,17	-1,56	6,97
2009/II.	4,59				
2009/III.	2,57				
2009/IV.	1,32				
2010/I.	-0,93	–	–	–	–

- 50) A tényleges listaáraknak a számított listaáraktól való eltérítésének elsődleges célja – a MOL nyilatkozata szerint – a tényleges listaárak heti ingadozásának a jegyzésárak ingadozásaihoz képesti tompítása. Ezzel a céllal összhangban a vizsgált időszak minden évében a benzin és a gázolaj esetében is, az adott év legmagasabb és legalacsonyabb heti ára közötti eltérés (árterjedelem) a tényleges listaár esetében kisebb volt, mint a jegyzésáré. Az árak szórása (az éves átlagukhoz képest a heti árak átlagos eltérése) szintén minden évben a tényleges listaárak esetében volt alacsonyabb. Mindezt a 10. táblázat mutatja be.

10. táblázat**A jegyzésárak és a tényleges listaárak éven belüli terjedelme és szórása (Ft/l)⁴¹**

Év	Árterjedelem				Szórás			
	Benzin		Gázolaj		Benzin		Gázolaj	
	jegyzésár	listaár	jegyzésár	listaár	jegyzésár	listaár	jegyzésár	listaár
2006.	51,24	44,99	33,78	29,18	16,42	15,01	10,42	9,58
2007.	42,96	38,33	52,53	45,84	11,37	11,23	13,48	12,45
2008.	82,12	73,34	92,04	79,17	20,68	19,04	21,34	18,07
2009.	59,69	52,49	28,58	25,00	13,09	12,62	6,59	5,35

⁴⁰ A MOL Vj/50-467/2010. számú adatszolgáltatása alapján számolva.

⁴¹ A MOL Vj/50-467/2010. számú adatszolgáltatása alapján számolva.

- 51) Adott rövidebb időszakban az árváltozások kilengéseinek tompítása elvileg is csak akkor valósulhat meg, ha adott időszakban a tényleges listaár és a (jegyzésárral gyakorlatilag azonosan változó) számított listaár különbsége ellentétes irányban mozog, mint ahogy a jegyzésár változik, vagyis
- a) amikor a jegyzésárak csökkennek, akkor a tényleges listaár magasabb, mint a számított listaár;
 - b) a jegyzésárak emelkedése esetén pedig a tényleges listaár alacsonyabb a számított listaárnál.
- 52) A jegyzésár változásának, valamint a tényleges listaár és a számított listaár különbségének vizsgált időszakbeli alakulását a benzin esetében az 1. ábra, a gázolajra nézve pedig a 2. ábra mutatja be. Az 51) pontban foglaltak alapján a MOL a jegyzésárak kilengéseit listaáraiban elvileg is csak akkor mérsékelhette, amikor a tényleges és a számított listaár különbségét mutató görbe a „0” tengely ellentétes oldalán helyezkedik el, mint a jegyzésár változását mutató görbe (az ellentétes oldalon történő elhelyezkedésük önmagában még nem jelent érdemi tompítást).

1. ábra

A benzin jegyzésárának, valamint tényleges és számított listaára különbségének változása (a vízszintes tengelyű idősíkon az egységek 10 hetes periódusonként kerültek feltüntetésre)

2. ábra

A gázolaj jegyzésárának, valamint tényleges és számított listaára különbségének változása (a víz szintes tengelyű idősíkon az egységek 10 hetes periódusokat jelölve kerültek feltüntetésre)

- 53) Az ábrák alapján megállapítható, hogy a 2009. év elejétől a tényleges és a számított listaár különbségét, valamint a jegyzésár változását mutató görbe is túlnyomórészt a „0” tengely fölött helyezkedik el mind a benzin, mind a gázolaj esetében. Vagyis miközben folyamatosan nőttek a jegyzésárak, a MOL a jegyzésárat követő számított listaárnál magasabb tényleges listaárakat állapított meg, s így a MOL nem tompította, hanem erősítette a jegyzésárak emelkedését. A benzinnél ez a hatás viszonylag rövid ideig tartott, a gázolaj esetében azonban csak a 2010. évben szűnt meg.

A szakértő véleménye⁴²

- 54) A számított listaárak és a tényleges listaárak közötti kapcsolatra nézve a szakértő az alábbi főbb megállapításokat tette:
- A benzin esetében az együttmozgással nincs probléma, keresztkorrelációkkal megállapítható, hogy a benzin nagykereskedelmi tényleges listaára az adott hét bázisától (ami az előző hét jegyzésára alapján alakul ki) és még három hét értékétől függ. A benzin esetében tehát megállapítható, hogy a MOL a számított listaárhoz képest kb. egy hónap alatt felzárkóztatja a tényleges listaárát. A kapcsolat kifejezetten erős, 93 százalékban magyarázzák meg a bevont késleltetett változókkal együtt a számított listaárak a tényleges listaárát, tehát azok a számított listaárát némi

⁴² Vj/50-489/2010.

késleltetéssel, de jól követik.

- b) A gázolaj esetében is igaz, hogy a fő tendencia egyirányú: egy idő után a tényleges listaár követi a számított listaárat. Ez azonban egy tipikus időbeli hamis együttmozgás, egy azonos trend mentén történő alakulás, nem pedig egy hétről-hétre történő reakció. Amennyiben megvizsgáljuk, hogy a két idősor között milyenek a keresztkorrelációs együtthatók, akkor azt tapasztaljuk, hogy az előző hetek több hétre visszamenően sem befolyásolják a ténylegesen közölt listaár egyik hétről a másik hétre történő változását. Akár három hétre visszamenőleg berakva késleltetett változókat, a determinációs együttható alacsony marad, nem éri el a 10 százalékot, az első szignifikáns paraméter négy hét múlva jelentkezik. Megállapítható tehát, hogy a gázolaj esetében a MOL számított listaára és tényleges listaárának változása között hétről hétre alig van kapcsolat.

A MOL versenytársainak véleménye

- 55) A vizsgáló által a MOL nagykereskedelmi versenytársai részére feltett kérdésekre érkezett hat érdemi válasz közül két versenytárs⁴³ kifejezetten a versenyt hátrányosan érintő körülménynek tekintené azt, ha a MOL tényleges listaárának változása közvetlenül egy referenciaárhoz lenne kötve a jelenlegi rendszer helyett. Ezzel szemben három versenytárs⁴⁴ a tényleges listaár képzés során szorosabb referenciaár alkalmazásának esetére a piac kiszámíthatóbbá válását valószínűsítette, míg a Shell⁴⁵ semleges véleményt fogalmazott meg. A megkérdezettek ugyanakkor egyöntetű választ adtak arra nézve, hogy a MOL árazása nem követi konzekvensen a tőzsdei jegyzésárak változását.
- 56) A MOL listaárázási gyakorlatával kapcsolatosan problémát jelző válaszadók egyike szerint, amennyiben a listaár jegyzésár alapú lenne, az tervezhetőbbé tenné az árreéseket, ami segítené a versenyképes importot.
- 57) Egy másik (problémát jelző) válaszadó szerint az áreltérések ingadozásának legfőbb oka az, hogy a MOL szeretné az import árelőnyének kiszámítását, kiszámíthatóságát, előre jelezhetőségét a lehető legjobban korlátozni. Tisztán importparitásos ár esetében az importőrök, akik valójában a MOL versenytársai, pontosan ki tudnák számítani, hogy mekkora árumennyiséget, mekkora távolságból éri meg behozni Magyarországra. A MOL által determinált áreltérés ingadozásának köszönhetően a MOL képes az import árumennyiséget és így a verseny mértékét csökkenteni, mert egy esetleges MOL nagykereskedelmi árcsökkenés esetén az importőrök nem akarják, vagy csak kisebb mennyiséget illetően hajlandók megkockáztatni a hazai árszint kiszámíthatatlan csökkenéséből az import árumennyiségen keletkező veszteséget. Kifejtette továbbá, hogy valódi import paritásos árazás versenypolitikai szempontból lényegesen kedvezőbb lenne, a következő okok miatt:
- a) Az árszintre a magyarországi üzemanyag-beszállítóknak nincs közvetlen ráhatása.

⁴³ Vj/50-626/2010., Vj/50- 633/2010.

⁴⁴ Vj/50-625/2010., Vj/50-637/2010., Vj/50-638/2010.

⁴⁵ Vj/50-630 /2010.

- b) Nem állna fenn az a versenyt torzító helyzet, hogy az árakat a piac egyik szereplője határozza meg (saját érdekeitől vezéreltetve), szemben a versenytársaival, így a piac szereplői azonos versenyhelyzetben lennének ebben a kérdésben.
 - c) Nem állna fenn annak a veszélye, hogy a hazai árszint, az azt mozgató szereplő döntése nyomán túl magasra kerül a tényleges piaci árakhoz (nemzetközi jegyzésárakhoz) képest.
 - d) Az év során a vevők mindig a valós piaci árakon vásárolhatnának, nem pedig a MOL döntése szerinti aktuális árszinteken.
- 58) A versenytársak egy táblázat kitöltésével számszerűen is megjelölhették, hogy mely tényezők és milyen mértékben jelentettek akadályt abban, hogy a vizsgált időszakban üzemanyagot importáljanak Magyarországra. A válaszadók átlagosan 15 százalékra értékelték a MOL listaár képzési gyakorlatát, mint akadályozó tényezőt, szemben a szabályozási feltételek 30, az infrastrukturális feltételek és az árfolyamkockázat 25-25 és a relatív jövedelmezőség 5 százalékos mértékével.

V.

A MOL érvényesített nagykereskedelmi ára

- 59) Érvényesített nagykereskedelmi ár alatt a MOL által a magyarországi vevői által átlagosan fizetett (engedményekkel csökkentett) árak értendők.

Az érvényesített ár és a listaár képlet szerinti ár

- 60) A listaár képletben lévő elemeket a MOL két csoportba sorolja, nevezetesen:
- az importparitásos árba, melynek elemei a jegyzésár, a [...]; valamint
 - a prémiumra, melynek elemei [...].
- 61) Az importparitásos árba sorolt árelemek teljes körűen, a prémium kategóriába tartozó árelemek pedig – a [...] kivételével – olyannak tekinthetők, amelyek egyértelműen gazdaságilag indokolt költséget jelentenek a Magyarországra történő importálás esetén. A két árelem csoport ugyanakkor eltér egymástól annyiban, hogy az importparitásos árba tartozó listaár elemek külső információforrásból származnak (és ebben az értelemben objektívek), míg a prémium elemek a MOL becslésén alapulnak (és ebben az értelemben szubjektívek). A [...] mögött nem húzódik meg költség.
- 62) A 11. táblázat a MOL érvényesített nagykereskedelmi árának az importparitásos árhoz, illetve a [...] nélkül számított listaárhoz való viszonyát mutatja be a vizsgált időszak egyes éveire.

11. táblázat

A MOL érvényesített nagykereskedelmi árának eltérése az importparitási ártól és a [...] * nélkül számított listaártól⁴⁶

Időszak	Eltérés (%-ban) (importparitási ár = 100)		Eltérés (%-ban) ([...] * nélkül számított listaár = 100)	
	Benzin	Gázolaj	Benzin	Gázolaj
2006.	4,0	4,0	0,9	1,2
2007.	4,6	2,0	0,6	-1,6
2008.	3,5	3,5	-0,2	0,6
2009.	3,8	8,1	-0,5	3,9
2010.I.- IV. hó	3,7	5,5	-2,3	0,0

*Azon árelem, amely mögött nem húzódik meg költség [lásd 61) pont]

Érvényesített ár és más vállalkozások árai

- 63) A nagykereskedelmi vásárlóknak lehetősége van arra Magyarországon, hogy a MOL-on kívüli vállalkozásoktól szerezzenek be üzemanyagot, ezért a MOL árai ezen vállalkozások hazai áraival is összehasonlíthatóak. Az összehasonlítás szempontjából a (MOL-on kívüli) vertikálisan integrált olajtársaságok és a független üzemanyag-kereskedők által alkalmazott magyarországi nagykereskedelmi üzemanyagárak jöhetnek szóba.
- 64) Ezen vállalkozások közül a MOL áraihoz képest [...]árai magasabbak, míg [...]árai jellemzően alacsonyabbak voltak a vizsgált időszakban⁴⁷. Az eltérések azonban nem érdemiek. A legalacsonyabb árakat kínáló szereplő árai is (a benzin esetében 1,3 százalékkal, a gázolaj esetében pedig 1,2 százalékkal) alacsonyabbak csak, mint a MOL által alkalmazott árak, és hasonló mértékűek a másik irányú eltérés felső határai is.

A MOL export árai

- 65) A MOL a környező országok mindegyikébe szállít kisebb-nagyobb mennyiségben üzemanyagokat. A MOL által ezen országokban elért, fuvarköltséggel csökkentett (export paritási) árainak és a Magyarországon érvényesített árainak összevetésével elvileg következtetéseket lehet levonni arra nézve, hogy miként hat a MOL árazási magatartására, ha adott országban nála nagyobb versenytárs(ak) is jelen van(nak).
- 66) Reális összehasonlítási alapként értelemszerűen kizárólag azokban az országokban és arra az üzemanyagfajtára érvényesített árak vehetők figyelembe, amelyek esetében a MOL a magyarországi értékesítéséhez képest viszonylag jelentős mennyiséget szállít. Másoldalról nem tekinthetők reális összehasonlítási alapként a MOL-nak azokban az országokban elért árai, mely országokban a MOL (és az általa irányított más finomítók együttesen) a legnagyobb üzemanyag forgalmi részesedéssel rendelkeznek.

⁴⁶ A MOL Vj/50-467/2010. számú adatszolgáltatása alapján számolva.

⁴⁷ A megkeresett vevők adatszolgáltatásai alapján.

- 67) A fenti feltételeknek a vizsgálat alapján kizárólag a MOL által Ausztriában értékesített gázolaj felel meg, mely esetében a MOL ausztriai export paritásos ára a vizsgált időszakban [...] százalékkal volt alacsonyabb a MOL Magyarországon érvényesített nagykereskedelmi áránál.

A MOL nagykereskedelmi költségei

- 68) A MOL-nak a számvitelről szóló – a vizsgált időszakban hatályos – 2000. évi C. törvény 14. § (5) bekezdése c) pontja alapján az önköltségszámítás rendjére vonatkozó belső szabályzatot kell készíteni, mely alapján a (7) bekezdés értelmében meg kell állapítania a termékei önköltségét az utókalkuláció módszerével. A fenti törvény 51. § (1) bekezdése alapján azonban ezen önköltség csak a termék előállítása érdekében közvetlenül felmerült, azzal szoros kapcsolatban álló és megfelelő mutatók segítségével elszámolható költségeket (együtt: közvetlen önköltség) tartalmazhat, mely így az árakkal történő összehasonlításra nem alkalmas. Az árban (a vállalkozás által előállított termékek árainak összességében) ugyanis az egyes termékekhez az előzőek szerinti, közvetlenül nem hozzárendelhető (közvetett) költségeknek és a befektetett tőke hozamának (az ún. tőkeköltségnek) is meg kell térülniük.
- 69) A kőolaj finomítása során keletkező termékek fentiek szerinti közvetlen önköltségének meghatározásakor a MOL egy speciális modellt (SAP) használ⁴⁸. [...].
- 70) A számviteli kötelezettségen túlmenően a MOL az önköltségszámításokat nem használja a termékek árainak meghatározása során. A benzin és a gázolaj árképzése a korábban bemutatott módon a világpiaci ármozgásokkal összekapcsolt formában történik, nem pedig önköltség alapon. A MOL ezért saját céljaira nem számol fajlagos, termékegységre eső (ön)költségeket. A jelen eljárás céljaira készítette számításaiban⁴⁹ a MOL a közvetlen költségen kívüli költségek meghatározásakor az alábbiak szerint járt el:
- [...]
 - [...]
- 71) A benzin és a gázolaj előzőek szerint számított nagykereskedelmi önköltségeit és azoknak az érvényesített nagykereskedelmi árhoz való viszonyát a 12. táblázat mutatja be a vizsgált időszak egyes éveire.

12. táblázat

Az üzemanyagok nagykereskedelmi önköltsége és érvényesített nagykereskedelmi ára (Ft/l)

Időszak	Benzin			Gázolaj		
	Önköltség	Ár	Ár – Önköltség az ár %-ában*	Önköltség	Ár	Ár – Önköltség az ár %-ában*
2006.	[...]	[...]	2-4	[...]	[...]	3-5
2007.	[...]	[...]	1-3	[...]	[...]	2-4
2008.	[...]	[...]	-14-(-16)	[...]	[...]	13-15
2009.	[...]	[...]	-3-(-5)	[...]	[...]	-1-(-3)

* A pontos érték üzleti titok.

⁴⁸ Vj/50-484/2010.

⁴⁹ Vj/50-077/2010. 13. kérdés

A szakértő véleménye

72) A MOL előzőek szerinti önköltség számítási módszerével összefüggésben a szakértő az alábbi következtetésekre jutott:

- A MOL által leírt, részletesen kifejtett módszertan (SAP) nemzetközileg széleskörűen alkalmazott, az adott célnak – a költségek termékegységekhez történő hozzárendelése – megfelel. Léteznek a költség-okozatiságot másképpen számszerűsítő módszerek is, amelyek között azonban technikai szempontból rangsort nem lehet felállítani. Az SAP eljárás a szakértő szerint korrekt, a valós helyzetet, költségviszonyokat jól leképezi, mert a tényleges ár mellett a minőségi elemeket és a piaci keresletet is figyelembe veszi. A közvetlen költségek felosztása vonatkozásában a szakértő szerint az olajipari vállalkozások kétharmada alkalmaz a MOL-éhoz hasonló piaci alapú módszert, melyhez képest reális más alternatív felosztási módszert a szakértő nem tudott azonosítani.
- A közvetett költségek felosztásával kapcsolatban az értékesítési és a logisztikai költségekre vonatkozóan az [...], mint vetítési alap figyelembe vétele helyes, hiszen ebben az esetben a felmerülő költségek és az [...] között valós ok-okozati összefüggés áll fenn. A közvetett költségek fennmaradó hányadára a [...] alapú felosztás mellett szól, hogy az torzítja el a legkevésbé az egyes termékek költségeinek arányát az önköltséghez képest.
- A tőkeköltség megállapításához a MOL által alkalmazott megtérülési elvárás 2006. és 2008. évek közötti [...] százalék alatti mértéke az iparág piaci kockázata alapján elfogadható. A válság ezt a piaci kockázatot növelte meg, ez jelentkezik a 2009-2010-es megnövekedett értékekben.

VI.

A MOL kiskereskedelmi árai és költségei

73) A MOL TKD által előállított üzemanyagok kiskereskedelmi értékesítését a vállalkozáson belül elkülönült egységet képező Kereskedelmi Divízió végzi. A MOL vizsgált időszakban érvényesített kiskereskedelmi árait a 13. táblázat mutatja be.

13. táblázat

A MOL kiskereskedelmi üzemanyag árai⁵⁰

Időszak	Kiskereskedelmi ár (Ft/l)	
	Benzin	Gázolaj
2006.	127,7	141,9
2007.	127,2	134,3
2008.	139,8	174,2
2009.	132,2	140,3
2010. I.-IV. hó	139,9	147,4

⁵⁰ A MOL Vj/50-467/2010. számú adatszolgáltatása alapján számolva.

- 74) A Kereskedelmi Divízió az üzemanyagokat vállalkozáson belüli elszámoló (un. transzfer) áron veszi át a TKD-tól. Ez a transzfer ár a vizsgált időszakban a benzin esetében [...], a gázolaj esetében pedig [...] forinttal alacsonyabb volt literenként, mint a MOL által a vertikálisan integrált olajtársaságok, illetve a kiskereskedelmi viszonteladók felé érvényesített nagykereskedelmi ár. Az erre vonatkozó adatokat a 14. táblázat tartalmazza.

14. táblázat

A MOL-on belüli transzferár és a más vállalkozások felé érvényesített nagykereskedelmi árak⁵¹

[...]

- 75) A MOL saját céljaira nem számol termékenként kiskereskedelmi egységkosztégeket, hanem csak a Kiskereskedelem Divízió egészének eredményét mutatja ki. Ezen – kontrolling szemléletű – eredmény kimutatást korrigálta a MOL a vizsgálat céljára [...]. A benzin és a gázolaj (az értékesített termékek beszerzési értékét nem tartalmazó) kiskereskedelmi egységkosztégének alakulását a 15. táblázat mutatja be.

15. táblázat

A benzin és a gázolaj (beszerzési érték nélküli) kiskereskedelmi egységkosztége⁵²

[...]

VII.

A MOL vizsgálati jelentéssel kapcsolatos álláspontja

Az érintett piacról⁵³

- 76) A MOL véleménye szerint a piacok vizsgálatakor az olajipari vertikumban az ellátás különböző szintjeiből kiindulva célszerű az érintett piacok meghatározását elvégezni. Az ellátás szintjei szerinti termékpiac meghatározás az alábbi három szintet foglalja magában:
- Vertikálisan integrált olajtársaságoknak történő üzemanyag-értékesítések (ex-refinery sales).
 - Végfelhasználó nagyfogyasztóknak történő közvetlen üzemanyag-értékesítések, valamint egyéb üzemanyag-nagykereskedőknek történő üzemanyag-értékesítések, és üzemanyag-kiskereskedőknek (ún. fehér kutak) történő üzemanyag-értékesítések (non-retail sales).
 - Kiskereskedelmi üzemanyag-értékesítések (végfelhasználók részére töltőállomásokon) (retail sales).
- 77) A MOL fenntartja jelen eljárásban is a COMP/M.4799 OMV/MOL ügy kapcsán kifejtett álláspontját az érintett termékpiacok földrajzi dimenzióival kapcsolatban:
- Vertikálisan integrált olajtársaságoknak történő üzemanyag-értékesítések érintett piaca

⁵¹ A MOL Vj/50-467/2010. számú adatszolgáltatása alapján számolva.

⁵² Vj/50-077/2010. 13. kérdés.

⁵³ Vj/50-257/2010. 1.-5. kérdések.

regionális (Ausztria, Magyarország és Szlovákia képez egy releváns piacot).

- A non-retail érintett piac nemzeti.
- A kiskereskedelmi érintett piac lokális.

78) A vertikálisan integrált olajtársaságok esetében a földrajzi piacok fenti meghatározását a MOL véleménye szerint, az indokolja, hogy egy feltételezett tartós 5-10 százalékos magyarországi áremelés esetén Ausztriából és Szlovákiából annyi többletáru érkezne, hogy az az áremelést nem tenné nyereségessé. Ezzel szemben egy, a három országra kiterjedő feltételezett hasonló áremelkedés esetén a külső szereplők nem szállítanának akkora mennyiséget ezekre a piacokra, hogy az képes lenne az árszintre érzékelhető hatást gyakorolni. A MOL előadta, hogy az Európai Bizottság elemzése szerint is a határokon átnyúló üzemanyag-kereskedelem alapvetően a vertikálisan integrált olajtársaságok között zajlik.

A gazdasági erőfölénnyel⁵⁴

- 79) A gazdasági erőfölénnyel kapcsolatban a MOL előadta, hogy tulajdonában van a Magyarországon megtalálható egyetlen finomító. Mivel a szállítási költségek a vertikálisan integrált olajtársaságok érintett földrajzi piacán (Ausztria, Magyarország, Szlovákia alkotta régió) kívülről nem teszik profitábilissá a Magyarországra történő szállításokat, ezért az alacsonyabb szállítási költségek az érintett piacon belüli szereplőknek, így a MOL-nak is versenyelőnyt biztosítanak. A MOL előadása szerint új finomítói kapacitás megjelenése – a recesszióra is tekintettel – korlátozottan lehetséges. A vertikálisan integrált olajtársaságokkal szemben a közvetlen finomítói kapacitásokból fakadó előny a MOL véleménye szerint jóval kisebb[...].
- 80) A MOL - előadása szerint - árvezető a vertikálisan integrált olajtársaságok érintett földrajzi piacának egy részén (Magyarországon és Szlovákiában), amely természetes velejáró azon tényhelyzetnek, hogy ezen részpiacokon a piaci források nagy hányada a MOL-hoz köthető. Ez az árvezető szerep abban tükröződik, hogy a MOL rendszeresen az európai jegyzésáruk változását érvényesíti áraiban, és ezt követően változtatja árait a többi szereplő. Ez az árvezető szerep azonban nem jelent a MOL szerint valós ármeghatározó szerepet, amelyre véleményük szerint csak egy ténylegesen erőfölényben lévő vállalkozás lenne képes.
- 81) A MOL kifejtette, hogy olajipari sajátosság, és általánosságban elmondható, hogy az üzemanyagpiacokon a piaci szereplők a legjelentősebb piaci szereplő által kialakított árszinthez pozícionálják magukat. Tekintettel arra, hogy a piacvezető szolgáltatja a volumen legjelentősebb részét, így a tényleges tranzakciók meghatározó része ezen az árszinten valósul meg, az alternatív beszerzési források ezen az árszinten érhetők el. A MOL szerint ennek jelei nem csupán azon országokban érhetők tetten, ahol a piacvezető által alkalmazott listaárak léteznek (pl. Románia, Lengyelország), hanem ahol a piacvezető spot árait követik a versenytársak (mint Ausztriában az OMV-ét), valamint ahol több piaci szereplő is megtalálható a kínálati oldalon, de mégis a piacvezető napi árazásához viszonyítva valamennyien árkövető magatartást tanúsítanak (Csehország esetében az Unipetrol). Ha ugyanis a MOL hosszú távon eltérne attól az ártól, amelyen a többi szereplő

⁵⁴ Vj/50-257/2010. 7.-19. kérdések.

behozza a termékét, akkor a többi piaci szereplő kiszorulna (ha lefelé térne el), vagy a MOL jelentős piacrészt vesztené (ha felfelé térne el), azonban egyik helyzet sem áll fenn a piacon, ami egyértelműen alátámasztja, hogy a MOL a gazdasági tevékenységét nem képes a többi piaci résztvevőtől függetlenül folytatni.

- 82) A gazdasági erőfölény kérdésköréhez kapcsolódik a kiegyenlítő vevői erő meglétének vizsgálata is, melyre vonatkozóan a MOL előadta, hogy a magyarországi értékesítésén felül az üzemanyagok közel [...] százalékát a közép-európai régióban finomítói kapacitásokkal rendelkező vertikálisan integrált olajtársaságoknak (Shell, OMV, AGIP, Lukoil) értékesíti, mely vevők piaci ereje – tekintettel az alternatív import beszerzési lehetőségekre – biztosítja az egyensúlyi helyzetet és garantálja a többi vevő részére az átlátható árazást.

A nagykereskedelmi listaárázásról⁵⁵

- 83) A MOL importár alapú (import paritásos) árképzést alkalmaz, amelyhez elmondása szerint folyamatosan figyelik a vonatkozó termék- és biokomponens jegyzésárak alakulását. Az import paritásos árazás a MOL álláspontja szerint a nemzetközi trendeknek megfelelő árszint kialakítását jelenti, mely nem vezethet túlzó nagykereskedelmi árak meghatározásához, mert az alternatív importárral összhangban álló saját nagykereskedelmi listaárát egységesen alkalmazza minden vevőre – vevőcsoporttól függetlenül – a mindenkor érvényes engedményrendszerrel együtt.
- 84) Kifejtette a MOL, hogy az általa alkalmazott árképlet alapján számított listaárhoz képest, az árdöntés során figyelembe vett tényezők alapján, indokolt esetben előfordulhat kismértékű pozitív vagy negatív eltérés annak érdekében, hogy a piacok egyre növekvő volatilitásának negatív hatásait valamelyest enyhítse, a drasztikus jegyzésár vagy devizaárfolyam kilengéseket némileg, rövidtávon tompítsa, vagy az árképletben szereplő fent felsorolt tényezőkben időközben (pl. a hévégén) beálló jelentős változásokra megfelelő módon reagálni tudjon. Az árképlettől való eltérés mértéke azonban összességében nem jelentős, ugyanakkor a ténylegesen alkalmazott listaár egy sokkal kiegyenlítettebb árszintet biztosít, mint a számított listaár.

Az engedményrendszer átláthatatlanságáról

- 85) A MOL állítása szerint a vevők a tárgyalások során az engedmény meghatározásának alapját képező Kedvezményszámoló táblát nem láthatják ugyan, azonban az ártárgyalások során bizonyos mértékű rálátásuk mindenképpen van az engedményelemek mértékére, amennyiben több opciót is végigvesznek az üzletkötővel.

⁵⁵ Vj/50-257/2010. 20.-21. kérdések, Vj/50-418/2010.

B.
A VIZSGÁLT MAGATARTÁSOK JOGI ÉRTÉKELESE

VIII.

A tagállamok közötti kereskedelem érintettsége

- 86) Miután az eljárás a Tpv. mellett az EUMSZ. alapján is megindult az eljáró versenytanács vizsgálta, hogy az annak alkalmazási feltételét képező, a tagállamok közötti kereskedelemnek a vizsgált magatartások általi érintettsége fennáll-e.
- 87) A tagállamok közötti kereskedelem fogalmáról szóló bizottsági közlemény⁵⁶ (a továbbiakban: TKKÉ közlemény) 13. pontja szerint a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma az EUMSZ. 101. és 102. cikke alkalmazásának hatókörét azokra a megállapodásokra és magatartásokra korlátozza, amelyek alkalmasak arra, hogy az EU-n belül legalább minimális szinten határokon átnyúló hatást gyakoroljanak. Az Európai Bíróság megfogalmazása szerint a megállapodás vagy magatartás arra való alkalmasságának, hogy a tagállamok közötti kereskedelemre hatást gyakoroljon, „érzékelhetőnek” kell lennie.⁵⁷
- 88) A 102. cikk megfogalmazásából, valamint az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a tagállamközi kereskedelem érintettsége három fogalmi elemből áll, ezek: a „tagállamok közötti kereskedelem”, a „hatással lehet”, és az „érzékelhetőség”.⁵⁸
- 89) A TKKÉ közlemény alapján a „tagállamok közötti kereskedelem” fogalmába beletartozik minden határokon átnyúló gazdasági tevékenység⁵⁹, azaz nem korlátozódik a határokon átnyúló hagyományos áru- és szolgáltatáscserére. A kereskedelem fogalma olyan eseteket is magában foglal, amelyekben a magatartás a piaci verseny szerkezetére gyakorol hatást⁶⁰. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumának alkalmazása független az érintett földrajzi piacok meghatározásától: a tagállamok közötti kereskedelemre olyan esetben is lehet hatást gyakorolni, ha az érintett piac egyetlen tagállam területe vagy területének egy része.⁶¹
- 90) Az a követelmény, hogy a hatásnak a „tagállamok közötti” kereskedelem tekintetében kell fennállnia, feltételezi a legalább két tagállamot érintő, határon átnyúló gazdasági tevékenységre gyakorolt hatást. Nem követelmény, hogy a magatartás egy tagállam egésze és egy másik tagállam egésze közötti kereskedelemre hasson⁶².
- 91) A vizsgált magatartások magukban foglalják az üzemanyagpiac teljes vertikumának eseményeit, kezdve a kőolaj-beszerezéstől, a kőolaj-finomításon át az üzemanyagok nagy- és

⁵⁶ A kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról szóló bizottsági (TKKE) közlemény (Hivatalos Lap C 101., 2004.4.27., 81. o.)

⁵⁷ 22/71. sz. ügy (Béguelin) EBHT 1971, 949. o.

⁵⁸ TKKÉ közlemény 18. pont

⁵⁹ TKKÉ közlemény 19. pont

⁶⁰ TKKÉ közlemény 20. pont

⁶¹ TKKÉ közlemény 19.-22. pontok

⁶² TKKÉ közlemény 21. pont

kiskereskedelmi értékesítéséig. Ezen piaci magatartások nemcsak több tagállam határán átnyúló magatartásokat feltételeznek, hanem akár több kontinens piaci folyamatait is érinthetik a kőolajbeszerzésen keresztül. Emellett a MOL is több tagállam területén tevékenykedik, illetve szállít oda üzemanyagot magyarországi finomítójából, vagy éppen hangolja össze üzemanyag-előállítási tevékenységét több tagállamban is található finomítói között. A MOL versenytársai továbbá – a vertikálisan integrált olajtársaságokra különös tekintettel – számos tagállam területén tevékenykednek. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a MOL által alkalmazott importparitásos árazás önmagában véve, természete szerint olyan, amely határokon átnyúló magatartást feltételez, így erősítve tovább, hogy a MOL magatartásának hatása a tagállamok közötti kereskedelem tekintetében áll fenn.

- 92) A „hatással lehet” fogalom funkciója az, hogy meghatározza a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt szükséges hatás jellegét. Az Európai Bíróság által kialakított értékelési teszt szerint a „hatással lehet” kifejezés arra utal, hogy jogi vagy ténybeli objektív tényezők egy csoportja alapján kellő mértékű valószínűséggel előre láthatónak kell lennie annak, hogy a magatartás közvetlen vagy közvetett, tényleges vagy potenciális hatást gyakorolhat a tagállamok közötti kereskedelem szerkezetére. A kereskedelem érintettségére irányuló szubjektív szándék nem követelmény.⁶³ Az EU joga alkalmazhatóságának megállapításához elegendő továbbá, ha a magatartás alkalmas arra, hogy az EU-n belüli verseny szerkezetére hatással legyen, nem szükséges, hogy ténylegesen gyakoroljon ilyen hatást.⁶⁴
- 93) Annak meghatározása során, hogy vajon a kereskedelem szerkezete érintett-e, nem szükséges a kereskedelem korlátozódásának vagy csökkenésének bizonyítása: a kereskedelem érintettsége kritérium egyszerűen joghatósági jellegű, amely meghatározza, hogy vajon indokolt-e egy megállapodás vagy magatartás közösségi versenyszabályok szerinti vizsgálata.⁶⁵ Az Európai Bíróság egy olyan tesztet is kialakított, amely azon alapul, hogy a magatartás befolyásolja-e a verseny szerkezetét vagy sem. Ha a magatartás alkalmas arra, hogy az EU-n belüli verseny szerkezetére hatással legyen, a közösségi jog alkalmazható rá. Nem kötelező, illetve nem szükséges kiszámítani azt, hogy mekkora a tényleges volumene annak a tagállamok közötti kereskedelemnek, amelyre a magatartás hatást gyakorol. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma szempontjából történő értékelés számos olyan tényezőtől függ, amelyek egyenként nem feltétlenül meghatározó jelentőségűek. A releváns tényezők közé tartozik a magatartás jellege, a magatartás tárgyát képező termékek jellege, valamint az érintett vállalkozások pozíciója és súlya. A MOL számos tagállam területén folytat gazdasági tevékenységet, mely egyértelműen alkalmas arra, hogy ezen tagállamok közötti kereskedelemre hatást gyakoroljon, egyrészt saját (akár belső) értékesítésein, akár külső értékesítési csatornákon keresztül. Továbbá a MOL hazai versenytársainak piaci magatartása nagymértékben függ a MOL árpolitikájától egyrészt a magyarországi piaci tevékenységük szűken vett értelmezésében, másrészt a teljes MOL vállalkozáscsoport szintjén is, hiszen a rendelkezésre álló kapacitások optimalizálását több ország, így számos tagállam piaci viszonyainak figyelembevételével határozzák meg. Továbbá a MOL listaár képzési gyakorlata hátráltató hatással lehet a MOL versenytársai

⁶³ TKKÉ közlemény 25. pont

⁶⁴ TKKÉ közlemény 23., 25.-27. pontok

⁶⁵ TKKÉ közlemény 35. pont

import behozatalára, így ez a magatartás a TKKÉ közlemény 101. pontja alapján hatással lehet a Közösségen belüli, határokon átnyúló gazdasági tevékenységre.

- 94) A tagállamok közötti kereskedelem érintettségének harmadik fogalmi eleme az „érzékelhetőség”. A TKKÉ közlemény nem tartalmaz általános mennyiségi szabályokat arra vonatkozóan, hogy a kereskedelem mikor érintett érzékelhetően. Minél erősebb az érintett vállalkozások piaci pozíciója, annál valószínűbb, hogy lesznek érzékelhető hatások.⁶⁶ Egy vállalkozás piaci részesedése és az érintett termékekkel kapcsolatos forgalmának értéke relevánsnak tekinthető bármilyen hatás érzékelhetősége szempontjából.⁶⁷ Jelen ügyben - tekintettel a MOL méretére, gazdasági súlyára és az üzemanyag-kereskedelem piacán betöltött szerepére és helyzetére - a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás érzékelhetőnek minősül. A TKKÉ közlemény 96. pontja szerint az érzékelhetőség értékelése során figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az erőfölénnyel rendelkező vállalkozásnak egy tagállam egészére kiterjedő jelenléte valószínűleg már önmagában is megnehezíti a piacra való bejutást. Ezért úgy kell tekinteni, hogy minden olyan visszaélés, amely nehezebbé teszi a nemzeti piacra történő belépést, érzékelhető hatással van a kereskedelemre. Az erőfölénnyel rendelkező vállalkozás piaci pozíciójának és magatartása versenyellenes jellegének kombinálódása azt idézi elő, hogy az ilyen visszaélések általában jellegükből adódóan gyakorolnak érzékelhető hatást a kereskedelemre. A IX. részben részletesen is bemutatásra kerül a MOL piaci helyzete, ami – tekintettel a TKKÉ közlemény 96. pontjában foglaltakra – szintén a kereskedelemre gyakorolt hatás érzékelhetőségének megállapíthatóságát támasztja alá.
- 95) A TKKÉ közlemény 93. pontja szerint, ha egy tagállam egészére kiterjedő erőfölénnyel rendelkező vállalkozás versenykorlátozó visszaélést követ el, általában fennállhat a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás. Az ilyen visszaélésszerű magatartás általában megnehezíti a más tagállambeli versenytársak számára a piacra való belépést, és ez esetben fennállhat a kereskedelem szerkezetére gyakorolt hatás. Fentiekre tekintettel tehát az eljáró versenytanács álláspontja szerint a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége megállapítható, mert több tagállamot érintő, határokon átvívelő piaci magatartásról van szó, mely olyan mértékű hatást gyakorol a kereskedelemre, amely valóban érzékelhető.

IX.

A gazdasági erőfölény vizsgálata az érintett piacokon

Jogszabályi (jogalkalmazási) háttér

- 96) Mind az EUMSZ. 102. cikkébe, mind a Tpv. 21. §-ába ütköző magatartás gyanúja esetén elengedhetetlenül szükséges annak elemzése, hogy az adott vállalkozás az érintett piacon gazdasági erőfölénnyel rendelkezik-e.

⁶⁶ TKKÉ közlemény 45. pont

⁶⁷ TKKÉ közlemény 46-47. pontok

97) Az EUMSZ. nem tartalmaz rendelkezést a gazdasági erőfölény megállapításának szempontjaira nézve. Az európai joggyakorlat azonban immár több évtizede az Európai Bíróságnak United Brands ügyben adott definíciójára⁶⁸ épít. Eszerint a gazdasági erőfölényes helyzet egy vállalkozás olyan gazdasági erejéből származó pozícióját jelenti, amely lehetővé teszi számára az érintett piacon a hatásos verseny fenntartásának megakadályozását azáltal, hogy a vállalkozás képes nagymértékben függetlenül viselkedni versenytársaitól, vevőitől és legfőképpen fogyasztóitól. Az Európai Bizottság által 2009-ben kiadott iránymutatás (a továbbiakban: Közlemény)⁶⁹ összefoglalja az általa a gazdasági erőfölény értékelésekor alkalmazott főbb elveket az alábbiak szerint:

- a) Az erőfölény általában több olyan tényező kombinációjából fakad, amelyek önmagukban nem feltétlenül lennének meghatározók.
- b) Az a vállalkozás, amely képes jelentős ideig nyereségesen a versenyszint fölé emelni az árakat, nem szembesül a szükséges mértékű versenykényszerrel, és ezért általában erőfölényben lévő vállalkozásnak tekintendő.
- c) A Bizottság olyan esetben is megállapíthatja, hogy az effektív versenynyomás nem érvényesül, ha némi tényleges vagy potenciális verseny megmarad a piacon.
- d) A piaci részesedés hasznos indikátora a piaci erőnek, de mindezeket egyéb piaci feltételek fényében kell értékelni, mint például a piac dinamikája és a termékek differenciáltsága.
- e) Minél magasabb a piaci részesedés mértéke és minél hosszabb ideig fennáll, annál valószínűbb, hogy fennáll az erőfölény az adott releváns piacon.
- f) A belépés és a terjeszkedés értékelésénél fontos figyelembe venni, hogy az egyszerre kellően valószínű, gyors és elégséges-e. Adott ügyben különösen az utolsó tényező értékelése a fontos, vagyis a kellő nagyságú mennyiség piacra vitelének képessége.
- g) A vállalkozás piaci viselkedése is hozzájárulhat a belépési/terjeszkedési korlátok növeléséhez.
- h) Tartósan magas piaci részesedések magas belépési/terjeszkedési korlátokat jelezhetnek.

98) A Tptv. 22. § – részben az európai joggyakorlatra is figyelemmel – a gazdasági erőfölényt hasonlóképpen határozza meg. Az (1) bekezdés szerint gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. A (2) bekezdés értelmében a gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli; a vállalkozás, illetve vállalkozáscsoport vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását; továbbá az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását,

⁶⁸ Lásd 27/76 United Brands Company and United Brands Continental v Commission [1978] ECR 207, 65. pont és 85/76 Hoffmann-La Roche & Co. v Commission [1979] ECR 461, 38. pont.

⁶⁹ Iránymutatás az EK-Szerződés 82.[EUMSZ 102.] cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásával kapcsolatos bizottsági jogérvényesítési prioritásokról (A Bizottság Közleménye, 2009/C 45/02)

valamint a vállalkozásnak, illetve vállalkozás-csoportnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.

- 99) Szintén nem tartalmaz rendelkezést az EUMSZ. az érintett piac meghatározására. Annak szempontjait az Európai Bizottság 97/C372/03. számú Közleménye rögzíti az alábbi meghatározásokból kiindulva:
- a) Az érintett termékpiac mindazokat a termékeket és/vagy szolgáltatásokat magában foglalja, amelyeket a fogyasztó a jellemzőik, árak és rendeltetésük alapján egymással felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tart.
 - b) Az érintett földrajzi piac azt a területet foglalja magában, ahol az érintett vállalkozások, termékek vagy szolgáltatások kínálásával foglalkoznak, ahol a versenyfeltételek elég homogének, és amely a szomszédos területektől megkülönböztethető, mert azokon a versenyfeltételek érzékelhetően eltérőek.
- 100) A Tptv. 14. § a fenti Közleményben foglaltakkal összhangban állóan az alábbi rendelkezéseket tartalmazza az érintett piac meghatározásához:
- (1) Az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni.
 - (2) A megállapodás tárgyát alkotó árun túlmenően figyelembe kell venni az azt – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesítő árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait.
 - (3) Földrajzi terület az, amelyen kívül
 - a) a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy
 - b) az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
- 101) A Tptv. és az EUMSZ. gazdasági erőfölénnyel és az érintett piaccal kapcsolatos rendelkezéseinek, illetve azok alkalmazásának előzőek szerinti nagyfokú harmonizáltságára tekintettel az eljáró versenytanács – az alábbiakban részletezettek szerint – a MOL gazdasági erőfölényes helyzetét együttesen értékelte a Tptv. és az EUMSZ. alapján.

Az érintett piac

Árupiac

- 102) A MOL az üzemanyagokat egymástól eltérő helyzetű vevőcsoportoknak értékesíti. Ezért vizsgálni kell, hogy ezen eltérések elérik-e azt a mértéket, amely alapján az eltérő helyzetű vevőcsoportok különböző érintett árupiacokhoz tartoznak.
- 103) A legélesebb különbség az üzemanyagokat nagykereskedelmi, illetve kiskereskedelmi feltételek mellett vásárlók között van. A főbb különbségek az alábbiak:
- a) Különböző árazási mechanizmus: a nagykereskedelmi vevők számára a MOL nagykereskedelmi listaárjai az irányadók, amelyekből engedményeket kaphatnak. Ezzel szemben a kisfogyasztók kiskereskedelmi árakon vásárolják az üzemanyagot, amely kiskereskedelmi árak – annak ellenére, hogy a nagykereskedelmi

- árváltozásokat követik – hozzávetőlegesen (nettó) [...] Ft-tal magasabbak a tényleges nagykereskedelmi árnál, mivel a kiskereskedelmi árrést is tartalmazzák.
- b) Különböző szerződési időtáv: a nagykereskedelmi vevők jellemzően hosszú távú (akár több évre vonatkozó) egyedi szerződést kötnek a MOL-lal (akár például közbeszerzési eljárás keretében) az üzemanyag-vásárlásaikra vonatkozóan, míg a kisfogyasztók nem kötnek hosszú távú szerződéseket.
 - c) Különböző engedményrendszerek: a nagykereskedelmi vevők felé a MOL (elsősorban) mennyiségi engedményeket alkalmaz. Ezzel szemben a kisfogyasztókkal szemben ilyen mechanizmus alkalmazása nem jellemző.
 - d) Különböző gyakoriságú árváltozások: a nagykereskedelmi vevők felé alkalmazott árak csak hetente változhatnak, míg az egyes töltőállomások által alkalmazott kiskereskedelmi üzemanyag-árak esetében elvileg lehetséges, hogy azok naponta vagy egy napon belül is többször változnak.
 - e) Különböző keresleti viszonyok: a nagykereskedelmi vevők árrugalmassága rövid távon alacsonyabb (a hosszú távú szerződések miatt), míg a kisfogyasztók árrugalmassága magasabb lehet.
 - f) Eltérő vásárlási hely: a kisfogyasztók minden esetben a kiskereskedelmi töltőállomás-hálózathoz vételezik az üzemanyagot, a nagykereskedelmi vevőkre ez nem jellemző.
 - g) Eltérő mennyiségű vásárlási mennyiségek: a nagykereskedelmi vevők nagy mennyiségben kapják az üzemanyagot, míg a kisfogyasztók jellemzően csak saját gépkocsijuk tankkapacitásának megfelelő üzemanyagot vételeznek.
 - h) Eltérő gyakoriságú értékesítések: a nagykereskedelmi vevők részére rendszeres kiszállítás történik, míg a kisfogyasztók esetében ilyen kapcsolat nincs.
- 104) Mindezek alapján az eljáró versenytanács (MOL-lal egyező) álláspontja szerint az üzemanyagok nagykereskedelmi és kiskereskedelmi értékesítése egymástól elkülönült árupiacot alkot.
- 105) Az üzemanyagot nagykereskedelmi feltételek mellett vásárlók helyzete a fenti 103) pontban foglalt körülmények mentén lényegében azonosnak tekinthető. Más szempontokból azonban ezeknek a vevőknek a helyzete a következőkben részletezettek szerint nem teljesen azonos.
- 106) A leglényegesebb eltérést a nagyfogyasztók mutatják, amelyek – szemben az üzemanyagot továbbértékesítés céljára vásárló további nagykereskedelmi vevőkkel – az üzemanyagot saját felhasználásra szerzik be. Emellett a nagyfogyasztók az alábbi sajátosságokkal is rendelkeznek a más nagykereskedelmi vásárlókhoz képest:
- a) Eltérő kereslet-összetétel: a nagyfogyasztók szinte kizárólag gázolajat vásárolnak/használnak fel, amivel szemben a többi nagykereskedelmi vásárló benzint és gázolajat közel azonos arányban szerez be.
 - b) Eltérő rugalmasságú kereslet: a kiskereskedelmi viszonteladók és a nagyobb részben kiskereskedelmi viszonteladás céljára vásárló vertikálisan integrált olajtársaságok kereslete a kiskereskedelmi értékesítések keresletével áll szoros összefüggésben, amivel szemben a nagyfogyasztók esetében ilyen kapcsolat nincs.

- 107) Mindezek alapján az eljáró versenytanács (szemben a MOL álláspontjával) úgy ítélte meg, hogy a nagyfogyasztók a többi nagykereskedelmi vevőtől elkülönült árupiacokhoz tartoznak.
- 108) A MOL azon álláspontjának alátámasztására, mely szerint a nagyfogyasztóknak történő értékesítés azonos árupiacokhoz tartozik a független nagykereskedők és az üzemanyag kiskereskedők részére történő értékesítéssel [lásd 76) pont] hivatkozott az Európai Bizottság gyakorlatára. Az eljáró versenytanács ismeretei szerint azonban az Európai Bizottság hivatalosan lezárt ügyeiben a piac meghatározás kérdés nem volt ügyszűrő, ezért a Bizottság nem látta szükségesnek a részletes vizsgálatot és végleges következtetések kimondását a termékpiacok szegmentálásának kérdésében. A MOL által hivatkozott COMP/M.4799 OMV/MOL ügyben ugyan nem kerültek elkülönítésre ezek az értékesítési irányok, de abban az ügyben nincs is hivatalos álláspontot megjelenítő dokumentum. A MOL hivatkozott továbbá arra, hogy egységes nagykereskedelmi árazási politikát folytat, vagyis nem alkalmaz harmadfokú árdiszkriminációt az egyes vevőcsoportoknak történő értékesítések során.⁷⁰ Az eljáró versenytanács álláspontja szerint az egységes árpolitika nem feltétlen vonja egy piacra az egyes vevőcsoportoknak történő értékesítéseket. Maga a MOL sem sorolja egyazon termékpiacra az összes nagykereskedelmi vevőt, mivel a vertikálisan integrált vállalatoknak történő értékesítéseket külön piacra tartozónak tekinti.
- 109) Az üzemanyagot nagykereskedelmi feltételek mellett továbbértékesítési céllal beszerző vevők között is vannak különbségek:
- a) a vertikálisan integrált olajtársaságok nagykereskedelmi és kiskereskedelmi továbbértékesítés céljára is vásárolnak üzemanyagot;
 - b) a független üzemanyag kereskedők csak nagykereskedelmi továbbértékesítést végeznek;
 - c) a kiskereskedelmi viszonteladók pedig kizárólag kiskereskedelmi forgalomban értékesítik a vásárolt üzemanyagot.
- 110) Az előzőek alapján a vertikálisan integrált olajtársaságok a nagykereskedelmi továbbértékesítésen keresztül a független üzemanyag kereskedőkkel, a kiskereskedelmi továbbértékesítés révén pedig a kiskereskedelmi viszonteladókkal végeznek azonos tevékenységet.
- 111) A MOL álláspontja szerint a vertikálisan integrált olajtársaságok – mint vevők – elkülönült árupiacot alkotnak a másik két továbbértékesítési céllal vásárló vevőcsoporttól. A kiskereskedelmi viszonteladók esetében az eljáró versenytanács osztja a MOL álláspontját, a független üzemanyag-kereskedők esetében azonban nem. Ez utóbbi vevőcsoport és a vertikálisan integrált olajtársaságok (a továbbiakban együtt: nagykereskedelmi viszonteladók) között ugyanis nem azonosíthatók olyan mértékű különbségek, amelyek indokolnák külön érintett árupiacokhoz sorolásukat. Ennek azonban nincs ügyszűrő jelentősége, mert a független üzemanyag kereskedők forgalma gyakorlatilag elhanyagolható a vertikálisan integrált olajtársaságokéhoz képest, így azonos vagy elkülönült árupiacokhoz sorolásuk a számszerű következtetéseket (mindenekelőtt az érintett piaci részesedéseket) érdemben nem érinti.

⁷⁰ A MOL tehát nem annak a függvényében alkalmaz engedményeket/felárat, hogy az adott vevő mely vevőcsoportba tartozik, hanem annak a függvényében, hogy [...].

- 112) Az árupiacok meghatározása tekintetében további kérdés az, hogy a benzin- és a gázolaj-értékesítések elkülönült árupiacot alkotnak-e az egyes vevőtípusoknak történő értékesítéseken belül.
- 113) Az eljáró versenytanács szerint általános érvennyel megállapítható, hogy (egyezően a MOL álláspontjával) a benzin és gázolaj elkülönült árupiacához tartozik, mert:
- a) a keresleti helyettesítés nem lehetséges: adott gépjármű vagy munkagép motorja, vagy benzinnel, vagy gázolajjal képes működni;
 - b) a kínálati helyettesítés szintén erősen korlátozott, mert a kőolaj finomítóknak csak hosszabb távon és csekély mértékben van lehetősége az előállított benzin és gázolaj arányának megváltoztatására.
- 114) Az előzőekhez képest esetlegesen kivételt képezhet a kiskereskedelmi értékesítés, mert fennállhat a kínálati helyettesítés lehetősége: a benzinkutak gyorsan átrendezhetik értékesítési szerkezetüket, és amennyiben a kereslet azt indokolja, növelhetik az egyik termékből történő értékesítéseiket akár úgy is, hogy ez nem jár egyúttal a másik termék értékesítéseinek csökkenésével. Ennek eldöntését azonban az eljáró versenytanács nem tartotta szükségesnek, mert a kiskereskedelmi értékesítés tekintetében a MOL gazdasági erőfölényes helyzete (a később részletezettek szerint) nem állapítható meg egyik üzemanyag esetében sem.

Földrajzi piac

- 115) Az eljáró versenytanács álláspontja szerint az érintett földrajzi piac valamennyi értékesítési irány és azokon belül a benzin és a gázolaj esetében is Magyarország egész területe, tekintettel arra, hogy a MOL az érintett árukat az ország egész területén forgalmazza. Abból adódóan, hogy a MOL több környező ország üzemanyag piacainak is szereplője, illetve egyes környező országok vállalkozásai jelen vannak a magyar piacon, elvileg felvetődhet az érintett földrajzi piacnak Magyarországnál szélesebb meghatározása is. Az eljáró versenytanács azonban a vizsgált időszakra nézve nem látott lehetőséget olyan – Magyarország területét meghaladó – földrajzi területet körülhatárolására, amelyen belül a piaci viszonyok oly mértékben hasonlóak, ami az egységes piacként való kezelésre alapot adna. E megközelítésénél tekintettel volt arra is, hogy a környező országok kőolaj finomítói (az OMV és a Slofinavft kivételével) a vizsgált időszakának túlnyomó részében a magyar szabványnak nem megfelelő minőségű termékeket állítottak elő. Nem látta szükségesnek az eljáró versenytanács azt sem, hogy Magyarország területénél szűkebb (regionális) földrajzi piacokat határozzon meg, mert a MOL nagykereskedelmi ár- és üzletpolitikája országosan egységesnek tekinthető, az esetleges eltérések (pl. az engedményekben) nem kötődnek egyes földrajzi területekhez.
- 116) Ezzel ellentétes álláspontot a MOL csak a vertikálisan integrált olajtársaságok részére történő nagykereskedelmi benzin és gázolaj értékesítés esetében képviselt [lásd 77-78) pontok], amit azonban az eljáró versenytanács nem látott elfogadhatónak az alábbi 117) pontokban foglaltak alapján.

- 117) A MOL szerint érintett földrajzi piacnak tekintett területen (Magyarország, Szlovákia és Ausztria) a MOL Százhalombattán lévő kőolaj finomítója mellett Szlovákiában (Pozsony) a Slovnaft, Ausztriában (Schwechat) pedig az OMV rendelkezik kőolaj finomítóval. A Slovnaft azonban a MOL irányítása alatt áll, ami azt jelenti, hogy egy esetleges szélesebb földrajzi piacon sem minősülne a MOL versenytársának. Ebből adódóan a földrajzi piac szempontjából annak van meghatározó jelentősége, hogy az OMV a jelenlegihez viszonyítva képes lenne-e növelni magyarországi értékesítését. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint ennek nincs reális esélye az alábbiakra tekintettel:
- a) Jelentősen eltérő versenyfeltételek/piaci mechanizmusok fennállása: a MOL listaáras értékesítési folyamata, illetve ez által a magyarországi ármechanizmus jelentős mértékben különbözik az ausztriai spot áras értékesítési folyamattól.
 - b) Kedvezőtlenebb beszerzési feltételek: ha egy nagykereskedő magyarországi értékesítéseihez kapcsolódó beszerzéseit egy jelentősen eltérő piaci mechanizmus alapján szerezne be, mint versenytársai, az bizonytalansági tényezőt okozna számára, továbbá a MOL engedménypolitikája is azt eredményezheti, hogy a vevőnek csekély az ösztönzőtsége arra, hogy a beszerzéseinek csak egy részét csoportosítsa át más eladóhoz.
 - c) Az OMV korlátozott képessége az esetleges többletigények fedezésére: egy nagykereskedelmi viszonteladó felhasználási igényét jelentős részben fedezni nem egyszerű feladat, az OMV még saját szükségleteit is részben a MOL-tól elégíti ki, továbbá Ausztria nettó importőr üzemanyagból, amely tény szintén az ellen szól, hogy az OMV-nak meglenne a képessége/ösztönzőtsége magyarországi eladásainak növelésére.
 - d) Az OMV nemcsak a MOL-tól beszerzett és továbbértékesített, hanem a Schwechatból származó üzemanyagok esetében is a MOL magyarországi listaárai alapján képezi a saját nagykereskedelmi árait, így a nagykereskedelmi viszonteladóknak még az OMV-tól történő vásárlás esetén sincs érdemi lehetősége arra, hogy a magyarországitól eltérő versenyviszonyok mellett szerezzenek be üzemanyagot.

Gazdasági erőfölény

Nagykereskedelmi érintett piacok

- 118) A MOL részesedése a vertikálisan integrált olajtársaságok részére értékesített benzin és gázolaj érintett piacain a vizsgált időszakban egyaránt [...] százalék körüli volt. A vertikálisan integrált olajtársaságok vállalkozáscsoporton belüli vásárlásainak figyelmen kívül hagyásával a MOL részesedése mintegy [...] százalék volt [lásd 27) pont 4. táblázat].
- 119) A kiskereskedelmi viszonteladók részére történt benzin és gázolaj értékesítések, illetve a nagyfogyasztók felé értékesített gázolaj érintett piacain a MOL részesedése az előzőnél alacsonyabb, [...] százalék közötti volt a vizsgált időszakban. Ezen mérték értékelésénél azonban nem lehet eltekinteni attól, hogy a fennmaradó [...] százalékot értékesítő vállalkozások [...] százalékban a MOL-tól szereztek be az üzemanyagot, és így nagymértékben (például árazásuk tekintetében) függtek a MOL-tól. Más megközelítésben:

a kiskereskedelmi viszonteladók által tovább értékesített és a nagyfogyasztók által felhasznált üzemanyagok [...] százaléka a MOL-tól származott a vizsgált időszakban.

- 120) A vizsgált időszakban a MOL fentiek szerinti piaci részesedései nagyfokú stabilitást mutattak [lásd 24) pont]. A MOL mellett az üzemanyagok nagykereskedelmi viszonteladóknak történő értékesítésének piacán csak az OMV rendelkezett érzékelhető és szintén viszonylag stabil részesedéssel. A kiskereskedelmi viszonteladóknak és a nagyfogyasztóknak történő értékesítés érintett piacain az OMV-n kívül más vállalkozások is rendelkeztek viszonylag jelentősebb részesedéssel [...], azonban ezek a vállalkozások gyakorlatilag teljes egészében a MOL-tól (vagy a Slovnafttól) beszerzett üzemanyagot értékesítettek tovább.
- 121) Az eljáró versenytanács álláspontja szerint az ilyen magas és stabil érintett piaci részesedések csak egészen kivételesen – gyakorlatilag korlátozás nélküli és kockázatmentes piacra lépési lehetőség és/vagy jelentős vevői erő esetén – nem alapoznak meg gazdasági erőfölényt, amely feltételek az alábbi 122)-123) pontokban foglaltak alapján a vizsgált időszakban nem álltak fenn.
- 122) A magyar üzemanyag piacra történő belépés igen erős korlátokba ütközik, és jelentős kockázatokkal is járna az alábbiak szerint.
- a) Új magyarországi kőolaj finomító létesítése gyakorlatilag kizárható [lásd 15) pont].
 - b) Más, már működő finomítóból történő jelentős mennyiségű üzemanyag beszerzése szintén komoly nehézségekbe ütközik. Közúton legfeljebb 3-400 km-re tekinthető gazdaságosnak az üzemanyagok szállítása. Olcsóbb és hatékonyabb alternatívát jelentene a csővezetéken történő szállítás, azonban egyrészt külföldről ilyen vezeték nincs kiépítve, a hazai vezetékek pedig a MOL tulajdonát képezik, és további vállalkozás nem szállít rajta. Költség szempontból köztes megoldást jelenthet a vasúti és a vízi szállítás, azonban a piaci szereplők elmondása szerint ezek sok esetben nem jelentenek valódi alternatívát. Problémát okozhat emellett az üzemanyag tárolása is, mert a Magyarországon rendelkezésre álló kapacitások döntő többsége a MOL tulajdonában van [...]. Mindezek alapján a vizsgált időszakban csak a Slovnaft és az OMV rendelkezett olyan feltételekkel, amelyek révén elvileg növelhette volna magyarországi szállításait. A Slovnaft azonban a MOL irányítása alatt áll, így nem tekinthető a MOL versenytársának. Az OMV pedig a vizsgált időszakban nem növelte magyarországi piaci részesedését, és arra a földrajzi piachoz kapcsolódóan kifejtettek szerint [lásd 117) pont] nem is volt reális esély. A [...]elvileg lehetőség van ugyan üzemanyagok magyarországi behozatalára, erre azonban a vizsgált időszakban [...] (és elsősorban speciális üzemanyag-fajtákból) került sor a vizsgált időszakban.
 - c) A nagykereskedelmi viszonteladókra háruló ellátás-biztonsági követelmények miatt a vevők ösztönöztek középtávú (éves) keretszerződéseket kötni a MOL-lal, mint leginkább kiszámítható (például árfolyamkockázatnak legkevésbé kitett) beszerzési forrással. Mindez jelentősen korlátozza az esetleges versenytársak terjeszkedési lehetőségeit, illetve a spot piac térnyerését.
 - d) Keresleti szempontból korlátot jelent a magyarországi üzemanyag piac nemzetközi összehasonlításban viszonylag kis mérete, továbbá az, hogy az üzemanyag piac a vizsgált időszakban nem bővült érdemlegesen.

- 123) A vállalkozást piaci magatartásában még magas piaci részesedése esetén is korlátozhatja vevőinek erős alku pozíciója. Ez az ún. vevői erő azonban csak akkor jár érdemi korlátozó hatással az eladó vállalkozás piaci magatartására, ha a vevő kiesése jelentős veszteséget jelentene számára. Ebből a szempontból a MOL különböző nagykereskedelmi érintett árupiacához tartozó vevőcsoportjainak helyzete eltér egymástól.
- a) A vertikálisan integrált olajtársaságok elvileg jelentős piaci erővel rendelkeznek. Ez azonban a magyarországi üzemanyag beszerzés piacán a MOL-lal szemben érdemben nem jelentkezik. Amennyiben ugyanis egy vertikálisan integrált olajtársaságot, mint nagykereskedelmi továbbértékesítő vevőjét elveszítene a MOL, akkor lehetősége lenne arra, hogy az eredetileg az adott vevő ügyfelének (kiskereskedelmi viszonteladónak, vagy nagyfogyasztónak) közvetlenül értékesítsen, és ezzel csökkentse a vevő elvesztéséből származó veszteséget (sőt: az akár többlet nyereséget is biztosíthat számára). A vertikálisan integrált olajtársaságok magyarországi kúthálózatának üzemanyaggal való ellátásához pedig a MOL nélkülözhetetlen.
 - b) A kiskereskedelmi viszonteladók nagy száma és relatíve kis mérete alapján egyikük elvesztése sem jelentene érdemi veszteséget a MOL számára, így ezen az érintett piacon sem azonosítható az erőfölényt korlátozó vevői erő.
 - c) A nagyfogyasztók méretükből adódóan szintén nem rendelkeznek jelentős vevői erővel. Közülük esetlegesen a közbeszerzést közösen kiíró vállalkozások érhetnének el kedvezőbb feltételeket, azonban a közbeszerzési eljárásokban a vizsgált időszakban szinte kizárólag a MOL tudott értékelhető ajánlatot tenni, így vevői erő megfelelő alternatíva hiányában itt sem jelentkezett.
- 124) Mindezek alapján az eljáró versenytanács álláspontja szerint a MOL a nagykereskedelmi benzin és gázolaj értékesítés mindegyik érintett piacán gazdasági erőfölényben volt a vizsgált időszakban.

Kiskereskedelmi piac

- 125) Az üzemanyagok kiskereskedelmi értékesítésének érintett piacán a kutak száma és az értékesített benzin, illetve gázolaj mennyisége alapján is a MOL a legnagyobb szereplő 25-30 százalék közötti részesedésével. Mellette azonban további három vállalkozás [...] szászalék közötti részesedéssel rendelkezik.
- 126) A fenti érintett piaci részesedések mellett – figyelembe véve azt is, hogy a MOL részesedése, ha csekély mértékben is, de csökkenő tendenciájú – az eljáró versenytanács álláspontja szerint az üzemanyagok kiskereskedelmi értékesítésének piacán nem állapítható meg a MOL gazdasági erőfölényes helyzete, akár egységes, akár külön-külön érintett piacnak minősül a benzin és a gázolaj kiskereskedelmi értékesítése [lásd 114) pont].
- 127) Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy az üzemanyagok kiskereskedelmi értékesítési piacának a fentieknel részletesebb elemzését nem tartotta szükségesnek, mert a MOL

* A [...] szimbólummal jelölt részek üzleti titkot képeznek.

vizsgálat tárgyát képező magatartásai [lásd 6) pont] egyikének sem elengedhetetlen feltétele az, hogy a MOL az üzemanyag kiskereskedelmi piacon gazdasági erőfölényben legyen.

X.

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés vizsgálata

Jogszabálvi (jogalkalmazási) háttér

- 128) A Tptv. 21. § (1) bekezdés a) i) és j) pontjai szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, különösen
- a) az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni;
 - i) a piacra lépést más módon indokolatlanul akadályozni; vagy
 - j) a versenytárs számára indokolatlanul hátrányos piaci helyzetet teremteni, vagy gazdasági döntéseit indokolatlan előny szerzése céljából befolyásolni.
- 129) Az EUMSZ. 102. cikke a Tptv.-vel lényegében azonos szabályozást tartalmaz. Az EUMSZ. 102. cikk szerint a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Ilyen visszaélésnek minősül különösen:
- a) a tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;
 - c) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek.

A nagykereskedelmi árázással kapcsolatos magatartások

- 130) A MOL nagykereskedelmi árázásával kapcsolatosan az eljáró versenytanács a MOL - megvalósításuk esetén a Tptv. és az EUMSZ. fenti rendelkezéseibe ütköző - alábbi konkrét magatartásait vizsgálta:
- túlzottan magas nagykereskedelmi árázás;
 - túlzottan alacsony kiskereskedelmi árrés (kiskereskedelmi árprés);
 - túlzottan alacsony nagyfogyasztói árrés (nagyfogyasztói árprés);
 - nagykereskedelmi árdiszkrimináció.

Túlzottan magas nagykereskedelmi ár

- 131) A túlzottan magas nagykereskedelmi árral összefüggésben a Tptv. 21. § a) pontjának, illetve az EUMSZ. 102. cikke a) pontjának megsértése jöhet szóba, melyek tiltják a tisztességtelen árak megállapítását.

- 132) Mind a Tpvt.-n alapuló magyar versenyfelügyeleti gyakorlat, mind az EUMSZ. alkalmazási gyakorlata tisztességtelennek minősíti a túlzottan magas (túlzó) árat, melynek megállapítási szempontjai nagyfokú hasonlóságot mutatnak az alábbi 133-134) pontokban foglaltak szerint. Erre tekintettel az eljáró versenytanács azt, hogy a MOL nagykereskedelmi árai tisztességtelenül megállapítottak-e együttesen értékelte a Tpvt. és az EUMSZ. alapján.
- 133) A magyar gyakorlat azt, hogy az ár túlzottan magas-e, egy olyan számított árhoz (gazdasági értékhez) viszonyítva ítéli meg, amelyről feltételezhető, hogy versenykörülmények között érvényesülne. Viszonyítási alapot képezhet:
- a) a vizsgálat tárgyát képező árunak azonos időszakra más (versenyző) földrajzi piacon, vagy azonos árupiacon (még vagy már verseny körülményeket tükröző) időszakban érvényesülő ára, amely árat azonban a tér-, illetve időbeli eltéréseket kifejező korrekciókkal összehasonlíthatóvá kell tenni a vizsgált árral (benchmark módszer);
 - b) a gazdaságilag indokolt költségek és a befektetés adott szakmát jellemző kockázatával arányban álló hozama alapján adódó („tisztességes”) nyereség összege (Versenytanács Tpvt.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései 2012., 21.6.).
- 134) Az EUMSZ. 102. cikkének alkalmazási gyakorlatában a kiinduló pontot az Európai Bíróság United Brands ügyben hozott [a 97) pontban már hivatkozott] ítéletének 252. pontja képezi. E szerint „a feladat tehát annak megítélése, hogy túlzottan magas-e a különbség a ténylegesen felmerült költségek és a ténylegesen fizetett ár között, és amennyiben a válasz erre a kérdésre igenlő, vizsgálni kell, hogy az alkalmazott ár akár önmagában, akár a versenytársak termékeivel összehasonlítva tisztességtelen-e.” Tekintettel arra, hogy ennek részleteivel az Európai Bíróság sem az idézett ítéletben, sem más ügyben nem foglalkozott, az Európai Bizottság két döntésében⁷¹ is vállalkozott arra, hogy az Európai Bíróság által meghatározott elemzési keretet tartalommal töltsen fel. Az Európai Bizottság ezen ügyekben tett megállapításai szerint a United Brands ügyben alkalmazott teszt a felszámított árra és annak a termék gazdasági értékéhez való viszonyára koncentrál. A vállalkozás árainak és költségeinek összehasonlítása, a túlzóan magas ár vizsgálatának első lépcsője lehet, önmagában nem lehet meghatározó az EUMSZ. 102. cikkének a) pontja szerinti visszaélés megállapítása tekintetében, mert az Európai Bizottság szerint pusztán az a tény, hogy a bevételek meghaladják a ténylegesen felmerült költségeket, nem elegendő ahhoz, hogy a különbséget túlzottnak nevezhessük. Amennyiben ez megállapítható, akkor is a vizsgálatnak tovább kell lépnie a United Brands ügy fenti pontjában lefektetett következő kérdéséhez, miszerint az alkalmazott ár tisztességtelen-e önmagában vagy más termékek áraival összehasonlítva. Az Európai Bizottság szerint az Európai Bíróság nyilvánvalóan különbséget tett aközött, hogy a tényleges ár és a termelési költségek közötti különbség túlzott-e, valamint hogy az ár tisztességtelen-e. Ennek háttérében nyilvánvalóan az a felismerés állhatott, hogy egy termék gazdasági értéke nem szükségképpen egyezik meg – pontosabban jellemzően nem egyezik meg – a termék előállítása érdekében ténylegesen felmerült költségekkel. Az alkalmazott ár tisztességtelen volta így annak fényében ítéltető meg, hogy az hogyan viszonyul a versenytársak által alkalmazott árakhoz, illetve – amennyiben az ár tisztességes vagy tisztességtelen voltát önmagában vizsgáljuk – hogy a

⁷¹ Scandlines Sverige AB kontra Port of Helsingborg (COMP/A.36.568) és Sundbusserne A/S kontra Port of Helsingborg (COMP/A.36.570) ügyek

költségek hogyan viszonyulnak az „opportunity cost”-ot (tőkeköltséget) is magában foglaló gazdasági értékhez és aztán ez az árhoz.

- 135) Az előzőek alapján az eljáró versenytanács a MOL nagykereskedelmi árait
- a) egyrészt benchmark módszerrel vizsgálta, melynek keretében elvileg szóba jöhető összehasonlítási alapnak tekintette
 - a tőzsdei jegyzésárakat;
 - a más magyarországi nagykereskedelmi üzemanyag értékesítő vállalkozások árait; valamint
 - a MOL más országokban érvényesített (export) árait;
 - b) másrészt összevetette azokat a MOL üzemanyag egységköstségeivel.
- 136) Arra nézve, hogy a benchmarkhoz vagy a költségekhez viszonyított milyen mértékű eltérés alapján minősül az ár túlzottan magasnak a magyar és az európai versenyjogi gyakorlatban sincs egyértelmű küszöbérték. A vonatkozó esetjog (3. Melléklet) áttekintése után az látszik, hogy az árazás vizsgálatkor jogsértés olyan esetekben volt kimondva, amikor az ár feltűnő mértékben (legalább 40%-kal) meghaladta a benchmarkot. Általános érvénnyel annyi rögzíthető, hogy minél objektívebb a benchmark, illetve minél pontosabb a költségek számbavétele, annál kisebb az az eltérés, amely felett a túlzottan magas ár megállapítható. Továbbá annál nagyobb az esély a túlzó ár megállapítására, minél hosszabb ideig érvényesült a benchmarknál (költségeknél) magasabb ár.
- 137) Az eljáró versenytanács nem vizsgálta külön-külön az egyes nagykereskedelmi érintett árupiacok (nagykereskedelmi viszonteladók, kiskereskedelmi viszonteladók, nagyfogyasztók) felé a MOL által érvényesített nagykereskedelmi árakat, hanem az átlagosan érvényesített nagykereskedelmi árakat vette alapul. Erre az adott lehetőséget, hogy a fenti három érintett árupiac tekintetében a MOL árai csak az alkalmazott engedmény tekintetében tértek el egymástól. Az engedmények tényleges listaárhoz viszonyított átlagos mértékének eltérése pedig az egyes érintett árupiacok között [...] százalékos közötti volt (lásd 7. táblázat), ami lényegesen alacsonyabb annál a mértéknél, amely felett egyáltalán felvetődhet a túlzó árazás lehetősége.
- 138) A MOL fentiek szerinti nagykereskedelmi árainak a benchmarkokhoz, illetve a költségeihez való viszonyát az eljáró versenytanács elsődlegesen a vizsgált időszak egyes éveire vizsgálta. Azzal azonban, hogy minél hosszabb időszakra nézve mutatkozik jelentős eltérés a benchmarkokhoz vagy a költségekhez képest, annál valószínűbb a túlzó árazás megvalósulása.
- 139) a 135. a) pont alapján elvileg szóba jöhető benchmarkok közül **a más vállalkozások által érvényesített nagykereskedelmi üzemanyagárakat és a MOL export árait** sem tekintette az eljáró versenytanács olyannak, amelyek a MOL esetleges túlzó árazására nézve egyértelmű viszonyítási alapul szolgálhatnának, az alábbiakra tekintettel.
- A MOL-on kívüli nagykereskedelmi üzemanyag forgalmazók túlnyomó részben a MOL-tól és a MOL irányítása alatt álló Slovnaft-tól beszerzett üzemanyagot értékesítenek tovább, így az a körülmény, hogy áraik minimális (1-2 százalékos közötti) mértékben térnek csak el a MOL áraitól önmagában nem zárja ki azt, hogy a MOL árai túlzottan magasak lennének.

- A MOL-nak a vizsgált időszakban kizárólag az Ausztriába irányuló gázolaj exportja képvisel olyan súlyt a MOL magyarországi forgalmához képest, ami alapot adhat a reális ár összehasonlításra. Az pedig, hogy a MOL Ausztriában elért árai [...] százalékkal alacsonyabbak voltak, mint a Magyarországon érvényesített nagykereskedelmi árai önmagában – figyelembe véve a 136) pontban foglaltakat is - nem ad alapot a túlzottan magas ár megállapítására. Megjegyzi továbbá az eljáró versenytanács, hogy a belföldi árnál alacsonyabb exportár gyakori jelenség, mert a vállalkozások jellemzően a nagyobb kapacitás kihasználás érdekében exportálják termékeiket, és ilyen esetben már az is gazdaságos lehet, ha az exportár alacsonyabb ugyan a teljes költségénél, de meghaladja a változó költséget.

140) A **tőzsdei jegyzésárak** tekintetében annyiban sajátos a helyzet, hogy a MOL maga is a tőzsdei árakból kiindulva határozza meg érvényesített nagykereskedelmi árait, azt több lépésben korrigálva:

- első lépésben az általa kialakított árképlet alapján meghatározott tényezőkkel növelve a jegyzésárát meghatározza a számított jegyzésárát, amelyet
- módosítva állapítja meg a tényleges listaárát, melyből
- engedményeket adva alakulnak ki az egyes vevők felé ténylegesen érvényesített árak.

141) A MOL érvényesített nagykereskedelmi árai a vizsgált időszakban a benzin és a gázolaj esetében is átlagosan 11-12 százalékkal voltak magasabbak, mint a tőzsdei jegyzésárak [...]. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a tőzsdei jegyzésár önmagában nem képezhet viszonyítási alapot, mert Magyarországra nyilvánvalóan nem lehetne üzemanyagot importálni tőzsdei jegyzésáron. Ezért az eljáró versenytanács – összhangban a Versenytanács egy korábbi döntésében foglaltakkal [Vj-33/2004. 67)⁷² és 68) pontok] – elvét tekintve elfogadta a MOL által alkalmazott importparitásos árazást. Az ezt konkrétan megvalósító, a MOL általalkalmazott árképlet lényegében azon költségelemeket veszi számba, amelyek a tőzsdei jegyzésárhoz képest jelentkeznének. A MOL által alkalmazott árképlet elemei azonban nem fogadhatók el kritika nélkül, mert

- egyrészt az árképlet elemei közül a [...] nem tekinthető a jegyzésárhoz képest többlet költségnek [...];
- másrészt a MOL által figyelembe vett további árképlet elemek között vannak olyanok, amelyek ugyan elvileg költségként jelentkeznek az importálónál, mértékük azonban a MOL becslésén alapul, és így nem tekinthető teljesen objektívnek.

142) Az eljáró versenytanács ezért abból indult ki, hogy a jegyzésáron alapuló lehetséges importár (importálási költség), mint benchmark

- legalacsonyabb értéke: a MOL által alkalmazott árképlet egyértelműen számszerűsíthető (objektív) elemeinek összege: jegyzésár+[...] [mely megegyezik az 60) pont szerinti importparitásos árral];

⁷² „[...] a versenyár és a költségalapú ár közötti eltérés a magyar gazdaság versenyelőnyét fejezi ki. A versenyár MOL Rt. általi érvényesítése pedig azt jelenti, hogy ez a versenyelőny teljes egészében a MOL Rt-nél jelenik meg jövedelemként, ami azonban - mint magasabb hatékonyságból származó "többlet" jövedelem - versenyjogi szempontból főszaabályként nem tekinthető indokolatlan előnynek.”

- legmagasabb értéke: a fenti legalacsonyabb érték növelve az árképlet nem objektív elemeivel: [...] [mely megegyezik a [...] nélküli számított listaárral].

- 143) A 11. táblázatban [62) pont] foglalt adatok alapján az előzőek szerint számított legalacsonyabb benchmark értékhez viszonyítva a MOL érvényesített nagykereskedelmi árai a vizsgált időszak egyes éveiben a benzin esetében 4 százalékos körüli mértékben, a gázolaj esetében pedig 2-8 százalékos között szóródva voltak magasabbak. A legmagasabb benchmark értékhez képest az eltérés a benzin esetében az egyes években ± 1 százalékon belül volt. A gázolaj esetében az évenkénti eltérések szintén a nulla körül ingadoztak, azonban a benzinnél tapasztaltnál némileg szélesebb tartományban (-1,6 százalékos és + 3,9 százalékos között).
- 144) Az eljáró versenytanács úgy ítélte meg, hogy a tőzsdei jegyzésáron alapuló benchmark reális értéke a fenti legmagasabb és legalacsonyabb értékek között helyezkedik el. A két érték átlaga alapján számított benchmarknál a MOL érvényesített nagykereskedelmi árai az egyes években a benzin és a gázolaj esetében is 2 százalékos körüli mértékben voltak magasabbak (ez alól csak a gázolaj 2009. évi ára jelent számottevő kivételt, amely esetében a MOL ára 6 százalékkal magasabb volt).
- 145) A fenti mértékű eltérések az eljáró versenytanács álláspontja szerint – figyelemmel az európai és a magyar versenyjogi gyakorlatra is – nem tekinthetők olyan mértékűnek, ami alapot adna túlzottan magas ár megállapítására.
- 146) A 133 b) pontban hivatkozott, **a gazdasági indokolt költségek és a befektetéssel arányban álló hozam összegén alapuló árvizsgálat** tartalmát tekintve nem tér el az Európai Bizottság 134) pontban ismertetett, a gazdasági értéket a középpontba állító módszerétől. Az Európai Bizottság azon megközelítése ugyanis, mely szerint a termék gazdasági értéke jellemzően nem egyezik meg a termék előállítása érdekében ténylegesen felmerült költségekkel, ugyanazt a gazdasági tartalmat fejezi ki, mint amit a 133 b) pont szerinti módszerben
- a gazdaságilag indokolt költségek; illetve
 - a befektetéssel arányban álló hozam, mint opportunity cost (tőkeköltség)
- jelenít meg, mire tekintettel az eljáró versenytanács az EUMSZ. szerinti gazdasági érték meghatározására is alkalmasnak ítélte a 133 b) pont szerinti módszert.
- 147) A 133 b) pontban hivatkozott elvi jelentőségű döntéssel összefüggésben az eljáró versenytanács szükségesnek tartja egyértelműsíteni, hogy az alapján a gazdasági erőfőnyben lévő vállalkozásra sem hárul (illetve a Tpv. alapján nem hárítható) olyan kötelezettség, hogy árait költségszámítások alapján kellene meghatároznia. Továbbá az árnak a költségek alapján történő megítélése különösen problematikus az olyan több üzletágat magában foglaló vállalkozás esetében, mint a MOL, és azon belül is a kőolaj feldolgozás tekintetében, ahol a termelés végtermékeként egyidejűleg több (un. iker) termék jelenik meg. Ilyen körülmények között ugyanis az egyes termékekhez (jelen esetben a motorbenzinhez és a gázolajhoz) kapcsolódó költségek, illetve a „tisztességes” nyereség alapját képező befektetések összege termékenként csak viszonylag nagy hibahatárral számszerűsíthető, és nincs is olyan általános érvényű költségfelosztási elv, amely

versenyjogi eszközökkel kikényszeríthető lenne. Szintén nincs egyértelmű normája a „tisztességes” nyereség számításához alkalmazandó megtérülési elvárás mértékének.

- 148) Megjegyzi az eljáró versenytanács azt is, hogy a költségalapú árképzés versenyjogi kikényszerítése azért sem problémamentes, mert veszélyeztetheti a vállalkozásnak a költségtakarékosságon alapuló hatékonyságnövelésben való érdekeltségét. Az abból fakadó magasabb nyereség ugyanis elvileg is nehezen, gyakorlatilag pedig egyáltalán nem különíthető el a túlzottan magas árból fakadó (és ezért a vállalkozástól elvonandó) nyereségtől.
- 149) A költségeken alapuló árvizsgálat előzőek szerinti nehézségeire és ellentmondásaira is tekintettel került sor szakértő kirendelésére, aki a MOL költségszámítási módszerével kapcsolatosan nem fogalmazott meg szakmai kifogást. Véleménye szerint a költségek számbavételére és felosztására a MOL által alkalmazott módszer az iparágban bevettnek és indokoltnak tekinthető, továbbá a tőke költség számításakor alkalmazott megtérülési elvárás is elfogadható mértékű.
- 150) A szakértő véleményére is tekintettel a MOL üzemanyag árainak költség alapon történő értékelésénél az eljáró versenytanács a MOL által az eljárás céljaira készített költségszámítások eredményeiből [lásd 71) pont 12. táblázat] indult ki.
- 151) A 12. táblázat adataiból megállapítható, hogy a MOL érvényesített üzemanyag árai (a gázolaj 2008. ára kivételével) csak egyes években és viszonylag csekély (1,5-3 százalék közötti) mértékben voltak magasabbak az önköltségeknél, és mind a benzin, mind a gázolaj esetében voltak olyan évek, amikor az árak az önköltségek alatt maradtak (a benzin 2008. évi ára esetében kiugró mértékben). Ez utóbbi körülménnyel összefüggésben megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy az önköltségnél alacsonyabb ár számvetési értelemben nem feltétlenül jelent veszteséget, mert az önköltség tartalmazza az egyes termékekre jutó tőke költséget is (ami számvetési szempontból nyereség). Más oldalról viszont az önköltséget meghaladó ár azt mutatja, hogy az adott terméken a vállalkozás a tőke költséget meghaladó nyereséget ért el.
- 152) Mindezek alapján az eljáró versenytanács úgy ítélte meg, hogy a MOL érvényesített üzemanyag nagykereskedelmi árainak és önköltségének vizsgált időszakbeli eltérései – figyelembe véve a költség számítások előzőekben említett bizonytalanságait is – nem adnak alapot túlzottan magas ár megállapítására. A 2008. év esetében ezen megállapításnál az eljáró versenytanács tekintettel volt arra is, hogy a viszonylag jelentős eltérés a benzin és a gázolaj esetében ellentétes irányú volt.
- 153) Összegezve az elvégzett ár összehasonlítások és a költség számítások eredményeit, azok egyike sem vezetett olyan eredményre, amely alapján a MOL vizsgált időszakbeli üzemanyag nagykereskedelmi árainak – kellően hosszú ideig fennálló - esetlegesen túlzó volta megállapítható lenne. A túlzó árazás fennállását versenyjogi szempontból a rendelkezésre álló bizonyítékok nem támasztják alá, figyelemmel arra is, hogy az eljárás során megvizsgálásra került valamennyi szóba jöhető teszt, és a kapott eredményeket a szakértői vélemény is megerősítette.

- 154) Egy olyan (ún. vertikálisan integrált) vállalkozás, amely a termelési-forgalmazási lánc (vertikum) két egymáshoz kapcsolódó lépcsőfokán is jelen van, és a felső (upstream) vertikumban gazdasági erőfölényes helyzetű, képes lehet (és érdekében is állhat) alsó (downstream) vertikumbeli versenytársai piaci helyzetét nehezíteni, ha áruai nélkülözhetetlenek azok tevékenységéhez. Erre számára a legkézenfekvőbb megoldást az általa érvényesített árak nyújtják. Ha ugyanis a vertikálisan integrált vállalkozás a felső vertikumban forgalmazott termékei (nagykereskedelmi) árát, és az alsó vertikumban forgalmazott termékei (kiskereskedelmi) árát úgy állapítja meg, hogy az azok közötti eltérés (árrés) olyan csekély, amely mellett az alsó vertikumbeli tevékenység nem végezhető gazdaságosan, akkor az alsó vertikumbeli (vele azonos hatékonyságú) versenytársa csak az alábbi két megoldás között választhat:
- árait az integrált vállalkozás kiskereskedelmi árai szintjén állapítja meg, mely esetben veszteséges (de legalábbis alacsony nyereségű) lesz;
 - árait a költségei által indokolt szinten állapítja meg, mely esetben azok magasabbak lesznek az integrált vállalkozás kiskereskedelmi árainál.
- 155) Bármelyik megoldást választja is a versenytárs, az adott áru piacán hátrányos helyzetbe kerül. Ezért a vertikálisan integrált vállalkozás (adott esetben a MOL) esetleges fenti magatartása (az ún. árprés) a Tptv 21. § j) pontjába és a joggyakorlat szerint az EUMSZ. 102. cikkébe ütközhet.
- 156) Mind az európai⁷³, mind a magyar⁷⁴ versenyjogi gyakorlat annak vizsgálatához, hogy a vertikálisan integrált vállalkozás alkalmaz-e árprés, elsődlegesen az ún. „azonos hatékonyságú versenytárs tesztet” használja. E szerint azt kell vizsgálni, hogy a vertikálisan integrált vállalkozás képes lenne-e kiskereskedelmi tevékenységét gazdaságosan végezni amennyiben neki is azt a nagykereskedelmi árát kellene megfizetnie, amit versenytársai felé ő alkalmaz. Az Európai Bíróság legújabb gyakorlata⁷⁵ megerősítette, hogy az árprés *sui generis* visszaélésnek minősül, valamint, hogy a megállapításához nem szükséges a kiskereskedelmi erőfölény illetve, hogy az eljárás alá vont vállalkozás által alkalmazott ár visszaélésszerű (túlzó vagy ragadozó) legyen.
- 157) A fenti teszt alapján a MOL esetében azt kell tehát vizsgálni, hogy a MOL érvényesített kiskereskedelmi árai és nagykereskedelmi árai közötti különbség (mint számított kiskereskedelmi árrés) fedezetet biztosít-e a MOL kiskereskedelmi értékesítéséhez kapcsolódó költségekre, amely költségek – hasonlóan a nagykereskedelmi költségekhez – tartalmazzák a tőkeköltséget is.
- 158) A MOL 13. táblázat szerinti kiskereskedelmi árai és 14. táblázat szerinti nagykereskedelmi árai alapján számított kiskereskedelmi árrés a vizsgált időszak minden egyes évében, a benzín és a gázolaj esetében is meghaladta a MOL 15. táblázat szerinti kiskereskedelmi egységköltségeit. A 16. táblázat a MOL-lal nagy valószínűséggel azonos hatékonyságú,

⁷³ Deutsche Telekom AG (COMP/C-1/37451, 37578 és 37579), Wanadoo Espana vs. Telefonica (COMP/38784)

⁷⁴ Vj-100/2002.

⁷⁵ C-52/09 Konkurrensverket v TeliaSonera Sverige AB. T-336/07 Telefonica v Commission

Magyarországon kúthálózatot üzemeltető vertikálisan integrált olajtársaságok felé a MOL által érvényesített nagykereskedelmi árak alapján számított benzin és gázolaj árreket hasonlítja össze a MOL kiskereskedelmi egységkötségeivel.

16. táblázat

A MOL kiskereskedelmi árai és a vertikálisan integrált olajtársaságok felé érvényesített nagykereskedelmi árai különbségéből számított árres és a MOL kiskereskedelmi egységkötsége⁷⁶

Időszak	Benzin		Gázolaj	
	Árrés (Ft/l)	Egységkötség (Ft/l)	Árrés (Ft/l)	Egységkötség (Ft/l)
2006.	[...]	[...]	[...]	[...]
2007.	[...]	[...]	[...]	[...]
2008.	[...]	[...]	[...]	[...]
2009.	[...]	[...]	[...]	[...]

- 159) A fenti adatok alapján az eljáró versenytanács álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy a MOL árprést alkalmazott volna az üzemanyag kiskereskedelem piacán. Az árprést érvényesülése ellen szól az is, hogy a MOL legfőbb kiskereskedelmi versenytársai az üzemanyag kiskereskedelem piacán (ha csekély mértékben is, de) növelni tudták részesedéseiket a vizsgált időszakban [lásd 27) pont].

Túlzottan alacsony nagyfogyasztói árres

- 160) Az árprést elvileg fennállhat a nagyfogyasztóknak történő üzemanyag (elsősorban a gázolaj) értékesítés tekintetében is. A vertikálisan integrált olajtársaságok ugyanis részben a MOL-tól beszerzett gázolajat értékesítenek tovább a nagyfogyasztóknak, melyeknek a MOL is értékesít. A nagyfogyasztóknak történő értékesítés ugyanakkor abból a szempontból eltér a kiskereskedelmi értékesítéstől, hogy a MOL-nál a kiskereskedelmi értékesítést a nagykereskedelmi értékesítéstől elkülönülő Kiskereskedelem Divízió végzi, amivel szemben a nagykereskedelmi értékesítés a nagyfogyasztók és a vertikálisan integrált olajtársaságok felé ugyanazon divízió (TKD) feladatkörébe tartozik. Emellett a MOL árazása elvében azonos (listaár alapú) az egyes nagykereskedelmi értékesítési irányok tekintetében. Így a MOL által a nagyfogyasztók és a vertikálisan integrált olajtársaságok felé érvényesített árak csak az adott engedmény (értékesítési feltételek eltérésén alapuló) különbsége miatt térhetnek el egymástól.
- 161) A vizsgálat során a fentieket is figyelembe véve elvégzett közgazdasági elemzés szerinti árprést teszt [lásd 156) pont] és érzékenység vizsgálatok alapján nem volt megállapítható, hogy a MOL a nagyfogyasztóknak történő gázolaj értékesítés tekintetében árprést alkalmazott volna.

Nagykereskedelmi árdiszkrimináció

- 162) Az árdiszkrimináció versenyjogi értelemben azt jelenti, hogy a vállalkozás objektív okokkal (például eltérő értékesítési költségekkel) nem indokolható módon eltérő eladási árakat

⁷⁶ A 13., a 14., és a 15. táblázat adatai alapján számolva.

érvényesít vevői felé. Az ilyen magatartás az EUMSZ. 102. cikkének c) pontjába ütközik és a Tpv. 21. § több rendelkezését is sérti. A Tpv. 21. § g) pontja – az EUMSZ. 102. cikkének c) pontjával tartalmilag megegyező fogalmazásban – tiltja az árdiszkriminációt („tilos azonos értékű vagy jellegű ügyletek esetén az üzletfeleket indokolatlanul megkülönböztetni, ideértve olyan árak, fizetési feltételek, megkülönböztető eladási vagy vételi módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben”). Az eljárás azonban nem a Tpv. 21. § g) pontja, hanem a) pontja (tiszteletlenül megállapított ár) és j) pontja (versenytárs számára hátrányos piaci helyzet teremtése) alapján került megindításra. Ez ugyanis lehetőséget biztosított arra, hogy a Tpv. 21. § g) pontja által tilalmazott versenyhátrányt okozó diszkrimináció mellett az esetleges kizsákmányoló hatású diszkrimináció is értékelésre kerülhessen. Elsősorban is az, hogy a MOL alkalmaz-e diszkriminációt azon vevőivel szemben, amelyek a többi vevőjénél kedvezőtlenebb feltételekkel rendelkeznek a MOL-on kívüli beszerzések tekintetében.

- 163) A MOL érvényesített nagykereskedelmi árai valamennyi nagykereskedelmi vevője esetében a mindenkor listaáron alapulnak, és az azokkal kötött szerződések lényeges feltételei is azonosak. Ezért az eljáró versenytanács azt vizsgálta, hogy a MOL az engedmények mértéke tekintetében alkalmaz-e diszkriminációt az egyes nagykereskedelmi vevőcsoportok, illetve azokon belül az egyes vevők között.
- 164) Ahhoz, hogy az engedmény (és ezen keresztül az ár) az EUMSZ. és a Tpv. rendelkezéseibe ütközően diszkriminatívnak minősüljön, az alábbi két feltételnek kell egyidejűleg teljesülnie:
- a) a maximális engedmény mértéke a tényleges listaárhoz képest érdemi nagyságú;
 - b) az egyes vevőcsoportok, illetve vevők felé érvényesített engedmények között érdemi eltérés van.
- 165) A MOL által adott átlagos engedmény mértéke a vizsgált időszak egészét tekintve (és azon belül az egyes években is) a benzin és a gázolaj esetében is a tényleges listaárhoz viszonyítva [...] százalékos között volt. Ezen belül a legmagasabb engedményben a vertikálisan integrált olajtársaságok részesültek. Ezek átlagos engedménye a többi – gyakorlatilag azonos engedményben részesülő – vevőcsoportéhoz képest literenként [...] forinttal volt magasabb, ami a tényleges listaárnak a benzin és a gázolaj esetében is alig több mint [...] százaléka [lásd 42) pont 7. táblázat].
- 166) Az előzőek alapján – figyelembe véve azt is, hogy a vertikálisan integrált olajtársaságok vásárolják a legnagyobb éves üzemanyag mennyiséget – az eljáró versenytanács álláspontja szerint nagykereskedelmi vevőcsoportok közötti diszkrimináció nem állapítható meg a MOL részéről.
- 167) Az előzőekben hivatkozott 7. táblázat szerint a különböző nagykereskedelmi vevőcsoportokon belül az egyes vevők által kapott engedmény tényleges listaárhoz viszonyított maximális és minimális összege között csak a nagyfogyasztók esetében volt érzékelhető eltérés (a tényleges listaárhoz viszonyítva a benzin esetében 4-5 százalékos, a gázolaj esetében 4-5 százalékos). Ez azonban alapvetően azzal van összefüggésben, hogy az egyes nagyfogyasztók által beszerzett éves üzemanyag mennyiség igen széles határok között mozog. Ezzel összefüggésben az eljáró versenytanács utal arra is, hogy – szemben a

többi nagykereskedelmi vevőcsoporttal – a nagyfogyasztók nem tekinthetők a MOL versenytársainak, így a MOL-nak érdekeltsége sem lenne a versenykorlátozó céllal árdiszkriminációra. A kizsákmányoló célzatú árdiszkrimináció szintén nem volt valószínűsíthető. Egyrészt a nagyfogyasztók MOL-on kívüli üzemanyag beszerzési lehetőségei között nem voltak azonosíthatók érdemi különbségek, másrészt a maximális és a minimális engedmény közötti a tényleges listaárhoz viszonyított 4-5 százalékos eltérés a minimális engedményben részesülő nagyfogyasztók esetében sem adna alapot a Tpv. 21. § a) pontjába ütköző túlzottan magas ár megállapítására.

- 168) Mindezek alapján az eljáró versenytanács álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy a MOL a vizsgált időszakban üzemanyag nagykereskedelmi áraiban akár az egyes vevőcsoportok között, akár azokon belül árdiszkriminációt alkalmazott volna.

Az engedményrendszer átláthatatlansága

- 169) Az a MOL által nem vitatott körülmény, hogy nagykereskedelmi engedményrendszerének elemei és mértékei vevői számára teljes körűen nem megismerhetők, azzal jár, hogy a vevők számára nem egyértelmű az általuk vállalt beszerzési feltételek (köztük a vásárolt éves üzemanyag mennyiség) és az engedmény (és ezen keresztül a fizetendő ár) közötti pontos összefüggés. [...].
- 170) Az engedményrendszer megismerhetőségének előzőek szerinti hiánya azzal a következménnyel járhat, hogy a MOL erősítheti a vevőknek a hozzá való kötődését: a vásárolt mennyiség és az engedmény közötti összefüggés egyértelmű ismeretének hiányában ugyanis előfordulhat, hogy a vevő akkor is a MOL-tól vásárol, ha egy versenytársától az adott mennyiség egy részét (esetleg egészét) kedvezőbb áron tudná megvásárolni.
- 171) A MOL engedményrendszerének vevő általi megismerhetetlensége (átláthatatlansága) a fentiekre tekintettel:
- egyrészt a vevői számára jelent olyan hátrányos szerződési feltételt, amely a Tpv. 21. § a) pontjába és az EUMSZ. 102. cikkének a) pontjába ütközhet;
 - másrészt annak következtében csökkenhetnek a nagykereskedelmi vevőknek a MOL versenytársaitól történő üzemanyag vásárlásai, ami akadályozhatja a versenytársaknak az üzemanyag nagykereskedelmi piacokra való belépését, illetve a már belépett versenytársak számára hátrányos piaci helyzetet teremthet, sértve a Tpv. 21. § i) és j) pontjait, valamint az EUMSZ. 102. cikkét.
- 172) Ezen feltételezett jogsértésekkel összefüggésben az eljáró versenytanács elsőként az alábbi két kérdésre keresett választ:
- a) létezik-e valamilyen (versenyjogi szempontból elfogadható) ésszerű indoka annak, hogy a MOL korlátozza az engedményrendszere vevők általi megismerhetőségét?
 - b) ha igen, akkor a MOL megtette-e a szükséges és lehetséges intézkedéseket arra nézve, hogy vásárlói megfelelő információk birtokában dönthessenek a megvásárolandó üzemanyag mennyiségéről?

- 173) A fenti 172 a) pont szerinti kérdésre a válasz az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyértelműen igen. A MOL nagykereskedelmi vevőinek egy része ugyanis egyben versenytársa is a MOL-nak. Márpedig, ha a versenytársai pontosan ismernék a MOL engedményrendszerét, akkor velük szemben a MOL versenyhátrányba kerülhetne, amelynek vállalása még a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozásoktól sem követelhető meg.
- 174) A 172 b) ponttal összefüggésben az eljáró versenytanács abból indult ki, hogy az eljárás során megkeresett vevők (amelyek a MOL-tól legnagyobb mennyiségben üzemanyagot vásárlók közül kerültek ki) nyilatkozatai alátámasztották a MOL azon állítását, hogy üzletkötői az ártárgyalások során a vevők számára kiszámolják, hogy az engedményt befolyásoló tényezők különböző kombinációi mellett milyen mértékű lenne az engedmény összege. Ennek révén az üzemanyag vásárló vállalkozás számára megismerhetővé válhat, hogy az egyes feltételek módosításával az összes engedmény miként változik, miáltal legalább részleges képet alkothatnak az engedményrendszer működéséről.
- 175) Az előzőekre tekintettel, valamint figyelembe véve azt, hogy
- a vizsgált időszakban a MOL vevői más eladókkal is kötöttek szerződést üzemanyag vásárlására, illetve más eladótól is kértek arra vonatkozóan ajánlatot (vagyis nem mutatható ki egyértelműen, hogy vásárlói a MOL-hoz lennének kötve); továbbá
 - az ártárgyalásokon elsőként a vevők közlik a MOL-lal, hogy milyen üzemanyag mennyiséget kívánnak vásárolni, és a MOL erre tekintettel teszi meg ajánlatát (vagyis a vásárolt mennyiség elsősorban nem az engedmények hatására alakul ki),
- az eljáró versenytanács nem látta bizonyítottnak, hogy a MOL engedményrendszerének teljes körű ismeretében vásárlói jellemzően kisebb mennyiségű üzemanyagot vásároltak volna a MOL-tól, fennmaradó igényüket a versenytársaktól beszerezve.

A tényleges és a számított listaár eltérése

Lehetséges káros versenyhatás (kárelmélet)

- 176) Az a körülmény, hogy a MOL a nemzetközi jegyzésáron alapuló számított listaáraitól meghatározott szempontok [lásd 36) pont] alapján eltérített (tényleges) listaárakra alapozza érvényesített nagykereskedelmi árait, bizonytalanságot eredményezhet nagykereskedelmi piaci versenytársai részére. A versenytárs nagykereskedőknek ugyanis a vevők igényeihez kell alkalmazkodniuk, akik a magyarországi üzemanyag nagykereskedelmi piacokon kiemelkedő részesedéssel rendelkező MOL listaáraihoz képest tudják elhelyezni az árajánlataikat. Emiatt viszont a MOL listaár változtatásai közvetlen hatással vannak a további piaci szereplők nagykereskedelmi szerződéseire is. Az alternatív import üzemanyag beszerzési lehetőségek árazása, illetve azok árainak változása ugyanakkor alapvetően együtt mozog a tőzsdei jegyzésárakkal. Az ilyen bázisáron beszerzett üzemanyagok magyarországi értékesítésének nyereségessége tehát attól függ, hogy a tőzsdei jegyzésárhoz képest a MOL listaára hogyan alakul. Az előzőek következtében a MOL (lehetséges) nagykereskedelmi versenytársai számára nehezen kalkulálható az adott szerződésből várható megtérülés, hiszen egy viszonylagosan kötött (a tőzsdei jegyzésáron alapuló) beszerzési ár mellett a továbbértékesítés árát alapvetően a MOL listaára határozza meg. Így a két ár változása közötti eltérésből fakadó bizonytalanságot és kockázatot a versenytárs nagykereskedő

viseli. Ez a bizonytalanság annál nagyobb, minél érdemibb és kiszámíthatatlanabb a fenti eltérés. Ezáltal ugyanis az előre nem kalkulálható eltérés mind nagyobb jelentőséggel bír a versenytársak üzleti terveinek elkészítésekor. Jelen esetben tehát végeredményben az merülhet fel, hogy a MOL listaára és a tőzsdei jegyzésáron alapuló beszerzési ár közötti (potenciálisan elérhető) árrés mértékére vonatkozó, legalább megközelítő jellegű információ nélkül az – akár belépésre, akár terjeszkedésre vonatkozó – üzleti döntések meghozatala a MOL (lehetséges) nagykereskedelmi versenytársai számára komoly akadályba ütközik. Az ilyen súlyú döntések meghozatalának ugyanis alapvető kritériuma a hosszú távú tervezhetőség, hiszen az üzemanyag nagykereskedelem tőkeigényes vállalkozás. Egy ilyen piacra lépés megtérülése pedig csak hosszabb távon, ezáltal kizárólag kiszámítható piaci környezetben képzelhető el. A potenciális profit létének, valamint mértékének valamilyen szintű ismerete tehát objektíve nézve is feltétele lehet a piacra lépésnek, illetve a piaci terjeszkedésnek.

177) Az előzőek alapján a MOL listaárazási gyakorlata akadályozhatja a versenytársaknak az üzemanyag nagykereskedelmi piacokra való belépését, illetve a már belépett versenytársak számára hátrányos piaci helyzetet teremthet, sértve a Tptv. 21. § i) és j) pontjait, valamint az EUMSZ. 102. cikkét. Az EUMSZ. 102. cikke a Tptv. előzőek szerinti rendelkezéseinél általánosabb kereteket határoz meg, így egy szűkebb kritériumrendszer (Tptv.) bizonyítása esetén a tágabb tilalom (EUMSZ.) megsértése is szükségszerűen megvalósul. Az Európai Bizottság gyakorlata ugyanakkor tartalommal töltötte meg ezen általános tilalmat jelentő jogszabályhelyet az alábbiak szerint:

- Gazdasági erőfölénnyel való visszaélést vizsgáló esetekben a (fogyasztói) kár bekövetkezését a magatartás hatásának vizsgálatával kell tudni bizonyítani, ami azonban a gyakorlatban nem jelenti, hogy minden esetben a tényleges hatások konkrét bekövetkezése bizonyítandó, hanem alapvetően a vizsgált magatartás versenyt korlátozó irányultságát, vagy annak ilyen hatás kiváltására való alkalmasságát kell tudni alátámasztani.⁷⁷
- Amennyiben fennállnak az erőfölényes vállalkozás magatartásából eredő versenyellenes hatások, figyelemmel kell lenni arra, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás igazolhatja azon cselekményeit, amelyek az erőfölénnyel való visszaélés tilalmának hatálya alá eshetnek. Az ilyen vállalkozás e célból bizonyíthatja vagy azt, hogy magatartása objektíve szükséges, vagy azt, hogy a magatartása által előidézett hatásokat ellentételezhetik, esetleg meg is haladhatják a hatékonyságban jelentkező előnyök, amelyekből a fogyasztók is részesülnek.⁷⁸
- A különös felelősség (special responsibility) doktrína szerint „[az] erőfölényes helyzetben lévő vállalkozás különleges felelősségének tényleges terjedelme a vállalkozás által birtokolt erőfölény fokának függvényében és a piac különleges jellemzői alapján ítélandó meg, amelyek hatással lehetnek a versenyhelyzetre.”⁷⁹

178) Az előzőek alapján az eljáró versenytanács az alábbi – részben egymással tartalmi átfedésben lévő – körülményeket értékelte:

⁷⁷ 19 April 2012, the European Court of Justice (ECJ) Decision on Prokent/Tomra COMP/E-1/38.113 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0549:EN:HTML>

⁷⁸ Közlemény III. D. pont

⁷⁹ HL L 331., 2001., 40. o. [2002] 4 CMLR 598.

- a tényleges és a tőzsdei jegyzésárak változását követő számított listaárak eltérése, mint az esetleges jogsértés megállapítására alapot adó magatartás megvalósulása; továbbá
- annak esetleges versenyt korlátozó hatása a piacra lépés (piaci terjeszkedés) korlátozásán keresztül; és
- annak indokoltsága.

A magatartás megvalósulása

- 179) A számított listaárban a MOL által figyelembe vett tényezők adott éven belül nem változtak, és a vizsgált időszak egészét tekintve is lényegében állandóak voltak [lásd 33)-35) pontok]. Ezért a számított listaár és a MOL nagykereskedelmi versenytársai számára lényeges tőzsdei jegyzésár egymással együtt mozgott a vizsgált időszakban.
- 180) A tényleges listaárnak a számított listaártól való eltérésekor a MOL igen széles szempontrendszerrel vett figyelembe, mely kiterjedt a magyar gazdaság egészének működése szempontjából szóba jöhető szinte valamennyi lényeges körülményre. Sőt: még olyan, az üzemanyagok konkrét árával csak igen távoli kapcsolatban álló körülményre is tekintettel volt, mint a [...]. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a MOL által a számított listaártól való eltérés tekintetében rögzített szempontrendszerre nézve általában is megállapítható, hogy a szempontok többségükben nem számszerűsíthetők. Azoknak csak annyiban lehet jelentőségük (ha egyáltalán van), hogy esetlegesen beépülnek a forintban számított jegyzésár adott heti értékébe az előző heti árhoz képest. Erre is tekintettel az eljáró versenytanács elsősorban azt értékelte, hogy az áreltérítések – figyelemmel a MOL nyilatkozatára [lásd 37) pont] – mennyiben járultak hozzá a tőzsdei jegyzésárban (és ezen keresztül a számított listaárban) jelentkezett áringadozások mérsékléséhez.
- 181) A benzin esetében az elemzések eredményei nem cáfolták egyértelműen, a MOL azon állítását, hogy a tőzsdei jegyzésárakhoz képest a fentiek szerint egyfajta ártompító mechanizmust alkalmaz. Ennek vizsgálata során ugyan nem rajzolódott ki valamilyen pontosan követhető rendszer, éves szinten azonban a tényleges listaárak és a tőzsdei jegyzésárakat követő számított listaárak közötti eltérések közel estek a nullához. A szakértő is azt állapította meg, hogy a tőzsdei jegyzésárak ugyan nem azonnal, de három hetes késleltetéssel magyarázzák a benzin tényleges listaárainak meghatározásakor tapasztalt eltéréseket.
- 182) Az egyes években a benzinhoz hasonlóan a gázolaj esetén szintén némileg kisebb volt a maximális és a minimális tényleges listaár különbsége és azok heti árainak szóródása, mint a tőzsdei jegyzésárak esetében [lásd 50) pont 10. táblázat]. Az áreltérítés azonban az egyes években (a 2006. év kivételével) a benzinnél lényegesen szélesebb tartományban mozgott (-2,04 és +3,7 százalék között), és a 2007. évtől a negyedéves átlagok alapján sem voltak kimutathatók olyan, a naptári évektől eltérő (éves) ciklusok, amelyekben az áreltérítések kiegyenlítődést mutattak volna [lásd 49) pont 9. táblázat]. A 9. táblázatból az is látható, hogy a gázolaj tényleges listaára a 2007. év elejétől a 2008. év közepéig tartó másfél éves időszakban folyamatosan a számított listaár alatt volt, míg az azt követő másfél évben (a 2009. év végéig) pedig folyamatosan a tényleges listaár volt magasabb a számított listaárnál. Ezzel összefüggésben az eljáró versenytanács utal arra, hogy a vizsgált magatartással (az eltérések kiszámíthatatlanságával) összefüggésben nem annak van

jelentősége, hogy az eltérítés milyen irányú (pozitív, illetve negatív), hanem, hogy az eltérítés tartósan fennmarad-e.

- 183) Az előzőek alapján 2007. és 2009. között a gázolaj esetében nem volt megállapítható, hogy a tényleges és a számított listaár eltérítésével a MOL érdemben tompította volna a nemzetközi ármozgásokat. Ezzel egybevág a szakértő véleménye is, aki szintén arra következtetésre jutott, hogy a MOL számított és tényleges listaárainak változása között a gázolaj esetében alig volt kapcsolat [lásd 54) pont].
- 184) A fentieket megerősítette az a vizsgálat során elkészített elemzés, amely alapján a gázolaj tőzsdei jegyzésárának előző héthez képesti változása és a tényleges és a számított listaár adott heti eltéréseinek összevetésével arra a következtetésre lehetett jutni, hogy a 2009. évben gázolaj esetében nem egyszerűen nem tompította, hanem még erősítette is a tényleges listaáraiban a tőzsdei jegyzésárak ingadozásait [lásd 53) pont].
- 185) A vizsgálat során elvégzett közgazdasági elemzés alapján az is megállapítható volt, hogy ha a várható változás a növekedés, akkor a MOL többnyire még azon a héten pozitív irányban eltéríti a tényleges listaárat a számítottól, ha viszont a várható változás csökkenés, akkor azon a héten a negatív irányú eltérítés általában nem következik be. Az árcsökkentést tehát legalább egy hét késéssel építi be a listaárba a tőzsdei árcsökkenéshez képest. Másképpen fogalmazva, a MOL a jegyzésárak várható növekedését azonnal beépíti a tényleges listaárba, a jegyzésár várható csökkenését viszont csak késéssel. Ez alapján tehát egy olyan eleme azonosítható az árdöntéseknek, ami az árváltozás objektív szempontok szerinti kiszámíthatóságát tovább nehezítheti (az erre vonatkozó közgazdasági elemzést az 4. Melléklet tartalmazza).

A verseny korlátozására való alkalmasság

- 186) A MOL tényleges listaár kialakításában a gázolaj esetében megmutatkozó nagyfokú bizonytalanság a 176) pontban foglaltak szerint odavezethet, hogy a (lehetséges) versenytársak meg sem kísérlék az importból történő beszerzést, illetve annak növelését, mert nem képesek megfelelő biztonsággal felmérni megtérülési lehetőségeiket.
- 187) Az Európai Bizottság [lásd 177) pont] és a Versenytanács gyakorlata (a Versenytanács Tpv. -vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései 2013., 21.18) alapján a versenykorlátozó hatás (és ezen keresztül a jogsértés) bizonyításához nem szükséges konkrét kizorulás vagy a belépési kísérlet megghiúsulása, elégséges az arra való alkalmasság: az adott esetben az, hogy ok-okozati összefüggés legyen a tényleges listaár bizonytalan alakulása és a piac megtámadhatósága között. Vagyis nem azt kell bizonyítani, hogy az adott magatartás (jelen esetben a listaárzás bizonytalansága) korlátozza a versenyt, hanem azt, hogy képes a verseny korlátozottságában érdemi módon közrehatni.
- 188) A vizsgált időszakban a versenytársak részesedése az üzemanyag nagykereskedelmi piacokon annak ellenére stagnált, hogy az időszak egészét tekintve a MOL érvényesített nagykereskedelmi árai az import beszerzés költségének szintjén voltak, ami megalapozhatta volna a versenytársak nagyobb volumenű megjelenését a magyar üzemanyag piacon. A piaci terjeszkedésük elmaradásával összefüggésben a versenytársak ugyan nagyobb

szerepet tulajdonítottak a – MOL magatartásától független – strukturális körülményeknek, azonban összességében nem elhanyagolható mértékben jelölték meg indokként a MOL listaár képzési gyakorlatát is [lásd 58) pont].

- 189) A versenytársak véleménye szerint is a piaci terjeszkedést akadályozó strukturális körülmények ugyanakkor nem jelentették azt, hogy azok miatt a piacra való belépés lehetősége teljes mértékben kizárt lett volna, és így az erőfölényes vállalkozás mintegy felhatalmazást kapjon a piac bármilyen további torzítására. Ez ugyanis ellentétes lenne az erőfölényes helyzetre irányadó speciális kötelezettséggel, miszerint a gyenge meglévő verseny további gyengítése tiltott.⁸⁰
- 190) Mindezek alapján az eljáró versenytanács álláspontja szerint a gázolaj nagykereskedelmi árainak kiszámíthatatlan módon történő alakítása egyrészt elvileg alkalmas a magyarországi gázolaj nagykereskedelmi piacokra való belépés (az azokon való terjeszkedés) akadályozására, másrészt a tényleges piaci folyamatok alá is támasztották, hogy ezen magatartás érdemi közrehatást gyakorolhatott a vizsgált időszak piacra lépéseinek hátráltatásában. Mindemellett pedig nem volt azonosítható olyan körülmény, amely a vizsgált időszakban tapasztalható gyenge piaci versenyre olyan magyarázattal szolgált volna, mely kiváltaná a vizsgált magatartás közrehatását, illetve a közrehatásra való alkalmasságát.

Indokoltság

- 191) Az eljáró versenytanács az indokoltság értékelésekor abból indult ki, hogy azt értelemszerűen nem a vizsgált magatartást elkövető vállalkozás (adott esetben a MOL) gazdasági érdekei felől kell megközelíteni. Ésszerűen eljáró vállalkozást feltételezve ugyanis a saját gazdasági érdek szempontjából nyilvánvalóan mindig megindokolható az adott magatartás. Az indokoltság megítélésére ezért más mérce nem jöhet szóba, mint a gazdasági versenyre gyakorolt káros hatás.
- 192) A valamely más (referencia) ár követésén alapuló árképzés szükségszerű velejárója az, hogy az érvényesített ár meghatározásakor a „követendő” referencia árnak csak valamely előző időszakbeli mértéke vehető alapul. Ezért az ilyen típusú árképzésnek szükségszerű velejárója, hogy automatikus alkalmazása esetén az érvényesített ár adott időszakban nem feltétlenül (sőt: általában nem) esik egybe a referencia árral. Ezért önmagában nem tekinthető indokolatlannak egy olyan magatartás, amely az előző időszak tényleges referenciaára mellett tekintettel van a referenciaárban várhatóan bekövetkező változásokra is. Ez két szempontból is előnyös lehet a piac szereplői számára:
- a) egyrészt az ár nagyobb valószínűséggel lesz összhangban az aktuális referenciaárral;
 - b) másrészt mérsékelhetők a szükségtelen áringadozások.

⁸⁰ Where an undertaking enjoys a position of such overwhelming dominance verging on monopoly, it would not be consonant with the particularly onerous special obligation affecting such a dominant undertaking not to impair further the structure of the feeble existing competition for them to react, even to aggressive price competition from a new entrant, with a policy of targeted, selective price cuts designed to eliminate that competitor. C-333/94. számú ügy (Főtanácsnok indítványa).

- 193) Az előzőek alapján az eljáró versenytanács álláspontja szerint a tényleges listaáraknak az előző heti tőzsdei jegyzésáron alapuló számított listaártól való eltérése önmagában nem tekinthető indokolatlannak a MOL részéről. Sőt: versenyjogilag nem is lenne megkövetelhető a MOL-tól az, hogy tényleges listaárait teljes mértékben az előző heti tőzsdei jegyzésekhez kötve, azokat minden héten a számított listaárak szintjén határozza meg.
- 194) Az indokolatlanság ezért nem magából a MOL által alkalmazott árkialakítási módszerből fakad, hanem annak vizsgált időszakbeli konkrét alkalmazásából. Nevezetesen abból, hogy a gázolaj esetében az eltérések – a 179)-185) pontokban bemutatottak szerint – nem voltak értelmezhetőek a fenti 192 a)-b) pontok szerinti az eltérésre objektíve alapot adó szempontok mentén.
- 195) Az indokolatlanság irányába mutat az is, hogy a nemzetközi gyakorlatban számos ellenpélda található a MOL listaár gyakorlatához képest. Nyugat-Európa számos országában (pl.: Ausztria, Németország, Hollandia) nem is létezik általánosan bevett listaár, hanem az üzletfelek megállapodásaikat kétoldalú tárgyalásokon alakítják ki, melyek változásaira a tőzsdei jegyzések vannak csak hatással.

Összegzés a listaár eltérés kapcsán

- 196) Az előzőekben részletesen kifejtettek alapján az eljáró versenytanács az előzetes álláspontjában⁸¹ arra a következtetésre jutott, hogy a MOL a gázolaj listaárazási gyakorlatával a gázolaj nagykereskedelmi értékesítésének piacain a vizsgált időszakban indokolatlanul akadályozta a piacra lépést, illetve a fenti piacokon már jelen lévő versenytársai részére, korlátozva piaci terjeszkedésüket indokolatlanul hátrányos piaci helyzetet teremtett, mely magatartásával megsértette a Tptv. 21. § i) és j) pontjait, valamint az EUMSZ. 102. cikkét. A benzin esetében a MOL ilyen jellegű magatartását az eljáró versenytanács nem látta bizonyítottnak.

C.

AZ ELJÁRÓ VERSENYTANÁCS DÖNTÉSE

XI.

Megszüntetés kötelezettségvállalás elfogadásával

- 197) A MOL – hangsúlyozottan kiemelve, hogy az előzetes álláspont szerint terhére rótt jogsértést [lásd 196) pont] nem követte el – a versenyfelügyeleti eljárás mielőbbi hatékony befejezése érdekében kötelezettségvállalást tartalmazó javaslatot terjesztett elő. Ennek keretében a MOL vállalta, hogy 5 éven keresztül a gázolaj számított és tényleges listaára közötti eltérést folyamatosan +/- 1 százalékos sávon belül tartja, melynek biztosítására belső monitoring folyamatot alakít ki, és az alapján a 2014. év végén, majd azt követően két

⁸¹ Vj/50-683/2013.

havonta a vállalt kötelezettség betartásáról beszámolót küld a Gazdasági Versenyhivatal részére (a MOL kötelezettségvállalását az 5. Melléklet tartalmazza).

Jogi háttér

- 198) A Tpv. 75. § (1) bekezdése értelmében, ha a hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartás tekintetében az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy magatartását meghatározott módon összhangba hozza a törvény, illetve az EK-Szerződés 81-82. cikkének (jelenleg: EUMSZ. 101-102. cikk) rendelkezéseivel, és a közérdek hatékony védelme e módon biztosítható, az eljáró versenytanács végzéssel – az eljárás egyidejű megszüntetésével – kötelezővé teheti a vállalat teljesítését, anélkül, hogy a törvénysértés megvalósulását, vagy annak hiányát megállapítaná. A végzés ellen külön jogorvoslatnak van helye (82. §).
- 199) Az 1/2003/EK rendelet 5. cikke második albekezdésének harmadik fordulata szerint a tagállamok versenyhatóságai kötelezettségvállalásokat fogadhatnak el.

Összhang a Tpv. és az EUMSZ. rendelkezéseivel

- 200) A Tpv. 75. § alapján az eljáró versenytanács elsőként azt vizsgálta, hogy a MOL kötelezettségvállalása alkalmas-e az előzetes álláspont szerint a vizsgált időszakra nézve megállapítani tervezett jogsértés [a gázolaj tényleges és a számított listaárainak indokolatlan mértékű eltérése: lásd 196) pont] jövőbeni megakadályozására, vagyis, hogy ezen magatartás tekintetében biztosított-e a MOL magatartásának jövőbeni összhangja a Tpv., illetve az EUMSZ rendelkezéseivel.
- 201) Az eljáró versenytanács abból indult ki, hogy a jogsértés kiküszöböléséhez (és ez alapján a kötelezettségvállalás elfogadásához) nem szükséges az átlagos tényleges és számított listaárak adott időszakra vonatkozó teljes egyezősége. Elégséges, ha azok eltérése egy olyan, viszonylag szűk tartományon belül marad, amely mellett a piac többi szereplőjének már nem kell számolnia a listaár-eltérésekből származó bizonytalansággal. Ebben az esetben ugyanis az importőrök számára közömbös lesz, hogy árajánlataikat a tőzsdei árakhoz vagy a MOL tényleges listaárjaihoz viszonyítva adják meg. Ezáltal pedig csökkenhet az import gázolaj igénybevételének és az importba történő beruházásoknak a kockázata, aminek révén a környező országok (nem a MOL-hoz kötődő) finomítóiból származó gázolaj a jelenleginél erőteljesebb versenyhelyzetet teremthet a MOL számára.
- 202) A MOL által a listaár-eltérés tekintetben vállalt +/- 1 százalékos tartományt (lásd MOL kötelezettségvállalás IV.1.2. és IV.1.4. pontok) az eljáró versenytanács az előzőek szerinti kedvező versenyhatások eléréséhez elégségesnek ítélte, figyelembe véve azt is, hogy a benzin esetében az eltérés ezen határok között tartását nem minősítette jogsértőnek.
- 203) Az egyes időszakokban történt eltérések átlagolásának módszere tekintetében az eljáró versenytanács a 2014. évre vonatkozóan elfogadhatónak tartotta a naptári évre vonatkozó számítást, mert ebben az évben az egyébként megkövetelt mozgó átlagolás nem alkalmazható (ti. 2014. december az első olyan hónap, amelyet megelőzően már van további 11 figyelembe vehető hónap). Szintén elfogadhatónak ítélte az eljáró versenytanács

azt, hogy a MOL 2015. január 1-jétől kéthavonta köteles biztosítani az eltérés ± 1 százalékon belül tartását. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint ugyanis lehetnek olyan helyzetek, amikor indokolt a tényleges listaárnak a számított listaártól való a fentinel nagyobb mértékű eltérése. Ez mindenekelőtt akkor állhat elő, amikor jelentős mértékű egyszeri áremelést (árcsökkentést) kellene végrehajtani a számított listaár alapján, és azt várhatóan viszonylag rövid időn belül ellentétes irányú ármozgás követné. Az ilyen, jelentős mértékű árkilengések ugyanis a piac működése szempontjából kedvezőtlenek lehetnek. A két érdek (a jegyzésár változásának a számított listaáron keresztül történő folyamatos követése, illetve a jegyzésár ingadozásainak ésszerű tompítása) közötti ellentmondás feloldására az eljáró versenytanács megfelelő megoldásnak ítélte a kéthavonkénti megfelelés előírását.

- 204) Ezen döntésénél az eljáró versenytanács tekintettel volt arra is, hogy ha „rendkívüli körülmények” (lásd MOL kötelezettségvállalás IV.2. pont) következtében a MOL az általa vállalt kötelezettségnek valamely időpontban várhatóan nem tud ésszerűen megfelelni, és arról vállalásának megfelelően haladéktalanul tájékoztatja a Gazdasági Versenyhivatalt, akkor indokolt esetben a Gazdasági Versenyhivatal a kötelezettséget módosíthatja.⁸² Megjegyzi azonban az eljáró versenytanács, hogy ilyen helyzet bekövetkezésének csekély a valószínűsége, amit az is mutat, hogy a benzin esetében a vizsgált időszakban a tényleges és számított listaárak mozgó átlag szerint számított eltérése végig a ± 1 százalékos tartományon belül maradt. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az előírt kötelezettség nem veszélyezteti a MOL eddigi gyakorlatát, melynek során törekedett arra, hogy a piac szereplői felé az ésszerű mértékben tompítsa a tőzsdei árakban jelentkező ingadozásokat. Az előzőeket alátámasztják a Gazdasági Versenyhivatal által végzett modellszámítások is (lásd 6. Melléklet).
- 205) Lényeges körülmény, hogy a MOL arra is kötelezettséget vállalt, hogy a számított listaár meghatározására szolgáló árképlet elemeit (értelemszerűen a jegyzésár kivételével) naptári éven belül nem változtatja. A vállalt kötelezettség előírásának végső célja ugyanis nem a tényleges és a számított listaár együttmozgásának biztosítása, hanem az, hogy a tényleges listaár változása kövesse a jegyzésár változását. Ehhez csak eszköz a számított listaár, amely csak akkor biztosítja a fenti célt, ha együtt mozog a jegyzésárral, aminek elégséges feltétele az árképlet jegyzésáron kívüli elemeinek MOL által vállalt állandósága.
- 206) Megjegyzi ugyanakkor az eljáró versenytanács, hogy az előzőek nem jelentik a MOL által alkalmazott árképletnek a Gazdasági Versenyhivatal általi elfogadását. Az árképlettel kapcsolatos álláspontját az eljáró versenytanács a 141) pontban foglalta össze. Az a körülmény, hogy az ott megfogalmazott kritikák ellenére az eljáró versenytanács nem minősítette túlzottan magasnak a MOL üzemanyag nagykereskedelmi árait, nem jelenti az árképlet jogszerűségének elfogadását. Ezt jelzi az, hogy az eljáró versenytanács a MOL üzemanyag nagykereskedelmi árai tekintetében nem a jogsértés hiányát megállapító határozatot, hanem az eljárást megszüntető végzést hozott [lásd 224) és 225) pontok].

⁸² A Tptv. 2014. VII. 1-jén hatályba lépő 75. §-a erre egyértelműen lehetőséget ad, azt megelőzően pedig nem terheli betartandó kötelezettség a MOL-t.

- 207) Az előzőekkel összefüggésben az eljáró versenytanács rámutat arra is, hogy az előírt kötelezettség nincs közvetlen összefüggésben az üzemanyag árak szintjével, ezért az sem (a kötelezettség előírása nélküli helyzethez képesti: relatív) árcsökkentési kényszer, sem pedig (relatív) áremelési ösztönzést nem jelent a MOL számára. Ugyanakkor a tőzsdei áraknak – a kötelezettség előírásából fakadó – a jelenleginél lényegesen pontosabb követése az előzőek alapján az importverseny (de legalábbis annak veszélyének) erősödésén keresztül a MOL árainak (relatív) csökkenését eredményezheti.

A közérdek

- 208) A Tpvt. 75. § alapján valamely kötelezettségvállalás elfogadásának másik feltétele, hogy annak révén biztosítható legyen a közérdek hatékony védelme. Ebben a tekintetben az eljáró versenytanács mindenekelőtt azt tartotta szem előtt, hogy a MOL kötelezettségvállalásának elfogadása esetén haladéktalanul megszűnik egy az üzemanyag nagykereskedelmi piacon a versenyt (esetlegesen) korlátozó magatartás. Ennek következtében erősödhet az importverseny [lásd 201) pont], ami a versenyhez fűződő közérdek szempontjából lényeges körülmény. Szintén a közérdek körében értékelte az eljáró versenytanács, hogy a versenynek az előzőek szerinti erősödése az üzemanyagok árainak (relatív) csökkenéséhez vezethet [lásd 207) pont].
- 209) Lényegesnek ítélte az eljáró versenytanács azt is, hogy a MOL-lal szoros együttműködésben kialakított kötelezettség nagy valószínűséggel jobb összhangot teremtett az egymással ellentétes közérdekű célok (a jegyzésár változásának lehetséges legpontosabb követése, illetve az áringadozások tompítása) között, mintha az eljáró versenytanács a jogsértés megállapítása mellett a Tpvt. 76. § (1) bekezdésének g) pontja alapján a MOL-lal történő együttműködés nélkül írt volna elő kötelezettséget. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy jogsértés megállapítása esetén csak nehezen becsülhető további jogalkalmazási költségekkel és időbeli késedelemmel oldódott volna meg a versenyprobléma. Ezzel szemben a kötelezettségvállalás elfogadásával megtakaríthatóvá vált a MOL jogsértést vitató álláspontjának részletes vizsgálatához, illetve értékeléséhez; valamint az esetleges bírósági eljáráshoz kapcsolódó jogalkalmazási költség és idő.

A kötelezettség időtartama

- 210) A MOL a kötelezettségvállalást 5 éves időtartamra tette, amelyet az eljáró versenytanács szükségesnek és elégségesnek ítélt. Ezen időtartam alatt ugyanis a MOL – előzetes álláspont szerint jogsértőnek minősülő – listaárazási gyakorlata által más vállalkozások piacra lépése (piaci terjeszkedése) elé állított korlát kiiktatásával megtörténhetnek az eddig elmaradt piacra lépések. Ezek megtörténte esetén pedig olyan hatásos versenyhelyzet alakulhat ki, ami önmagában gátat emel a MOL esetleges visszaélésszerű magatartása elé.
- 211) Az eljáró versenytanács álláspontja szerint továbbá reális esély van arra, hogy a viszonylag hosszú (5 éves) időszakban a Gazdasági Versenyhivatal ellenőrzése mellett folytatott gyakorlattal a MOL az ellenőrzés megszűnését követően sem hagy fel, közvetlen kényszer hiányában is törekszik a Tpvt. vonatkozó rendelkezéseinek megtartására.

- 212) Az eljáró versenytanács az 5 éves időtáv elfogadásakor arra is tekintettel volt, hogy annál hosszabb időtartamú kötelezettség előírása már olyan szintű szabályozási szerepbe helyezné a Gazdasági Versenyhivatalt, amely nehezen egyeztethető össze a versenyhatósági szerepével. Ezért az eljáró versenytanács álláspontja szerint, ha egy esetlegesen jogsértő magatartás kiküszöböléséhez (az érintett vállalkozás előzőek szerinti „visszavezetéséhez” a jogkövető útra) egy 5 éves kötelezettség nem elégséges, akkor a problémának a tartós megoldását nagy valószínűséggel nem a versenyfelügyeleti beavatkozás, hanem az állami szabályozás jelentheti.

A kötelezettség betartásának ellenőrizhetősége

- 213) Értelmszerűen csak olyan kötelezettségvállalás fogadható el, amelynek betartása a Gazdasági Versenyhivatal által megfelelően ellenőrizhető. Az ellenőrizhetőség elengedhetetlen feltétele az előírt kötelezettség egyértelműsége, annak elkerülése érdekében, hogy utóbb annak értelmezése vitatottá váljon a Gazdasági Versenyhivatal és a kötelezett vállalkozás között.
- 214) Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a vállalt és előírt kötelezettség megfelel az előzőek szerinti feltételeknek. Az ugyanis olyan könnyen ellenőrizhető adatokon alapul, amelyek a MOL vállalása (MOL kötelezettségvállalás IV.1.6. pont) szerint kialakított (az eljáró versenytanács által megfelelőnek ítélt) Belső szabályzatba foglalt monitoring rendszer révén folyamatosan rendelkezésre állnak a MOL-nál. A kötelezettség betartásának ellenőrzését elősegíti, hogy az ahhoz szükséges adatokat (lásd 1. és 2. Melléklet) a MOL az általa vállalt információszolgáltatási kötelezettség (lásd MOL kötelezettségvállalás IV.1.3. és IV.1.5. pontok) alapján rendszeresen megküldi a Gazdasági Versenyhivatalnak.
- 215) Az előzőek azzal is járnak, hogy a kötelezettség betartásának ellenőrzése a Gazdasági Versenyhivaltól – speciális eseteket leszámítva [lásd 218) pont] – nem igényel majd jelentősebb erőforrásokat.

A döntés

- 216) Mindezek alapján az eljáró versenytanács a rendelkező rész szerinti – a MOL vállalásával egyező – kötelezettség előírása mellett a tényleges listaáraknak a számított listaáraktól való eltérése [lásd 6c) pont] az eljárást a Tpv 75. § alapján megszüntette.

A kötelezettség betartásának ellenőrzése

- 217) A Tpv. 76. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a vizsgáló utóvizsgálatot tart a 75. § szerinti végzésben meghatározott kötelezettség teljesítésének ellenőrzése érdekében. A 76. § (4) bekezdés a) pontja rögzíti, hogy a az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentése alapján az (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben, ha az ügyfél a kötelezettséget nem teljesítette, végzéssel bírságot szab ki, kivéve, ha a körülmények változására tekintettel a kötelezettség teljesítésének kikényszerítése nem indokolt; ilyen esetben továbbá akkor, ha az ügyfél a kötelezettséget teljesítette, az utóvizsgálatot végzéssel megszünteti.⁸³

⁸³ A Tpv. 2014. VII. 1-jén hatályba lépő 75. és 76. §-ai tartalmilag hasonló rendelkezéseket tartalmaznak.

- 218) Az adott esetben – speciális eseteket nem számítva (pl. a piac valamely szereplője olyan információkat szolgáltat, amelyek a kötelezettség megszegését valószínűsítik) - utóvizsgálatra akkor van szükség, ha a MOL által a vállalása szerint szolgáltatott információk (lásd MOL kötelezettségvállalás IV.1.3. és IV.1.5. pontok) alapján felmerül annak a gyanúja, hogy a MOL a vállalt kötelezettséget nem teljesítette; vagy, ha a MOL a kötelezettségvállalása IV.2. pontja alapján rendkívüli körülményekre hivatkozva arról tájékoztatja a Gazdasági Versenyhivatalt, hogy a vállalt kötelezettségnek valamely hónapban nem tud megfelelni.

XII.

Egyéb megszüntetés

Jogi háttér

- 219) A Tptv. – jelen eljárásban alkalmazandó⁸⁴ – 72. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az eljáró versenytanács az eljárást megszünteti akkor is, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény.
- 220) Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 81. és 82. cikkében [jelenleg: EUMSZ. 101. és 102. cikk] végrehajtásáról szóló, 2004. május 1. napjától hatályos 1/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet) 5. cikke értelmében a tagállamok versenyhatóságai egyedi ügyekben alkalmazhatják az EUMSZ. 101. és 102. cikkét. E célból saját kezdeményezésükre vagy panasz alapján – egyebek mellett – megállapíthatják, hogy semmilyen intézkedés nem indokolt.
- 221) A Tptv. 1. § (2) bekezdése szerint az EUMSZ. 101. és 102. cikkének alkalmazása során a Gazdasági Versenyhivatalnak a Tptv. eljárási szabályait kell alkalmaznia.
- 222) Olyan esetekre nézve, amikor a jogsértés nem állapítható meg a Tptv. jelen eljárásban alkalmazandó rendelkezései élesen elkülönítik egymástól:
- a) a magatartás törvénybe ütközése hiányának határozattal történő megállapítását [Tptv. 77.§ (1) bekezdés j) pont]; illetve
 - b) az eljárásnak végzéssel történő megszüntetését, ha a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés és az eljárás folytatásától sem várható eredmény [Tptv. 72. § (1) bekezdés a) pont].
- 223) Az 1/2003/EK rendelet nem tesz a Tptv.-hez hasonlatosan a fenti módon különbséget a törvénybe ütközés hiányának és a bizonyítottság hiányának megállapítása között: mindkét Tptv. szerinti döntés típusnak az 5. cikk „semmilyen intézkedés nem indokolt” fordulata feleltethető meg.

⁸⁴ A Tptv. 72. § (1) bekezdésének a) pontját a 2011. évi CLXXIV. törvény 2012. február 1-jétől hatályon kívül helyezte, azonban csak az azt követően indult és megismételt eljárásokra nézve.

Nagykereskedelmi árazás

- 224) A MOL nagykereskedelmi árazása [lásd 6a) pont] esetében az eljáró versenytanács nem látta ugyan megállapíthatónak azt, hogy a MOL magatartása Tpvt. vagy az EUMSZ. rendelkezéseibe ütközne [lásd 153), 159), 161) és 168) pontok], azt azonban nem ítélte egyértelműen kizárhatónak, hogy a MOL nagykereskedelmi árai túlzottan magasak. Ugyanakkor az eljáró versenytanács úgy ítélte meg, hogy ebben a kérdésben az eljárás további folytatásától sem várható eredmény, figyelemmel mindenekelőtt arra, hogy az eljárás során valamennyi szóba jöhető árteszt értékelésre került.
- 225) Az előzőekre tekintettel az eljáró versenytanács a MOL nagykereskedelmi árazása tekintetében a Tpvt. 72.§ (1) bekezdés a) pontja szerint az eljárás megszüntetette, ami egyben arról történő döntést is jelent, hogy a nagykereskedelmi árazás tekintetében az EUMSZ. alapján semmilyen intézkedés nem indokolt.

Az engedményrendszer átláthatatlansága

- 226) Az engedményrendszer vizsgált időszakban történt alkalmazása [lásd 6b) pont] tekintetében az eljáró versenytanács ugyan szintén nem látta bizonyítottnak azt, hogy a MOL magatartása a Tpvt. vagy az EUMSZ. rendelkezéseibe ütközött volna [lásd 175) pont], azt azonban egyértelműen kizárhatónak sem tartotta. [...].
- 227) Az eljáró versenytanács ugyanakkor nem látott azonosíthatónak olyan további lehetséges eljárási cselekményt, amelynek révén az eljárás folytatásától eredmény lenne várható. Ezért az eljáró versenytanács a Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján a MOL-nak az engedményrendszere alkalmazása (átláthatatlansága) során tanúsított magatartása tekintetében is megszüntetette az eljárást, ami egyben arról történő döntést is jelent, hogy az engedményrendszer alkalmazása tekintetében az EUMSZ. alapján semmilyen intézkedés nem indokolt.

XIII.

Eljárási kérdések

- 228) A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre az EUMSZ. 102. cikke tekintetében az 1/2003/EK rendelet 5. és 35. cikkén, valamint a Tpvt. 33. § (3) bekezdésén, a Tpvt. 21. § tekintetében pedig a Tpvt. 45. §-án alapul. A Gazdasági Versenyhivatal illetékessége a Tpvt. 46. § alapján az ország egész területére kiterjed.
- 229) Az eljárást befejező döntést a Tpvt. 63. § (2) bekezdésének b) pontja szerint a vizsgálat elrendelésétől számított 180 napon belül kell meghozni, az ügyintézési határidő azonban ugyanezen szakasznak (az eljárás indításakor hatályos, jelen eljárásban alkalmazandó)⁸⁵ (6)

⁸⁵ A Tpvt. 63. § (6) bekezdését a 2011. évi CXV. törvény 2011. augusztus 4. hatállyal módosította, azonban csak az azt követően indult és megismételt eljárásokra nézve.

bekezdése alapján indokolt esetben két alkalommal, egyenként legfeljebb 180 nappal meghosszabbítható, melyekre a jelen eljárásban sor került. A Ket. 33. § (3) bekezdésének c) pontja alapján a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő (a jelen eljárásban: összesen 527 nap) az ügyintézési határidőbe nem számít be. Mindezekre tekintettel az ügyintézési határidő 2013. április 12-én telt le.

- 230) A végzés elleni jogorvoslatot a Tpvt. 75. § (1) bekezdésének utolsó mondata, továbbá a Tpvt.-nek az eljárás megindításának időpontjában hatályos 72. § (1) bekezdésének a) pontja és 82. §-a biztosítja.

Budapest, 2014. június 2.

dr. Tóth András sk.
a Versenytanács elnöke
előadó versenytanácstagként eljárva

dr. Miskolczi Bodnár Péter sk.
versenytanácstag

dr. Kőhalmi Attila sk.
versenytanácstag

Gázolaj árkiegyenlítés beszámoló

[illegible]

Gázolaj árkiegyenlítés beszámoló

Dátum					
	Számított nagyker. listaár Ft/l	Tényleges nagyker. listaár Ft/l	Számított és tényleges nagyker. listaár különbsége Ft/l	Számított és tényleges nagyker. listaár különbsége %	Előző egy éves időszak átlaga %

A túlzó árazással kapcsolatos egyes jogesetek

Jogeset	Benchmark	Eltérés a benchmarktól	Jogsértés
2004-es MOL ügy (GVH) ⁸⁶	költség	≈ 10%	nincs
TIGÁZ (GVH) ⁸⁷	hatósági ár	300%	van
E.On Titász (GVH) ⁸⁸	áremelés előtti ár	76-155%	van
United Brands (Bizottság) ⁸⁹	külföldi ár	≈ 80%	van ⁹⁰
Port of Helsingborg (Bizottság) ⁹¹	költség ⁹² , más vevők felé alkalmazott árak, más cégek árai	> 10% költséghez képest	nincs
Mittal (Dél-Afrika) ⁹³	export-paritásos ár	≈ 40%	van ⁹⁴
Napp Pharmaceuticals (Egyesült Királyság) ⁹⁵	versenytárs ára, versenytárs költsége	≈40% árhoz képest, ≈80% költséghez képest	van
Albion Water (Egyesült Királyság) ⁹⁶	költség ⁹⁷	47-70%	van

⁸⁶ Vj-33/2004.⁸⁷ Vj-116/2005.⁸⁸ Vj-190/2004.⁸⁹ *Chiquita* O.J. (1976) L95/1. Bizottsági döntés dátuma: 1975. december 17.⁹⁰ A bíróság végül felmentette a céget.⁹¹ 36.570-es ügy (Sundbusserne v. Port of Helsingborg) és 36.568-as ügy (Scandlines Sverige AB v. Port of Helsingborg), döntések dátuma 2004. július 23.⁹² A döntés alapján nem egyértelmű, hogy a tőkeköltséget figyelembe volt-e véve a költségek között.⁹³ A versenyhatósági ügyszám: 13/CR/FEB04, a bírósági ügyszám: 70/CAC/Apr07.⁹⁴ A bíróság végül felmentette a céget.⁹⁵ Decision of the Director General of Fair Trading No CA98/2/2001, 30 March 2001.⁹⁶ UK Competition Appeal Tribunal, *Albion Water Ltd. and Albion Water Group Ltd. v. Water Services Regulation Authority*, Case 1046/2/4/04 [2008] CAT 31.⁹⁷ A döntés alapján nem egyértelmű, hogy a tőkeköltséget figyelembe volt-e véve a költségek között.

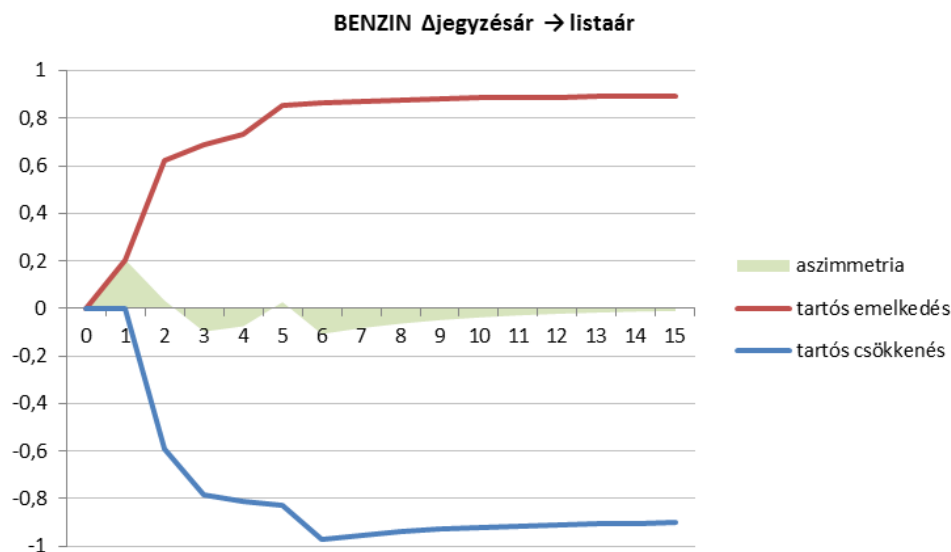
4. Melléklet

Az aszimmetrikus nagykereskedelmi ártranszmisszió

- 1) Az ún. *aszimmetrikus ártranszmisszió* azt jelenti, hogy a tőzsdei jegyzésárak változása eltérően érinti a heti számított listaárak változását attól függően, hogy a jegyzésárak növekedtek vagy csökkentek.
- 2) A rendelkezésre álló adatok alapján annak a vizsgálatára került sor, hogy miként kapcsolódnak a benzin és a gázolaj nemzetközi jegyzésárai a MOL listaárához. Nevezetesen, hogy a közgazdasági elemzés igazolja-e az ún. „rakéta-tollpihe” (rockets and feathers) hipotézist, miszerint a jegyzésárak növekedése gyorsabban épül be a MOL listaáraiba, mint a jegyzésárak csökkenése, vagyis megfigyelhető-e ilyen irányú aszimmetria az ártranszmisszióban az üzemanyagok jegyzésára és a MOL listaára között.
- 3) A transzmisszió sebességének vizsgálatára aszimmetrikus hibakorrektációs modellt alkalmaztunk.⁹⁸ A becsült modellekből nyerhető – a folyamatokat leíró – összefüggéseket grafikusan is szemléltetjük. Fontos hangsúlyozni, hogy az ábrák alapvetően reprezentatív célúak, hiszen kizárólag a pontbecslésből levezethető folyamatokat mutatják, vagyis nem jelenítik meg a paraméterek becslése körüli bizonytalanságot. Azt, hogy az folyamatok lefutásában esetlegesen tapasztalható eltérések szignifikánsak-e, a szükséges tesztek mutatják meg.⁹⁹
- 4) Az elemzés eredményeit a benzin vonatkozásában láthatjuk az alábbi ábrákon. A piros vonal azt jelzi, hogy miképpen alakul a listaár akkor, ha – egy tetszőleges 0. héthez képest – az 1. héten egy forinttal nőne a jegyzésár, a kék vonal pedig azt, hogy hogyan alakulna a listaár akkor, ha egy forinttal csökkenne.

⁹⁸ A 2008-as válságidőszaktól eltekintve a jegyzésárak és a listaárak kointegráltak.

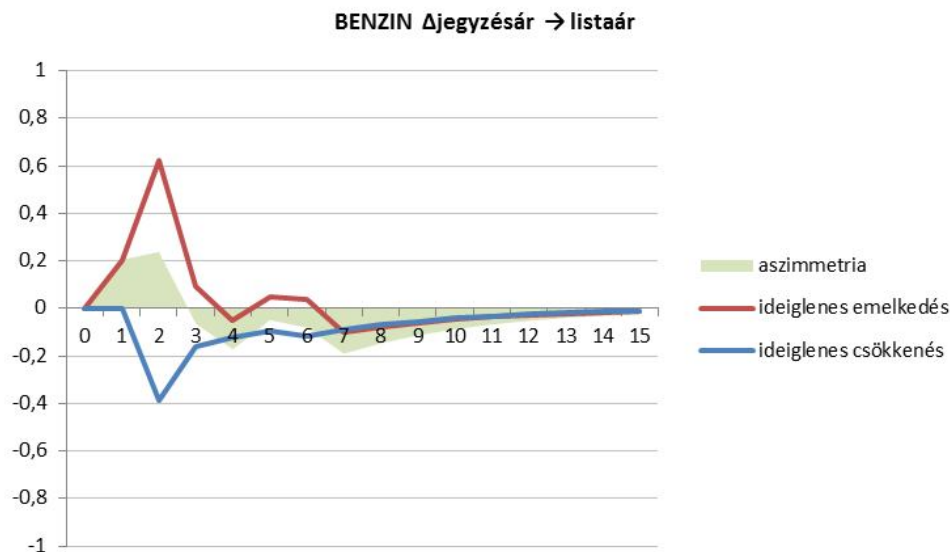
⁹⁹ Az ábrák az inszignifikáns változók elhagyásával újrabecsült modelleken alapulnak (top-down, $\alpha=0,05$). Az értékelés nem ezeken, hanem statisztikai teszteken alapul, így az egyes megállapítások nem feltétlenül tükröződnek az adott ábrán.

1. ábra

A benzin 1 Ft/l-es jegyzésár-változásának hatása a MOL listaárára, a teljes vizsgált időszakra

- 5) Az ábrán zölddel jelölt terület jelzi azt az eltérést (aszimmetriát), ami az 1 Ft/l-es árváltozás hatásai között van, ha a növekedés és a csökkenés hatása nem egyezik meg. Ha az eltérés (aszimmetria) pozitív – a zöld terület az abszcissza felett helyezkedik el –, akkor az ugyanakkora jegyzésár-növekedés hatása nagyobb a listaárra, mint az ugyanakkora mértékű csökkenésé. Az ábrán jól látszik, hogy az áremelkedés első hetében pozitív aszimmetria figyelhető meg, vagyis gyorsabban reagál a listaár a jegyzésár emelkedésére, mint a csökkenésére. A későbbi hetekben az aszimmetria iránya megfordul, ekkor már a csökkenő jegyzésárat követi gyorsabb listaár-csökkenés, míg végül az aszimmetria eltűnik. Vagyis, a korai pozitív aszimmetriát később negatív aszimmetria követi.
- 6) A jegyzésárak és a listaárak közötti kapcsolatot egy másik scenárió segítségével is megvizsgáltuk. Ebben azt néztük meg, hogy milyen hatása volt a MOL listaárára annak, ha a jegyzésár egy tetszőleges héten 1 Ft-tal változik (növekszik vagy csökken), majd a következő héten ellenkező irányban ugyancsak 1 Ft-tal változik (csökken vagy növekszik). A scenárió alapját képező árváltozást elneveztük „ideiglenes”-nek arra utalva, hogy az növekedést azonnal csökkenés követi, illetve fordítva, a csökkenést azonnal növekedés fogja követni. Az alábbi 2. ábrán tehát a piros vonal az 1 Ft/l-es növekedés, majd ugyanekkora csökkenés hatását, a kék vonal pedig az 1 Ft/l-es csökkenés, majd ugyanekkora növekedés hatását mutatja.

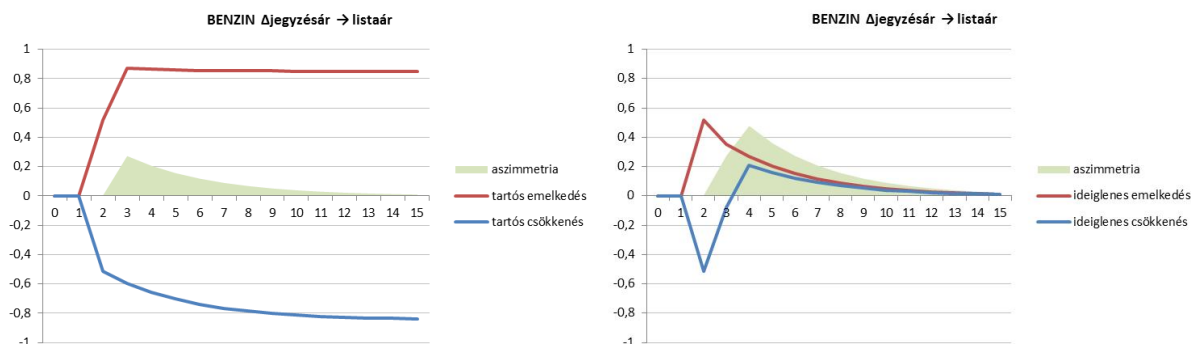

2. ábra

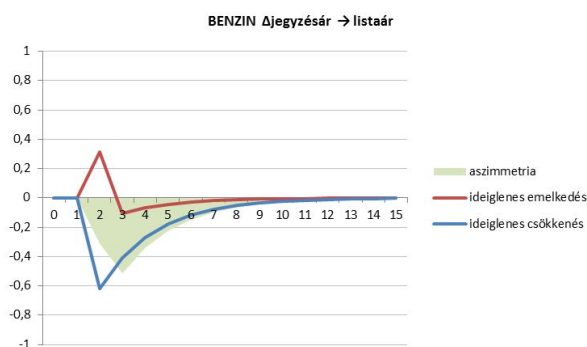
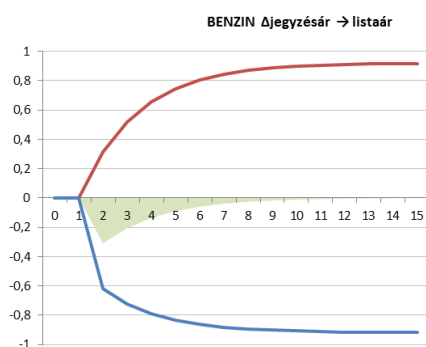
A benzin-jegyzésára 1 Ft/l-es ideiglenes változásának hatása a MOL listaárára, a teljes vizsgált időszakra

- 7) A fenti szcenárió még tisztábban mutatja, hogy az első néhány heti időszakban megfigyelhető pozitív aszimmetriát ezt követően negatív aszimmetria ellensúlyozza. Ennek alapján megerősíthetjük, hogy, tehát rövidtávon igen, de *az időszak egészére vonatkozóan – a benzin esetében – nem igazolható a jegyzésárak és a MOL listaárai közötti pozitív aszimmetria, nem igazolódik a „rakéták és tollak” jelenségére vonatkozó feltevésünk.*
- 8) A továbbiakban azt nézzük meg, hogy az időszak egészére vonatkozó fenti állításunk módosulhat-e, ha nem a teljes időszakot, hanem annál rövidebb, éves időszakokat vizsgálunk.

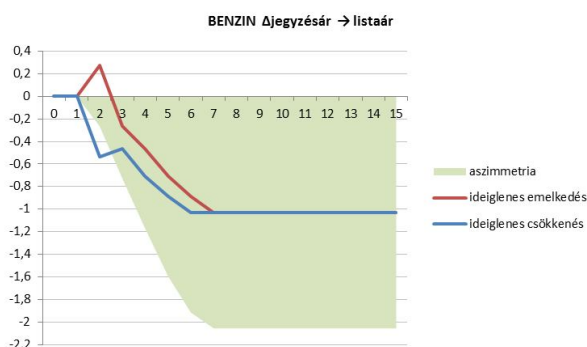
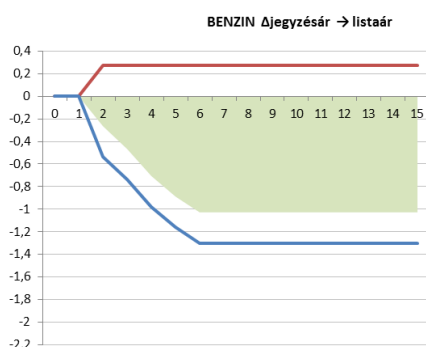
2006. év

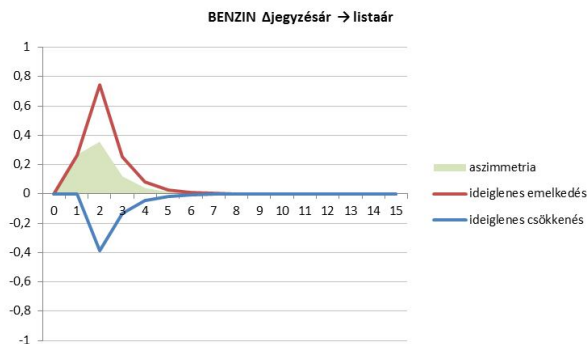
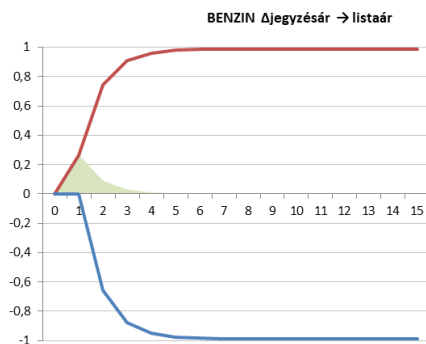
2007. év

2008. év

2009. év

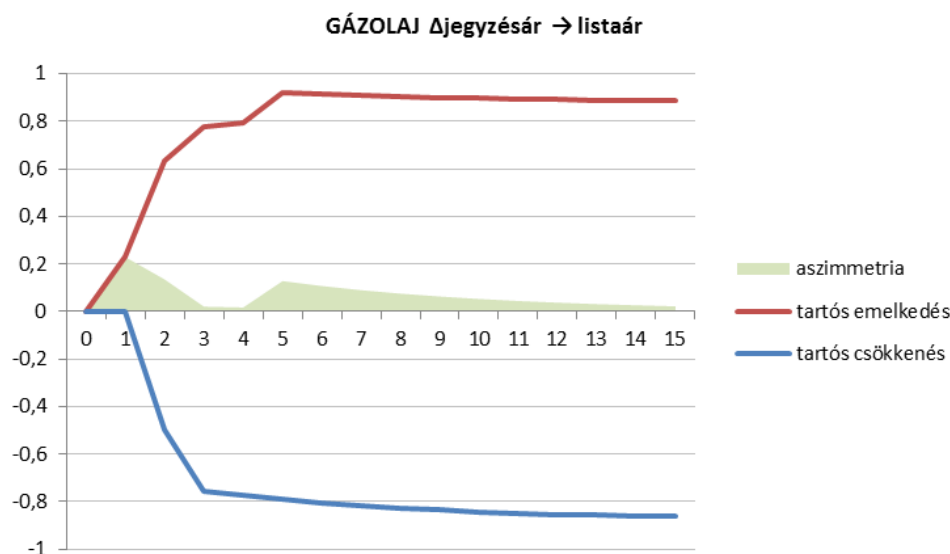
3. ábra

A benzin 1 Ft/l-es tartós (baloldali ábra) és ideiglenes (jobboldali ábra) jegyzésár-változásának hatása a MOL listaárára

- 9) Az egyes évek karakterisztikája tekintetben jelentősen eltér egymástól. A viszonylag semlegesebb, kiugró aszimmetriát nem mutató 2006-2007-es éveket 2008-ban egy összességében negatív, majd ezt követően 2009-ben egy pozitív aszimmetriával jellemezhető év követi.
- 10) A jegyzésár-változás hetében (első hét) 2007 kivételével valamennyi évben kimutatható

pozitív aszimmetria.¹⁰⁰ 2006-ban és 2008-ban ezt a transzmisszió későbbi szakaszán negatív aszimmetria¹⁰¹, míg 2009-ben további pozitív aszimmetria követi.¹⁰²

- 11) A válság előtt tehát rövidtávon nem volt szignifikáns eltérés a transzmisszióban, *2009-ben ugyanakkor a pozitív aszimmetria szignifikánsan érzékelhetővé vált.*
- 12) Ugyanezen vizsgálatokat elvégeztük gázolaj esetére is. A gázolaj listaárának változásaiban a jegyzésárakkal összevetve több a szabálytalanság, mint a benzin esetében abban az értelemben, hogy bizonyos időszakokban hosszabb ideig távolodnak el az egyensúlyi helyzetüktől.

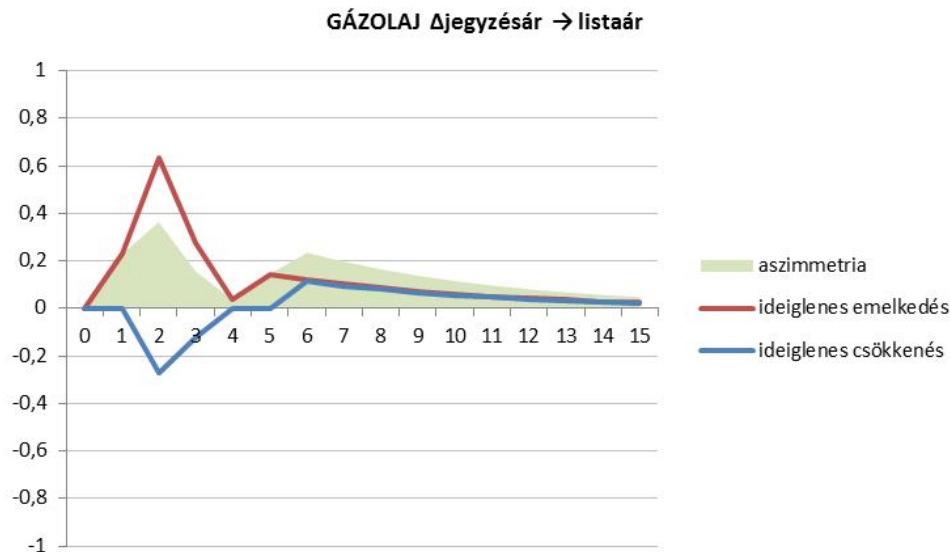
4. ábra

A gázolaj 1 Ft/l-es jegyzésár-változásának hatása a MOL listaárára, a teljes vizsgált időszakra

¹⁰⁰ Szignifikancia-szint = 0,1, 2009-ben 0,05.

¹⁰¹ Szignifikancia-szint = 0,05

¹⁰² Szignifikancia-szint = 0,1

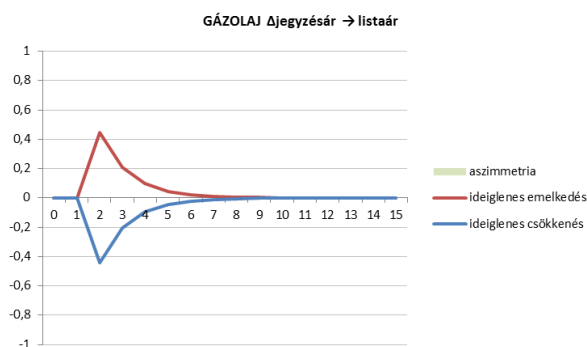
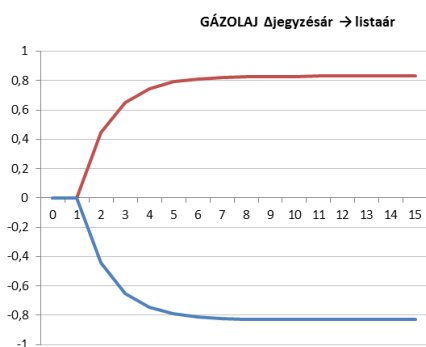

5. ábra

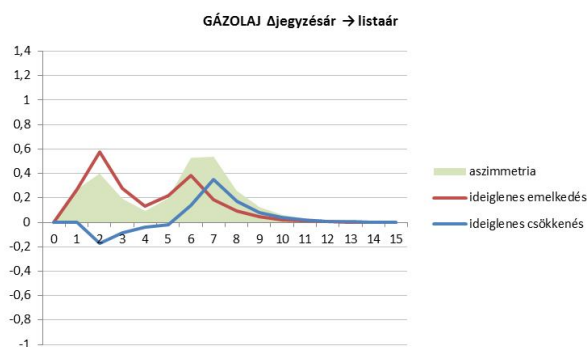
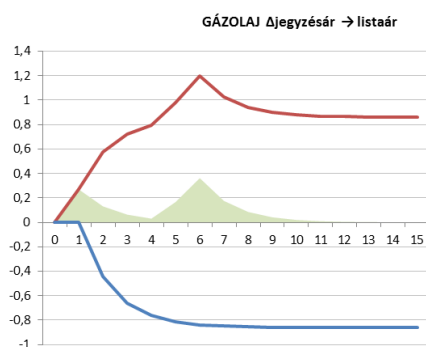
A gázolaj-jegyzésára 1 Ft/l-es ideiglenes változásának hatása a MOL listaárára, a teljes vizsgált időszakra

- 13) A teljes időszakot vizsgálva elmondható, hogy *az első heti jegyzésár-begyűrzése során érzékelhető gyenge pozitív aszimmetria, de ez tesztekkel egyértelműen nem erősíthető meg.* Ugyanakkor transzmisszió későbbi időszakában (negyedik heti paraméterek tesztje alapján) szignifikánsan igazolható a pozitív aszimmetria a gázolaj jegyzésára és a MOL listaárai között. Vagyis *az időszak egészének adatait tekintve a listaárakba gyorsabban épült be a jegyzésár akkor, ha növekedett, és lassabban, ha csökkent.* Ez a jelenség jobban szembeötlő az ideiglenes jegyzésár-változást feltételező Szenárió esetében.
- 14) Ehelyütt is megnéztük éves bontásban, mennyiben tekinthetők homogénnek az egyes időszakok.

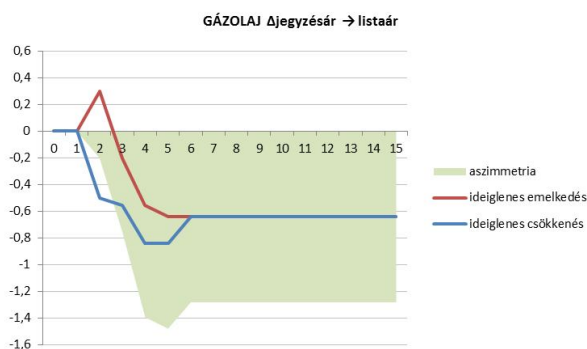
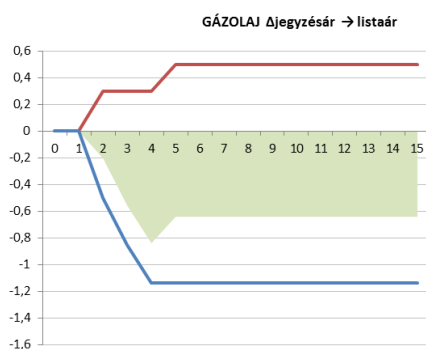
2006. év

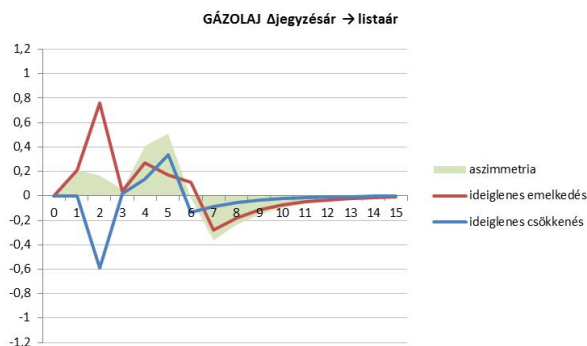
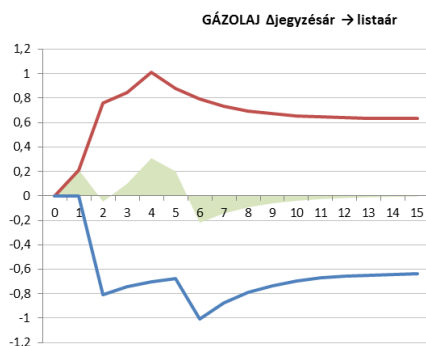
2007. év

2008. év

2009. év

6. ábra

A gázolaj 1 Ft/l-es tartós (baloldali ábra) és ideiglenes (jobboldali ábra) jegyzésár-változásának hatása a MOL listaárára

- 15) 2006-ban nem látható érdemi aszimmetria a jegyzésár beépülésében. 2007-ben végig érzékelhető a pozitív aszimmetria, de ez statisztikailag nem szignifikáns mértékű. 2008-ban a benzinéhez hasonló, de szintén nem szignifikáns negatív aszimmetria jellemző. 2009-ben mutatatható ki a transzmisszió első időszakában statisztikailag is szignifikáns aszimmetria, melyet a későbbi szakaszban szignifikáns negatív korrekció követ.¹⁰³

¹⁰³ Szignifikancia-szint = 0,1

- 16) A jegyzésár változásával egyidejű (első heti) pozitív aszimmetria valamennyi évben fennáll, de szignifikánsan csak egyedül 2009-ben.
- 17) A fentebb leírt közgazdasági elemzés tehát azt is kimutatta, hogy a tompító hatás heti szinten sem érvényesül teljes mértékben, azaz nem egyformán érinti a listaár alakulását attól függően, hogy a várható jegyzésár-változás növekedés (pozitív irányú) vagy csökkenés (negatív irányú). Az elemzésből az látható, hogy ha a várható változás *növekedés*, akkor a MOL többnyire még azon a héten pozitív irányban eltéríti a tényleges listaárat a számítottól, ha viszont a várható változás *csökkenés*, akkor azon a héten a negatív irányú eltérítés általában nem következik be. Az árcsökkentést tehát legalább egy hét késéssel építi be a listaárba az árcsökkentéshez képest. Másképpen fogalmazva, *a jegyzésárak növekedését azonnal beépíti a listaárba, a jegyzésár csökkenését viszont csak késéssel.*

A MOL kötelezettségvállalása

„I. ALAPVETÉSEK

A MOL hangsúlyozni kívánja, hogy a jelen kötelezettségvállalás nem minősül a GVH által feltételezett versenyjogsértés elkövetése MOL általi elismerésének.

A MOL a jelen kötelezettségvállalást annak tudatában teszi, hogy a GVH a jelen kötelezettségvállalás elfogadhatósága esetén a Tpt. 75.§ (1) bekezdésében foglaltakkal összhangban az eljárást anélkül szünteti meg, hogy a végzésben a törvénysértés megvalósulását, vagy annak hiányát megállapítaná.

A MOL a lentiekben előterjesztett kötelezettségvállalást alkalmasnak tartja a GVH által felvetett versenyaggályok hatékony kezelésére, hiszen biztosítja a gázolaj jegyzésáron alapuló számított nagykereskedelmi listára és tényleges nagykereskedelmi listaára változásának - a GVH által elvárt módon történő - tartós együttmozgását.

A kötelezettségvállalás végrehajthatóságát a MOL biztosítotttnak látja, amit alátámaszt az a tény, hogy a MOL 2013 februárja óta már alkalmazza a heti legalább kétszeri árdöntés mechanizmusát, amely elősegíti a kötelezettségvállalás hatékony megvalósítását.

A MOL a kötelezettségvállalás teljesítését ellenőrizhetőnek tartja mind a GVH utóvizsgálata keretében, mind a MOL által a kötelezettségvállalás részeként kialakításra kerülő belső monitoring rendszer útján.

Kiemeljük, hogy a MOL a jelen kötelezettségvállalásban megfogalmazott, hosszú távon fenntartható rendszer biztosításának alapjait már kialakította és 2013 során alkalmazta.

II. A KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS TÁRGYA

A GVH elvárásaival összhangban a gázolaj számított nagykereskedelmi listaára alapját képező jegyzésár és a tényleges magyarországi nagykereskedelmi listaárak változásának tartós együttmozgását biztosító módszer („árkiegyenlítés”) kidolgozása a MOL jelenlegi listaárképzési gyakorlatának fenntartása mellett. Ennek keretében az árkiegyenlítés adott 12 hónap átlagában nettó +/-1%-os sávon belül történő tartása.

III. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS HATÁLYA

Földrajzi hatály: Magyarország

Tárgyi hatály: gázolaj nagykereskedelmi árkiegyenlítés

Időbeni hatály: 2014. január 1-től kezdődően 5 (azaz öt) naptári éven át.

IV. A KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS

IV.1. Árkiegyenlítést biztosító módszertan

A MOL a tartósan jelentős mértékű és folyamatos piaci áringadozásokra, valamint a GVH észrevételeire is tekintettel 2013 februárja óta alkalmazza a heti legalább kétszeri árdöntést a tényleges nagykereskedelmi listaár meghatározására. Az árak heti legalább kétszeri felülvizsgálatának célja, hogy a világpiaci folyamatok gyorsabban és rugalmasabban legyenek lekövethetőek, így csökkentve a tényleges nagykereskedelmi árak egyszeri nagymértékű elmozdulását.

A MOL vállalja, hogy

IV.1.1. a gázolaj számított magyarországi nagykereskedelmi listaárának alapját képező árképletet a kötelezettségvállalás időpontjában fennálló tartalommal alkalmazza, annak elemeit – az eddigi

gyakorlatnak megfelelően - naptári évente legfeljebb egyszer vizsgálja felül, azokat év közben nem változtatja meg;

IV.1.2. a 2014. évben biztosítja, hogy a gázolaj nemzetközileg irányadó Platts jegyzésárakat szorosan követő számított és tényleges magyarországi listaára közötti eltérés az év egészét tekintve kiegyenlítődjön oly módon, hogy az éves átlagos eltérésük – a IV.2. pont szerinti esetet nem számítva - ne haladja meg a $\pm 1\%$ -ot, azaz $\pm$ egy százalékot;

IV.1.3. 2015. február 1-jéig megküldi az 1. sz. melléklet [végzés 1. Melléklet] szerinti táblázatnak megfelelően strukturált beszámolót az árkiegyenlítés 2014. évi megvalósulásáról a GVH részére;

IV.1.4. 2015. január 1-jétől további 4 éven át biztosítja a IV.1.2. pontban foglaltak szerinti árkiegyenlítést minden második hónapban az azt megelőző egy éves időszakra nézve;

IV.1.5. 2015. január 1-jétől kezdődően minden második hónap végét követő 8 munkanapon belül megküldi a kötelezettségvállalás időtartama alatt a 2. sz. melléklet [végzés 2. Melléklet] szerinti táblázatnak megfelelően strukturált és a IV.1.4 pontban vállaltak tartalmához igazított beszámolót a GVH részére;

IV.1.6. a IV.1.2. és a IV.1.4. pontok teljesítését biztosító belső monitoring folyamatot alakít ki, amelyet szervezeti és felelősségi elemeket tartalmazó Belső szabályzatban rögzít.

IV.2. Rendkívüli körülmények

A MOL mindent megtesz a jelen kötelezettségvállalás szerinti árkiegyenlítés biztosítására. Azonban felmerülhetnek - miként az a vizsgált időszakban is megtörtént - olyan, a jelen Kötelezettségvállalás időpontjában nem ismert piacot érintő körülmények, amelyek hatása csak több árváltoztatási periódusban kezelhető. Erre tekintettel a **MOL vállalja**, hogy abban az esetben, ha a MOL rendkívüli körülményekre tekintettel úgy ítéli meg, hogy valamely időszakban nem tud megfelelni a IV.1.1., IV.1.2. és IV.1.4. pontokban foglalt követelményeknek, úgy ezt a tényt a tudomásszerzést követően haladéktalanul jelzi a GVH felé.

Jelen pont szerinti rendkívüli, előre nem látható külső körülmény különösen, de nem kizárólagosan a kőolaj- és a termék jegyzésárak nagymértékű változása, a releváns árfolyam egyirányú kilengései, a nagymértékű és egyirányú piaci folyamatok, valamint a jogszabály-változás.

Amennyiben jogszabály-változás következtében módosul az árképlet bármely eleme, annak értéke, vagy az árazási illetve a monitoring folyamat kötelezettségvállalással érintett bármely része, a módosulásról a MOL haladéktalanul tájékoztatja a GVH-t, amely azonban nem minősül a kötelezettségvállalás MOL részéről történő módosításának.”

A kötelezettségvállalás és a kapcsolódó kockázatok bemutatása

1. A kötelezettségvállalás definíciója

A napi százalékos eltérések az elmúlt 365 nap átlagában nem lehetnek nagyobbak $\pm 1\%$ -nál. Képlettel forintban

$$-1 < \frac{\sum_{t=1}^{365} \frac{\text{Tényleges listaár}_t (Ft) - \text{Számított listaár}_t (Ft)}{\text{Számított listaár}_t (Ft)} * 100}{365} < 1$$

$$-1 < \frac{\sum_{t=1}^{365} \text{Eltérés}_t (\%)}{365} < 1$$

2. A nemzetközi üzemanyagárakban bekövetkező nagymértékű elmozdulások problematikája

Mekkora mértékű sokknak kellene bekövetkeznie ahhoz, hogy az gondot jelentsen a fenti éves mozgóátlag sávon belül tartásban. Az eddigi tapasztalatok alapján reális-e egy ilyen sokk bekövetkezése?

Jelölések:

Egy év = „a” időszak + „b” időszak

„a” időszak: normál időszak, amikor az eltérések hozzávetőlegesen kiegyenlítik egymást, vagyis az időszak átlaguk nem lépi át $\pm 1\%$ közötti értéket.

„b” időszak: sokk hatására az eltérés nagyobb mint $\pm 1\%$ ¹⁰⁴, és az időszak alatt nem történik meg a kiegyenlítő hatás, vagyis az átlag sávon kívül marad.

Legyen a „b” időszak 30 nap. Ekkor a kötelezettségvállalásban felírt feltétel

$$-1 < \frac{\sum_{t=1}^{335} \frac{\text{„a” időszak eltérése}_t (Ft)}{\text{Számított listaár}_t (Ft)} * 100 + \sum_{t=336}^{365} \frac{\text{„b” időszak eltérése}_t (Ft)}{\text{Számított listaár}_t (Ft)} * 100}{365} < 1$$

$$\frac{\sum_{t=1}^{335} \text{„a” időszak eltérése}_t (\%) + \sum_{t=336}^{365} \text{„b” időszak eltérése}_t (\%)}{365} < 1$$

¹⁰⁴ Azaz a MOL tényleges listaára rövid távon nem követi szorosan a számított árak változását.

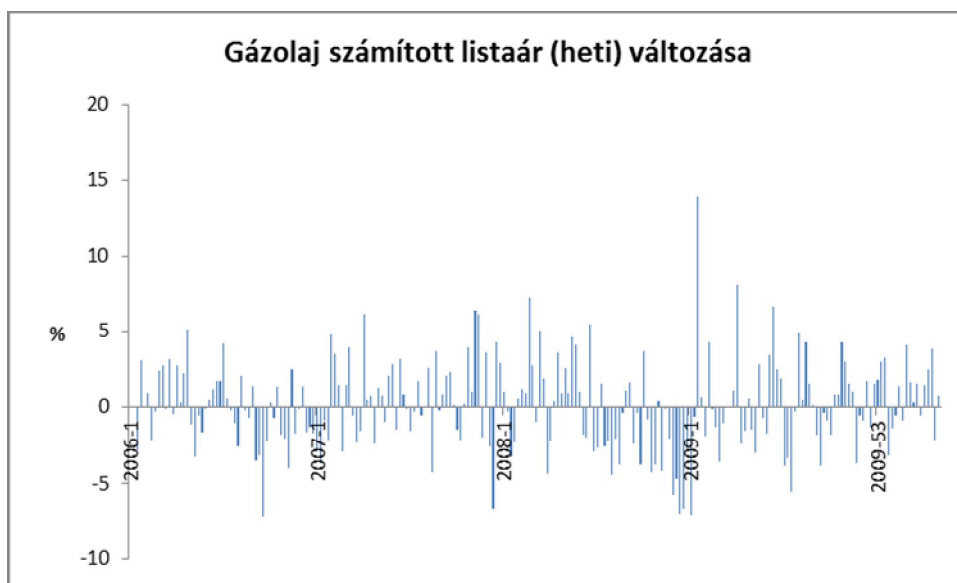
Ha az „a” időszakot tekintve tökéletesen végbemegy a kiegyenlítőds (azaz az időszak átlag nulla), akkor

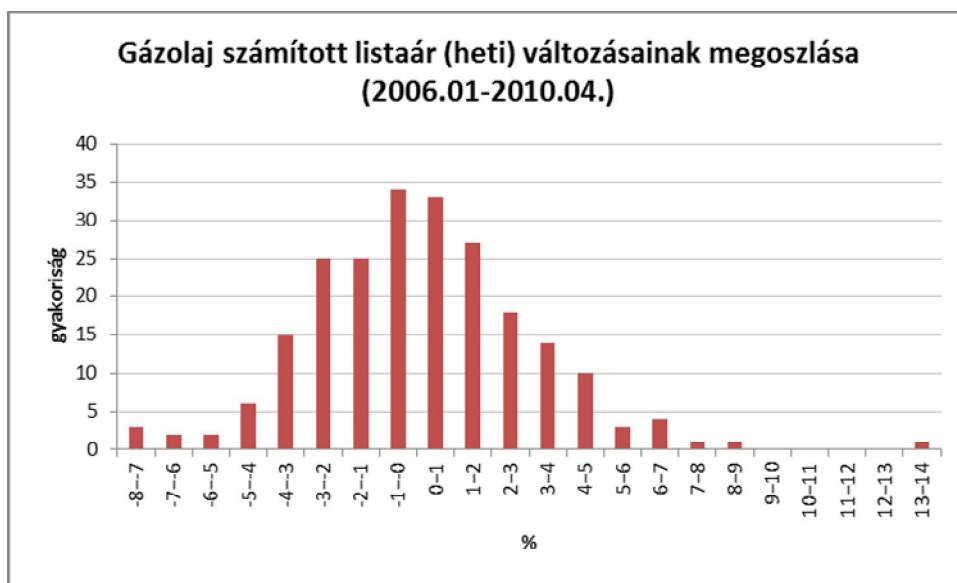
$$-1 < \frac{\sum_{t=1}^{365} „b” \text{ időszak eltérése}_t (\%)}{365} < 1$$

vagyis 30 napig átlagosan $365/30=12,17$ százalékosnál nagyobb eltérésnek kellene fennállni ahhoz, hogy az éves mozgóátlag kilépjen a célsávból.

Ehhez az értékhez, ami lényegében a cég a mozgásterét jelöli ki, két megjegyzést kell tennünk:

- A valóságban igen kicsi annak a valószínűsége, hogy az „a” időszak átlagát tekintve tökéletes lesz a kiegyenlítőds, tehát az érték (így a mozgásér) ettől függően kisebb is lehet. Extrém esetben, ha például nem megy végbe a kiegyenlítőds, de az átlag a kötelezettségvállalás megsértése nélkül például a célsáv felső értékéhez igazodik, akkor a mozgáster valóban megszűnik. Mindazonáltal ez csak egy elvi példa, és így nem is következhet be, hiszen maga a kiinduló feltétel is ellentmond a Mol deklarációjának: e szerint az eltérés oka egyedül a tompítás. Mivel a számított listaár jellemzően nőni és csökkenni is szokott, idővel az eltérések mindkét irányban (+/-) jelentkezni fognak, amiből viszont az következik, hogy hosszabb távon az átlag nulla közelében kell, hogy sűrűsödjön.
- Az eddigi tapasztalatok alapján nem tűnik valószínűnek egy olyan eseménysorozat, ahol a számított listaárak tartósan és olyan nagymértékben mozognának egy irányba, ami ekkora eltérést indokolna. Azaz, nem látszik feloldhatatlan ellentét a MOL tompítási politikája és a számított listaár lehetőség szerinti lekövetésének kívánalma között. A vizsgált 2006. január-2010. áprilisi időszak alatt a számított ár legnagyobb mértékű elmozdulása heti szinten egyszer volt 13 százalék fölött, de ez kiugró esetnek tekinthető, hiszen az értékek 90 százalékban -4 és +5 százalék közé esnek. Mindez olyan időszakban, amelyet három sok párhuzamosan jellemzett (globális pénzügyi és gazdasági válság, európai finomítók válsága, magyar makrogazdasági válság).

3. Múltbeli időszak tapasztalatai

A vizsgált időszakokat tekintve a kép vegyes. Egyrészt voltak olyan intervallumok, amikor az éves mozgóátlag nem lépett ki a $\pm 1\%$ -os sávból, viszont tartósan az egyik oldalán tartózkodott. Másrészt hangsúlyosan voltak jelen olyan időszakok, amikor a sávból jelentősen és tartósan kilépett az érték.

Összehasonlításképpen bemutatjuk a benzin hasonló értékeit. Jól látható, hogy a vállalat ebben az időszakban végig teljesült volna, tehát tartható mértékű korlátról van szó, amely a rugalmasságot nem érintené.

